

๑๐ ปี ที่รับใช้ครูอาจารย์

พระชาโต ธรรมาโธ

หลวงปู่สาคร ธรรมาโธ
วัดเวฬุวัน ต.ท่าขนุน อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี

๑๐ ปี
ที่รับใช้ครูอาจารย์

๑๐ ปี

ที่รับใช้ครูอาจารย์

◆ เกร็ดประวัติท่านพระอาจารย์สาคร ธมฺมาวุธ ◆

๑๐ ปี ที่รับใช้ครูอาจารย์

เกร็ดประวัติท่านพระอาจารย์สาคร ธมฺมาวุโธ

วัดเวฬุวัน	๓๑๓ หมู่ ๑ ต.ท่าขนุน อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี ๗๑๑๘๐
วัดป่ามณีกาญจน์	๖๗/๓ หมู่ ๓ ต.ศาลากลาง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี ๑๑๑๓๐
วัดสวนป่าสิริโร	บ้านวังไผ่ทอง ต.วังหมี อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา ๓๐๓๗๐
วัดป่ากุศลสุวรรณ	๒/๓ หมู่ ๕ ซ.ห้วยนาบน ต.ปากแพรก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี ๗๑๐๐๐
วัดป่าแก้วกุลเจริญ	๔๐/๗ หมู่ ๔ ต.ห้วยเขย่ง อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี ๗๑๑๘๐
วัดป่าพิสิฐนาออก	๒๐๐ หมู่ ๖ บ้านนาออก ต.ตาลชุม อ.เวียงสา จ.น่าน ๕๕๑๑๐

อาจารย์บูชา

ท่านพระอาจารย์สาคร ธมฺมาวุโธ ได้ถวายตัวเป็นศิษย์ของหลวงปู่ฝั้น อาจาโร แห่งวัดป่าอุดมสมพร อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร และได้รับใช้ใกล้ชิดอุปัฏฐากองค์หลวงปู่ เป็นเวลาถึง ๑๐ ปีด้วยกัน

นับเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๐ ในวาระชีวิตขององค์หลวงปู่ฝั้นนั้น ท่านได้รับการอบรม สั่งสอน ถูกเคี่ยวเข็ญ คอยชนาบจากองค์หลวงปู่ฝั้น ตลอดเวลาที่อยู่วัดป่าอุดมสมพร ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ข้อวัตรปฏิบัติ ปฏิปทา คุณธรรมจริยธรรม เรื่องการหลับการนอน การขบการฉัน การทำงาน รับประทาน ใช้อุปุฏฐาก ดูแลแบ่งเบาภาระหน้าที่ของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ และอย่างยิ่ง คือ การทำความ پاکความเพียรทางใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้้น ท่านยังทำให้เห็นเป็นแบบอย่างอยู่สม่ำเสมอ มาถึงปัจจุบัน

ดังคำที่ท่านกล่าวไว้ว่า “อย่างเราอยู่กับหลวงปู่ฝั้น ๑๐ ปี เราไม่เคยขาด หลวงปู่ไม่เคยอยู่นอกสายตาของเรา ตั้งแต่หลวงปู่ตื่น จนกระทั่งหลวงปู่หลับ คอยถวายเป็นการล้างกระโถน ถวายน้ำล้างหน้า ถวายยาสีฟัน ถวายน้ำบ้วนปาก แล้วก็มาเก็บข้าวเก็บของทุกอย่าง ในข้อวัตรต่างๆเหล่านี้ เราเคยได้จนตายเลย เข้าไปอยู่วัดป่าอุดมสมพร เราทำได้ ๔ อย่าง นอนที่หลัง ตื่นก่อนฉันอาหารที่หลัง อิ่มก่อน ขนาดนั้นก็ยังหาเวลาไปเดินจงกรมภาวนา ทำความ پاکความเพียร ฝึกฝนอบรมจิตใจตัวเอง”

ปรารภเนื่องในวาระอายุ ๖๗ ปี ๔๘ พรรษา ของท่านพระอาจารย์สาคร ฐมฺมาวุธ ในวันเสาร์ที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ คิษยานุศิษย์ทั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์ จึงขอโอกาสจัดพิมพ์คำเทศนาที่ท่านได้แสดงในแต่ละวัน ในส่วนที่ท่านอยู่ด้วยกับองค์หลวงปู่ฝั้น มารวบรวมเรียบเรียง ถ่ายทอดออกมา เป็นคติธรรมแก่พระเถรวงศักรมฐาน และผู้สนใจ ให้ทราบถึง ให้ซึ่งถึงชีวิต พระปาการมฐาน การปฏิบัติสมณธรรมของท่านพระอาจารย์สาคร ที่ได้อบรม ฝึกฝน พัฒนาตนเอง เพื่อให้เป็นตัวแทนของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ในเวลาต่อมา

วาระนี้ ขอท่านทั้งหลายจงตั้งกัลยาณจิตน้อมนำเอาธรรมคติที่ถ่ายทอด ออกจากใจพระอาจารย์ สู่ใจศิษย์ ด้วยความเคารพในองค์ท่าน ทั้งนำเอาเนติ ธรรม แบบอย่างแห่งบุคคล ผู้อบรมตนดีแล้วนี้ ไว้ในใจตลอดเวลา

คณะคิษยานุศิษย์

๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

๑๐ ปีที่รับใช้ครูอาจารย์ สู่...โครงการสถานชีวาภิบาล	๑
เรื่องที่ ๑ ประเพณีของพ่อแม่ บรรพบุรุษ	๑๓
เรื่องที่ ๒ พบหลวงปู่ชอบ	๑๗
เรื่องที่ ๓ ทุกข์ อริยสัจ	๒๐
เรื่องที่ ๔ แหกพิเศษ	๒๕
เรื่องที่ ๕ หอนพญานาค	๒๗
เรื่องที่ ๖ ผีโป่งค่าง หน้าเหมือนลิง	๓๐
เรื่องที่ ๗ หลวงปู่ชอบบนแผ่นดิน	๓๓
เรื่องที่ ๘ พบหลวงปู่หลุย	๓๖
เรื่องที่ ๙ ประสบการณ์วันโกน	๓๙
เรื่องที่ ๑๐ จิตไหวเมื่อหลวงปู่เรียกหา	๔๒
เรื่องที่ ๑๑ ปากพอง...นี่คิดถึงแม่	๔๕
เรื่องที่ ๑๒ เสือจะกิน อัดพุทโธอย่างเดียว	๔๗
เรื่องที่ ๑๓ เยี่ยมบ้านเกิด	๕๐
เรื่องที่ ๑๔ พบพระเถระ	๕๓
เรื่องที่ ๑๕ ถึงวัดป่าอุดมสมพร	๕๖
เรื่องที่ ๑๖ หินเสือประจระเข้	๕๙
เรื่องที่ ๑๗ เอาตา เอาหู มาด้วยหรือเปล่า	๖๒
เรื่องที่ ๑๘ คุณได้จนตาย	๖๕
เรื่องที่ ๑๙ ธรรมมีอุปการะมาก	๖๘
เรื่องที่ ๒๐ ฟังเทศน์จนสว่าง	๗๐
เรื่องที่ ๒๑ ปูที่นอน	๗๓
เรื่องที่ ๒๒ โยมแม่ถึงแก่กรรม	๗๕
เรื่องที่ ๒๓ รักษาโรคกระเพาะ	๗๙

เรื่องที่ ๒๔	อดอาหาร	๘๓
เรื่องที่ ๒๕	ข้างศึกต้องผอม	๘๖
เรื่องที่ ๒๖	เตโชกลืน	๘๘
เรื่องที่ ๒๗	ไม่เคยคลาดสายตา	๙๒
เรื่องที่ ๒๘	ไม่ต้องให้ใครไปตาม	๙๖
เรื่องที่ ๒๙	นอนใต้ถุนกุฏิ	๙๙
เรื่องที่ ๓๐	กัจฉินมิต์กรุงเทพฯ	๑๐๒
เรื่องที่ ๓๑	พระ (ไม่) รอ	๑๐๖
เรื่องที่ ๓๒	ไม่เคยหนึ่งงาน	๑๐๙
เรื่องที่ ๓๓	ไม้กวาดแข็ง ไม้กวาดอ่อน	๑๑๒
เรื่องที่ ๓๔	น้ำล้างเท้า	๑๑๔
เรื่องที่ ๓๕	ภาระส่วนรวม	๑๑๗
เรื่องที่ ๓๖	โดนน็อกยก ๖	๑๒๐
เรื่องที่ ๓๗	มาตรการเด็ดขาด	๑๒๓
เรื่องที่ ๓๘	ของผิดกฎหมาย	๑๒๖
เรื่องที่ ๓๙	รู้ว่าไม่ถูกได้	๑๒๘
เรื่องที่ ๔๐	ยาร้อน ไม่ใช่แกงเลียง	๑๓๒
เรื่องที่ ๔๑	เปลือยไม่ได้	๑๓๕
เรื่องที่ ๔๒	หลวงปู่ฝันหายตัว	๑๓๗
เรื่องที่ ๔๓	อิทธิบาท ๔	๑๓๙
เรื่องที่ ๔๔	พิพิธภัณฑวัดป่าสุทธาวาส	๑๔๒
เรื่องที่ ๔๕	อัฐิธาตุบูรพาจารย์	๑๔๕
เรื่องที่ ๔๖	กระดุกตัวเอง ไม่สนใจ	๑๔๘
เรื่องที่ ๔๗	ออกวิเวกเตรียมการตัวเอง	๑๕๑
เรื่องที่ ๔๘	มันขัดกับอนิจจัง ทุกข์ อนตตา	๑๕๔
เรื่องที่ ๔๙	เข้าเวร ๔๔ วัน	๑๕๘
เรื่องที่ ๕๐	หลวงปู่ฝันมรณภาพ	๑๖๐
เรื่องที่ ๕๑	กระโถนทองพระโรง	๑๖๔

๑๐ ปีที่รับใช้ครูอาจารย์ สู่...โครงการสถานชีวาภิบาล

ต.ท่าขนุน อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี

“โย ภิกขเว มํ อุปภูตฺตฺสเหยย โส คิลานํ อุปภูตฺตฺสเหยย”
อันแปลว่า

“ผู้ใดปรารถนาจะอุปฐากเรตถาคต
ผู้นั้นพึงอุปฐากภิกษุไข้เถิด”

โครงการถวายการดูแลสุขภาพให้กับพระภิกษุสงฆ์
สามเณร และผู้นำทางศาสนา ของกระทรวงสาธารณสุข
และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
โดยวัดเวฬุวัน ต.ท่าขนุน อ.ทองผาภูมิ จ. กาญจนบุรี

“ สมัยก่อนพระเณรจะต้องดูแลกันเองเวลาเจ็บไข้
ได้ป่วย อย่างทุกวันนี้ก็เหมือนกัน ที่อาจารย์ดูแลพระเณร
ก็เอามาดูแลก่อน เอามาเข้าโรงพยาบาล เอามาดูที่วัด
ก่อนที่จะรักษา อาการป่วยระดับไหน ให้โรงพยาบาล
ระดับไหนดูแล ก็เอามาเข้าที่โรงพยาบาลทองผาภูมิ
รักษาที่โรงพยาบาลทองผาภูมิ ถ้าไม่ดี ก็ส่งไปส่วนกลาง
โรงพยาบาลศิริราช ที่รักษากันอยู่ทุกวันนี้ของเรารักษา
อยู่ที่ศิริราช ”

หลวงปู่สาคร ธรรมมาวุธ
วัดเวฬุวัน อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี

ความเป็นมาของโครงการ

หลวงปู่สาคร ธัมมาวุธ ได้เล็งเห็นความสำคัญของพระอุปัชฌาจาก การที่ได้เคยถวายการอุปัชฌาจากหลวงปู่ฝั้น อาจาโร วัดป่าอุดมสมพร จ.สกลนคร มาเป็นเวลากว่า ๑๐ ปี และเคยถวายการอุปัชฌาจากหลวงปู่หลุย จันทสาโร วัดถ้ำผาบึง จ.เลย และหลวงปู่ชอบ ฐานสโม วัดป่าสัมมานุสรณ์ จ.เลย ตลอดจนพระเถระอีกหลายองค์ ประกอบกับพระภิกษุสงฆ์อาพาธจำนวนมากที่ขาดโอกาสที่จะได้รับการดูแลรักษาพยาบาล จึงได้ตั้งกองทุนพระสงฆ์อาพาธขึ้น ในปี ๒๕๕๗ โดยมีวัดอุประสงค์ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลแก่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร และผู้ปฏิบัติธรรมที่อยู่ประจำวัดและไม่มีญาติ

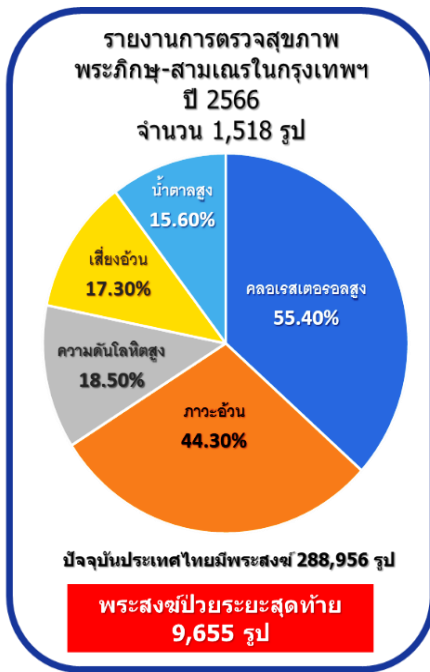
ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๕๗ ถึงปี ๒๕๖๖ กองทุนพระสงฆ์อาพาธของหลวงปู่สาครได้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลพระภิกษุสงฆ์ สามเณร และผู้ปฏิบัติธรรม รวมทั้งสิ้น ๒๖,๗๔๑,๕๗๒ บาท เฉลี่ยปีละกว่า ๒.๙๗ ล้านบาท

“ พระเณรที่ป่วยตายเป็นเรื่องธรรมดาของ
ผู้ปฏิบัติ แต่บัดนี้ ถ้าพระตาย พวกเรานั้นที่เสีย
ประโยชน์ ก็ประโยชน์ของศาสนามันจะหายไป ”

หลวงปู่สาคร ธัมมาวุธ
วัดเวฬุวัน อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี

ปี ๒๕๖๖ ประเทศไทยมีพระสงฆ์ทั้งสิ้น ๒๘๘,๙๕๖ รูป มีพระสงฆ์ป่วยระยะสุดท้ายจำนวนไม่น้อยกว่า ๙,๖๕๕ รูป และจากการสุ่มตรวจสอบภาพพระสงฆ์ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑,๕๑๘ รูป พบว่า พระสงฆ์มีภาวะไขมันในเลือดสูง (คอเลสเตอรอล) ร้อยละ ๕๕.๔๐ ภาวะอ้วน ร้อยละ ๔๔.๓๐ ภาวะความดันโลหิตสูง ร้อยละ ๑๘.๕๐ ภาวะเสี่ยงอ้วน ร้อยละ ๑๗.๓๐ ภาวะน้ำตาลในเลือดสูง ร้อยละ ๑๕.๖๐

จากสถานการณ์สุขภาพพระสงฆ์ข้างต้น มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลพระสงฆ์ที่จะเพิ่มสูงขึ้นในระยะยาว ประกอบกับการขาดแคลนสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ทางการแพทย์ และขาดแคลนพระสงฆ์ผู้ดูแลพระเถระอาพาธระยะสุดท้าย หรือที่เรียกว่า “พระอุปฐากภิกษุไข้” ที่มีความรู้ในการถวายเป็นการดูแลให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยของพระสงฆ์

“ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้พยาบาลไข้ที่ประกอบด้วย
องค์ ๕ ควรพยาบาลไข้ คือเป็นผู้สามารถประกอบยา ๑
รู้จักของแสลง และไม่แสลง คือก้นของแสลงออก นำของ
ไม่แสลงเข้าไปให้ ๑ มีจิตเมตตาพยาบาลไข้ ไม่เห็นแก่
อาภิส ๑ เป็นผู้ไม่เกลียดที่จะนำอุจจาระ ปัสสาวะ เขฬะ
หรือของที่อาเจียนออกไปเสีย ๑ เป็นผู้สามารถที่จะชี้แจง
ให้คนไข้ เห็นแจ้ง สมทาน อาจหาญ ร่าเริง ด้วยธรรมิกถา
ในกาลทุกเมื่อ ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุพยาบาลไข้
ที่ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ควรพยาบาลไข้ ”

พระวินยปิฎกเล่มที่ ๕ มหาวรรค ภาค ๒

จากข้อมูลจำนวนพระภิกษุสงฆ์ สามเณร แม่ชี ศิษย์วัดของ
สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกาญจนบุรี ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖
มีพระภิกษุสงฆ์ สามเณร แม่ชี และผู้ปฏิบัติที่อยู่ประจำวัดทั้งสิ้น
ประมาณ ๔,๗๘๙ รูป/คน

จำนวนพระภิกษุ สามเณร แม่ชี ศิษย์วัด ประจำปี ๒๕๖๖

	ธรรมยุติก นิกาย	มหา นิกาย	อื่น ๆ	รวมทั้งสิ้น
พระภิกษุสงฆ์	๒๘๑	๓,๒๘๑	๔๗	๓,๖๐๙
สามเณร	๓๑	๓๕๕	๑	๓๘๗
แม่ชี	๔๑	๑๗๖	-	๒๑๗
ศิษย์วัด	๒๑๔	๓๖๒	-	๕๗๖
รวม	๕๖๗	๔,๑๗๔	๔๘	๔,๗๘๙

ปัจจุบันจังหวัดกาญจนบุรีมีพระสงฆ์ที่ผ่านการอบรมหลักสูตร
พระปริบาลภิกษุใช้ ๑๘ ชั่วโมง จำนวน ๒๑๑ รูป แยกเป็น คณะสงฆ์
มหานิกาย จำนวน ๑๘๕ รูป คณะสงฆ์ธรรมยุต จำนวน ๒๖ รูป
มีความรู้และทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค รวมไปถึง
ทักษะการปฐมพยาบาลเบื้องต้น เพื่อที่จะสามารถคอยช่วยเหลือดูแล
พระภิกษุที่อาพาธได้อย่างถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย แต่ยังไม่
เพียงพอ

เมื่อกระทรวงสาธารณสุขได้เริ่มขับเคลื่อนโครงการดูแลสุขภาพพระภิกษุสงฆ์และสามเณร เณลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗ โดยกำหนดกรอบความร่วมมือระหว่างกระทรวงสาธารณสุข มหาเถรสมาคม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในการดูแลสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์และสามเณร ๘ ด้าน ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข หลวงปู่สาคร ธัมมาวุธ จึงได้ดำริให้ดำเนินโครงการสถานชีวาภิบาล เพื่อรองรับพระสงฆ์อาพาธระยะสุดท้าย และริเริ่มโครงการศูนย์ฝึกอบรมพระคิลานุปัฏฐาก ๒๐๐ ชั่วโมง เพื่อสร้างพระอุปัฏฐากที่มีความรู้ในการดูแลพระเถระและพระสงฆ์อาพาธให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย

การดำเนินโครงการ

โครงการสถานชีวาภิบาล ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ ต.ท่าขนุน อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี ติดกับพื้นที่ของวัดเวฬุวัน มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๔๕ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ส่วนก่อสร้างอาคาร จำนวน ๑๕ ไร่ ประกอบด้วย อาคารกุฏิชีวาภิบาล จำนวน ๕ หลัง ภายในอาคารมีห้องปลอดเชื้อ ห้องความดันลบ ห้องพักแพทย์ ห้องพักพยาบาล ห้องเก็บยา และห้องเก็บเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ และอาคารศูนย์ฝึกอบรม พระคิลานุปัฏฐาก จำนวน ๑ หลัง ภายในอาคารมีห้องประชุม และที่พักของพระภิกษุสงฆ์ผู้เข้ารับการอบรม ส่วนพื้นที่โดยรอบอาคาร จะปลูกไม้ยืนต้น นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่ปลูกพืชสมุนไพร จำนวน ๓๐ ไร่

โครงการกุฏิชีวาภิบาล มีเป้าหมายให้การดูแลพระเถระอาพาธที่ต้องดูแลเป็นพิเศษ ป่วยติดเตียง หรืออยู่ในสภาวะพึ่งพิง พระสงฆ์อาพาธ สามเณร แม่ชี ในจังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดใกล้เคียง โดยโรงพยาบาลทองผาภูมิจะนำเข้าสู่ระบบการรักษาตามสิทธิ มีการประเมินสภาวะอาการป่วยแรกรับ การคัดกรองเบื้องต้น และการวางแผนการรักษา หรือการประคับประคอง โดยมีอาสาสมัครพระบิบาลภิกษุใช้ อาสาสมัครบิบาลผู้ป่วย และพระคิลานุปัฏฐาก ให้การดูแลอุปัฏฐากอย่างใกล้ชิดและถูกต้องตามพระธรรมวินัย

ส่วนโครงการอบรมพระคิลานุปัฏฐาก มีเป้าหมายในการให้การอบรมอาสาสมัครพระภิกษุสงฆ์ที่ประสงค์จะเป็นพระคิลานุปัฏฐาก (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำวัด) ขั้นต้น ๗๕ ชั่วโมง หรือพระคิลานุปัฏฐากขั้นสูง ๒๐๐ ชั่วโมง ตามหลักสูตรของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยจะเป็นผู้สนับสนุนบุคลากรในการให้ความรู้ แนวทางการปฏิบัติของพระสงฆ์ที่สอดคล้องกับ

พระธรรมวินัย สถานะสุขภาพของพระสงฆ์ การดูแลพระสงฆ์ตามแนวทางธรรมานุสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ การประเมินสภาวะและพฤติกรรมสุขภาพของตนเอง และเรียนรู้การประเมินความรู้สึกของผู้รับการช่วยเหลือดูแล ความเข้าใจในกลไกของร่างกายแบบตะวันตก และกลไกร่างกายแบบตะวันออกที่จะส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาพ และการดูแลสุขภาพอย่างสมดุล สามารถสังเกตและให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่พระสงฆ์ โยมอุปัฏฐากที่มีภาวะวิกฤติ สามารถดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยระยะสุดท้ายได้อย่างถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยและถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันโครงการสถานชีวาภิบาล อยู่ระหว่างการเตรียมพื้นที่ ออกแบบอาคารกุฏิชีวาภิบาล และศูนย์ฝึกอบรมพระคิลานุปัฏฐาก

งบประมาณในการก่อสร้าง

อาคารกุฏิชีวาภิบาลขนาด ๔-๖ เตียง

ต่อหลัง จำนวน ๕ หลัง

ประมาณ ๒๕.๐ ล้านบาท

อาคารฝึกอบรมพระคิลานุปัฏฐาก

พื้นที่ใช้สอย ๑,๙๐๐ ตร.ม.

ประมาณ ๓๘.๐ ล้านบาท

จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ทาง

การแพทย์ที่จำเป็น

ประมาณ ๕.๐ ล้านบาท

งบประมาณในการก่อสร้างรวม

ประมาณ ๖๘.๐ ล้านบาท

ทั้งนี้ ยังไม่รวมงานระบบสาธารณูปโภค และเงินทุนหมุนเวียน
ระหว่างดำเนินโครงการ

ร่วมบุญได้ที่

ธนาคารกรุงไทย สาขาทองผาภูมิ

ชื่อบัญชี พระอธิการสาคร ธมมาวุธ

เลขที่ ๗๑๘-๑-๑๗๖๑๑-๐

สอบถามรายละเอียดได้ที่

คุณวีระ แก้วมณี

โทรและไลน์: ๐๘๑-๘๕๖-๑๖๗๘

“ เราอยู่กับหลวงปู่ฝั้น ๑๐ ปี เราไม่เคยขาด ไม่เคย
อยู่นอกสายตาของเรา ตั้งแต่เราตื่น จนกระทั่งเราหลับ
ยกเว้นเวลาเพื่อนเข้าห้องนอน ยังมีบางครั้งไปอยู่ใน
ห้องเพื่อนตลอดทั้งวันทั้งคืน เวลาเพื่อนไม่สบาย ”

หลวงปู่สาคร ธรรมาวโร
วัดเวฬุวัน อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี

— เรื่องที่ ๑ —

ประเพณีของพ่อแม่ บรรพบุรุษ

การที่เราบวชนี้เพราะว่าประเพณีของพ่อแม่ ญาติพี่น้องบรรพบุรุษ มาตั้งแต่เดิม พวกเราเป็นผู้ชายต้องมาบวชอย่างหนึ่ง ต้องไปติด ทหารอย่างหนึ่ง สองอย่างนี้ ถ้าไม่ไปติดทหารก็ต้องบวช ถ้าไม่บวชก็ต้องติด ทหาร นี่เป็นประเพณีรับใช้ชาติบ้านเมืองมาตั้งแต่เดิม

พออายุ ๒๐ เราก็บวช เรานับวัน นับเดือน นับปี เราตั้งใจว่าจะบวช ให้ได้ สิ่งที่มาดลใจเราให้อยากจะบวชมากๆ เป็นประเพณีอย่างหนึ่งแล้วยัง ไม่พออีก ใจเจ้าของเรายังคิดอยากจะบวชตลอด เห็นความเกิดเป็นทุกข์อย่าง มาก เพราะต้องตามโยมพ่อที่เป็นหมอยาหมอดำแย ไปช่วยคนเจ็บคนท้อง คลอดลูก เห็นแล้วเราสลดสังเวชอย่างมากว่า “มึงจะตาย หรือลูกมึงจะตาย” อันนี้เป็นสิ่งที่ดลใจเรามากที่สุด คือเห็นความเกิดเป็นทุกข์ ปิดโธ่ นอนอยู่นั้น เหยียดแขนเหยียดขาไม่ได้ ตั้ง ๗-๘ เดือน นี่แน่มันน่าจะหาทางออก

อย่างเราฟังเทศน์ในงานเทศกาลต่าง ๆ ท่านว่าความเกิดเป็นทุกข์ พอ เรามาเห็นก็จริงอย่างที่ท่านว่า ความเกิดอันนี้เป็นทุกข์จริงๆ เพราะไปนอน อยู่ในท้อง ท้องนั้นกว้างขนาดไหนไม่ถึงศอก คนทั้งคนไปนอนขดอยู่ตั้ง ๗-๘ เดือนไม่ตายก็คงเหลือง บางคนก็ตายตอนที่คลอด บางคนก็ตายทั้งแม่ทั้ง ลูก เราเห็นเป็นประจำ สมัยก่อนไม่มีโรงพยาบาล คลอดกันเองตามบ้าน ไป ตามหมอดำแย เห็นอันนั้นอันหนึ่งที่ว่าจะต้องหาทางออกตรงนี้ให้ได้

ฉะนั้น พอเราอายุครบเราก็เลยตั้งใจบวช บวชก็เป็นจังหวะที่ช่วยงานอาจารย์ คือสร้างโบสถ์ต่อให้เสร็จจากเจ้าอาวาสองค์ก่อน เราก็ทำหน้าที่ตรงนั้นได้ช่วยงาน ทำโบสถ์เสร็จจนได้ฉลองโบสถ์ ได้คัดเลือกทหาร พอไม่ติดทหารแล้วก็เป็นที่ของเราที่จะไปเที่ยว ไปเห็นครูบาอาจารย์อย่างท่านพระอาจารย์แถว ถาวโร^๑ ที่เป็นพระกรรมฐานที่เราเห็นเป็นครั้งแรก

ท่านพระอาจารย์แถวต้องการกลับไปเพชรบูรณ์บ้านเกิดของท่าน เราเลยถือโอกาสไปเที่ยวกับท่าน ไปเที่ยวอยู่แถวภูมโนโล ถาวบ้านป่าหญ้าคา ที่แรกเราว่าจะอยู่จำพรรษากับท่านพระอาจารย์แถวสักปี เสร็จแล้วก็จะไปเที่ยวทางภาคเหนือต่อ แต่โชคดีหรือโชคไม่ดีก็ไม่รู้ เราไปเจอพระที่มาจากสกลนคร คือท่านพระอาจารย์ทองดี ชุตินฺธโร จึงได้อยู่จำพรรษาด้วยกันที่วัดนิรมลวัฒนา^๒

ท่านพูดถึงว่าท่านมาอยู่ทางภาคเหนือ ๓-๔ ปีแล้ว ท่านมาหาสถานที่ที่จะปฏิบัติ หากครูบาอาจารย์ บอกว่าหลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม^๓ ก็จะกลับสกลนคร คงอยู่แต่หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ^๔ หลวงปู่สิม พุทธาจาโร^๕ ที่เป็นพระเถระ แต่หลวงปู่แหวน หลวงปู่สิม เป็นไขเหลือออก ไม่มีเวลาที่จะให้พระเถระผู้ปฏิบัติจริงๆ จังๆ เพราะพระเถระมากเกินไป แล้วผู้คนที่มากเกินไป สำหรับปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนเองจริงๆ พระอาจารย์ทองดีท่านไปศึกษามา ท่านมาเล่าให้ฟัง

“เราเห็นอยู่ทางเดียวที่สกลนคร ยังมีหลายสถานที่ที่มีครูบาอาจารย์อย่างหลวงปู่ฝั้น เราก็เคยไปอยู่ถ้ำขาม” ท่านเล่า

“ถ้าท่านอาจารย์เห็นอย่างนั้น ไปก็ไป กลับก็กลับ”

พอออกพรรษาได้ ๕ วัน เย็บผ้าจีวรเสร็จ เร่งเย็บผ้าจีวรกันทั้งกลางวัน ทั้งกลางคืน พอตากผ้าแห้งวันนั้นก็เดินทางวันนั้นเลย

เดินทางออกจากเพชรบูรณ์รอนแรมมาตามป่าตามเขาแล้วก็มาถึงอำเภอ ไม่รู้จักที่ไหนต่อที่ไหน เดินตามป่ามา สมัยนั้นหมู่บ้านก็ยังไม่ มี ทางรถลาดยางก็ไม่มี เป็นทางป่าแบบเดียวกับทางเข้าทุ่งใหญ่นเรศวรฯ จากอำเภอ หล่มเก่ามาหาอำเภอเมืองจังหวัดเลย เดินทางมาตามป่าผ่านอำเภอด่านซ้าย

แล้วก็มาผ่านหมู่บ้านสานตม พอมาถึงหมู่บ้านสานตม ก็ถามดูว่ามีพระเถระ
อยู่แถวนี้บ้างไหม

(สัมภาษณ์ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๕)

-
- ^๑ ศิษย์กรรมฐาน หลวงปู่หลอด ปโมทิตโต วัดสิริกมลาวาส (วัดใหม่เสนานิคม) ลาดพร้าว กรุงเทพฯ
ภูมิลำเนาเดิม บ้านป่าคา ตำบลแคมป์สน อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
- ^๒ ตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำพรรษาที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๐๙
- ^๓ วัดป่าอรัญญวิเวก ตำบลบ้านเช่า อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม
- ^๔ วัดตอยแม่บั้ง ตำบลแม่บั้ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
- ^๕ วัดถ้ำผาปล่อง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

— เรื่องที่ ๒ —

พบลวงปู่ชอบ

พอดีผ่านมาเมืองเลย เราก็ถามชาวครูบาอาจารย์ที่อยู่แถวนี้
เดินผ่านหมู่บ้านมา ชาวบ้านเขาก็ถามว่าจะไปหาใคร จะไปหา
หลวงปู่ชอบ ฐานสโม^๑ หรือจะไปหาหลวงปู่หลุย จันทสาโร^๒ เราก็แวะเข้าไป
อยู่กับหลวงปู่ชอบระยะหนึ่ง ที่วัดป่าม่วงไข^๓

นิสัยหลวงปู่ชอบ พูดน้อย ไม่ยึดกับใคร พระเถระจะไปจะมาก็ไม่ได้
สนใจ ผู้คนจะมาราบมาไหว้ท่านก็นิ่งดูเฉยๆ ในสมัยนั้น

ตอนนั้นพระเถระอยู่กับหลวงปู่ชอบมีอยู่ ๑๐ องค์ ๑๑ กับเรา แล้วก็
เถระอีก ๓ หรือ ๔ องค์ ที่จำได้มีพระอาจารย์จันทร์เรียน คุณวโร^๔ องค์หนึ่ง
แล้วก็พระอาจารย์ขันตี ญาณวโร^๕ อีกองค์หนึ่ง ที่อยู่กับหลวงปู่ชอบยุคนั้น อยู่
กับหลวงปู่ชอบทำงานทั้งวัน

หลวงปู่สร้างวัดปีหนึ่งได้หลายวัดในจังหวัดเลย พอสร้างเสร็จก็ให้
พระองค์นั้นอยู่ องค์นี้อยู่ มีคนมานิมนต์ท่านไป ท่านก็ไปต่อแล้ว วัดที่สร้าง
เสร็จก็ให้พระอีกองค์อยู่ นี่คือนิสัยหลวงปู่ชอบ ไปวัดใหม่ก็ไปสร้างใหม่อีก

ก่อนอื่นก็ทำศาลา พอทำศาลาเสร็จ ก็กันห้องให้หลวงปู่ขึ้นไปพัก เสร็จ
แล้วก็ทำกุฏิหลวงปู่ แล้วมาทำโรงไฟ ทำกุฏิพระ ล้อมรั้ว หาพื้นใส่โรงไฟให้
เต็ม พอพื้นเต็มโรงไฟก็มีคนมานิมนต์แล้ว ไปสร้างวัดใหม่ต่อ ให้พระอีกองค์
อยู่ ทำด้วยมือทั้งหมด เครื่องไม้เครื่องมือไม่มี แบกไม้มาทำเสากุฏิ ไฟจาก
กันเอง (เอาใบจากมุงหลังคา) ทูปฟากกันเอง ถ้าทำกุฏิห่างกันมาก ก็ต้องทำ

ร้วกว้าง เพราะเป็นป่า ผู้คนก็ยังมีน้อยสมัยนั้น ก็ต้องทำวัดให้แคบ ทำกุฏิให้เข้ามาใกล้ศาลา แต่กุฏิหลวงปู่อยู่ไกล ก็จำเป็นต้องล้อมไปถึงกุฏิหลวงปู่ ไม่ให้สัตว์เข้าในวัด เอาไม้ที่แห้งแล้วมาทำเป็นรั้ว

ตอนเย็นก็ทำภารกิจสงฆ์ บางแห่งเดินลงไปในห้วย ๔๕ องศา ชื้นมาก พระ ๒ องค์หามน้ำขึ้นมาได้น้ำปี๊บเดียว องค์หนึ่งถือไม้หามวางลงกับขา อีกองค์หนึ่งยกขึ้นสุดมือ บ้านม่วงไข่สมัยก่อนต้องหามน้ำ

(รายการธรรมะบันดาลใจ)

---

^๑ วัดป่าสัมมานุสรณ์ บ้านโคกมน ตำบลผาน้อย อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

^๒ วัดถ้ำผาบิ้ง บ้านนาแก ตำบลผาบิ้ง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

^๓ บ้านม่วงไข่ ตำบลसानตม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

^๔ วัดถ้ำสหายจันทร์นิมิตร บ้านผาลิ่งห์ ตำบลหมากหญ้า อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

^๕ วัดป่าม่วงไข่ บ้านม่วงไข่ ตำบลसानตม อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

— เรื่องที่ ๓ —

ทุทุบ่ อริยสจจ๋

ประเพณีการปฏิบัติของหลวงปู่ชอบ ท่านจะให้ดูของที่มีอยู่ให้
เห็นเป็น **ทุกขํ อริยสัจ** ปี ๒๕๐๙ อาจารย์เข้าไปตอนนั้นอยู่ที่
บ้านม่วงไข่ ตำบลसानตม อำเภอวังสะพุง อากาศคิดว่าประมาณ ๓-๔ องศา
ช่วงนั้นเดือนพฤศจิกายน ธันวาคม กรองน้ำใส่ขวดแก้วไว้ไม่ได้ แตกหมด
ตอนเช้า มันเป็นน้ำแข็ง

หลวงปู่ชอบท่านมีกิจวัตรประจำวันอยู่ก็คือ ตื่นนอนประมาณตี ๓ โคตร
หนาว กำมือเข้าไปแล้ว เวลาเหยียดออกมาจับอะไรก็ต้องเอามาถูไถกับขาถึง
จะออก พอเวลาจะกำเข้ามาใหม่ ก็ต้องเอามาถูไถกับขา หรือถูไถกับต้นไม้ถึง
จะออก ไม่อย่างนั้นเหน็บ ตี ๓ ก็ตื่นไปรองน้ำหมอกได้วันละ ๓ ปี๊บ จากตี
๓ จนถึงสว่าง น้ำหมอกไหลเปียกไปหมดในศาลา ถ้าเราจะรองแต่หัวค่ำ ดัง
หนวกหู ภูมิหลวงปู่ก็อยู่ไกลข้ามเขาไปอีกลูกหนึ่ง แต่ท่านว่าดังหนวกหู อย่า
ไปรองหัวค่ำ ให้รองตอนใกล้สว่าง รองน้ำหมอกได้วันละ ๓ ปี๊บ เอาไว้กรอง
ฉันทอนเช้า ก่อนสว่างก็กวาดลานวัดเท่าที่เราจะกวาดได้ หัวขวิดหัวคว่ำไป
อย่างนั้น มือมันแข็ง

พอสว่างเต็มที่แล้วถึงออกบิณฑบาต บิณฑบาตกลับมาแล้ว เณรก็จัด
อาหารที่ได้เป็นห่อๆ มาสัก ๓-๔ ห่อ เสร็จแล้วก็มาแคะรวมกัน บางวันก็ใส
น้ำเสียจนเต็มหม้อ บางวันก็เค็มเสียจนไม่มีอะไรจะเค็ม เพราะมีแต่เอาเกลือ
ใส่ ก็ฉันไปอย่างนั้นพอไม่ให้ตาย ตักราดข้าวเหนียวคนละทัพพี พอได้ราด

ข้าวเหนียวฉัน ฉันเสร็จแล้วก็ไปล้างบาตร ตากบาตร ตากผ้าจีวร แล้วก็เดิน
จงกรมอยู่สักพัก

พอบ่ายโมงกว่าๆ หลวงปู่ก็เป่านกหวีดบี๊ดๆ ทุ้มๆ รวมพลไปฝ่าฝืน ขวานก็
ลับมาจากบ้านโคกมน ทำมาจนถึงเดือนพฤศจิกายน ลับมีดขวาน อาจารย์ไป
พ้นวันแรกมือแตกตลอดนิ้ว พอเลิกงานตอน ๔ โมงเย็น เขี่ยดนิ้วมือไม่ออก
เลือดติดแข็ง เป็นตะคริวเกาะไม่ออกทั้ง ๒ ข้าง ต้องให้หมู่พระเณรมาเอา
ออกให้ “เฮ้ ทำไมไม่วางขวาน วางสิ” อยากวางอยู่แต่วางไม่ได้ เป็นตะคริว
มือลื้อค มันหนาวด้วย

บ่าย ๓ โมง ๔ โมง ไม่อยากอาบน้ำแล้ว พอสุดท้ายมา สรงน้ำเสร็จก็
เดินจงกรมถึงทุ่มครึ่ง ขึ้นศาลา

(๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๓)

ศาลาเป็นฟากไม้ไผ่ลับ ไม้ใหญ่เท่าไ้ พระเณร ๑๐ องค์นั่งอาสน์สงฆ์
ก็เต็มพอดี ข้างล่างก็นั่งได้ ๑๐-๒๐ คนประมาณนั้น ศาลาไม้ไผ่เล็กๆ ถ้าทำ
หลังใหญ่ก็เสร็จช้า ถ้าทำหลังเล็กก็เสร็จเร็ว แต่บัดนี้เวลาคนหนึ่งขยับ ศาลา
หลังเล็กสะเทือนไปทั้งหลัง

ก่อนหลวงปู่ชอบท่านจะมาไหว้พระทำวัตรสวดมนต์ พวกเราจะขึ้น
มาศาลาตั้งแต่ทุ่มหนึ่ง ท่านจะมาประมาณทุ่มครึ่งหรือ ๒ ทุ่ม แล้วแต่บางวัน
พวกเราก็นั่งคอยหลวงปู่ไป พอขึ้นมานศาลา กราบพระ นั่งเข้าที่แล้วก็
นั่งภาวนาไปเลย ส่วนมากก็จะนั่งพับเพียบกัน พอหลวงปู่ขึ้นมา ท่านกราบ
พระพุทธรูปแล้ว พวกเราก็กกราบหลวงปู่ ท่านกลับมา นั่งพิงหมอน ท่านก็จะสูบ
บุหรี ฉันหมาก ฉันหมาก สูบบุหรี สูบบุหรี ฉันหมาก ไปนุ่นนะ ท่านก็จะนั่งดู
พระเณรบ้าง ดูทั่วๆ ไปบ้าง

สุดท้ายมา ถ้ามีใครขยับขา ท่านจะพูดประโยคหนึ่งที่ประทับใจที่สุด ก็คือ
“พวกนี้เคารพขามากกว่าเคารพธรรม อุตุส่ำหีสะพายบาตร สะพาย
กลดเข้าป่าเข้าดงไป เพื่อจะแสวงหาวิโมกขธรรม แต่เวลาธรรมะคือสัจจะเกิด

ขึ้นมาแล้ว มันวิ่งหนี”

เรามาวิเคราะห์ดูซิ ลัทธิที่เป็นธรรมเกิดขึ้นมาแล้ว เราวิ่งหนี ก็คือ เวลาเวทนาเกิดขึ้นมาที่ขา ท่านบอกว่ามันเคารพขามากกว่าเคารพธรรม แต่ ก็พยายามไปแสวงหาวิโมกขธรรม ท่านพูดไปเรื่อยบัดนี้ พูดไปด้วย ฉันทมาก สุกุบหรือไปด้วย พูดซ้ำๆ เป็นประโยคๆ ไป

“การแสวงหาธรรมะ เราจะไปแสวงหาที่ไหน ถ้าไม่หาที่กายกับใจของเรา” ท่านว่า “นั่งนานๆ เพื่อให้เกิดทุกข์เวทนาขึ้นมา เราจะได้พิจารณาว่าทุกข์ เป็นเรา หรือเราเป็นทุกข์” ท่านก็ว่าไปเรื่อย บางที่เป็นชั่วโม่ง สองชั่วโม่ง

ก่อนท่านจะพาทำวัตรเย็น นู่น ตก ๕ ทุ่มไปแล้ว ดูซิ นั่งตั้งแต่ทุ่มหนึ่ง ไปถึง ๕ ทุ่ม แล้วท่านก็จะพาทำวัตรเย็น พอทำวัตรเย็นเสร็จ ท่านก็จะสวด มนต์เอกเทศ ๒ สูตร ฉบับหลวง ๒ สูตร ก็เป็น ๔ สูตรแล้ว แล้วก็สวดบุรพารัมมิ์ บารมี ๓๐ ทัศ อะไรต่ออะไรก็สวดไป สวดบทเมตตา สวดกรณียเมตตสูตร ไหว้รอยพระบาท สุดท้ายมาถึงจะว่า อหิ สุกิโต โหมิฯ เที่ยงคืนไปแล้ว ว่าจะสวดมนต์จบ

เสร็จแล้วก็ฉันทมาก สุกุบหรือ สุกุบหรือ ฉันทมาก ไปใกล้ๆ ตี ๑ ตี ๒ ท่านจะพูดธรรมะให้ฟัง ถ้ามีคนขยับขาคนเดียว ท่านเลิกเลย “มันไม่เคารพธรรม”

(๑๙ กันยายน ๒๕๕๒)

พวกเรากลับกุฏิก็ไปเดินจงกรมอยู่พักหนึ่ง แล้วก็มารองน้ำ คือนั่นก็ไม่ต้องนอน นอนก็นอนไม่ได้ มันเหียดไม่ออก แขนขาอดอยู่อย่างนี้ ผ้าอังสะ ก็นหนาวก็ไม่มีสียมัน ผ้าห่มอย่าไปถามหา หมอนอย่าไปถามหา เสื้อปูนอน อย่าไปถามหา ไม่มีหรอก มีแต่ผ้าจีวรเท่านั้น ผ้าจีวร ผ้าสังฆาฏิ ผ้าอะไรก็ตาม เอามาห่มรวมกันหมด ก็ได้แต่นั่ง เหียดไม่ได้ เหียดขาออกไปเหมือนไฟไหม้ เดินจงกรมพักหนึ่งมานั่ง พักหนึ่งก็ไปรองน้ำ เดินไปเดินมาพอให้คลายเส้นยึด พอเดินได้

ท่านอยู่พาปฏิบัติแบบนั้น อาจารย์คิดอย่างเดียวว่าจะต้องกลับไปจำ
พรรษาบ้าน ครูบาอาจารย์โหดมากขนาดนี้ จะกลับไปจำพรรษาบ้านแน่ๆ
คงทนอยู่ในสภาพอย่างนี้ไม่ได้ กระดูกมันจะแตกออกมาเป็นท่อนๆ หรือจะพุ
ไปเลย นั่งคืนหนึ่ง ๖-๗ ชั่วโมง ตั้งแต่ทุ่มกว่าๆ ถึงตี ๒ พอเดินข้ามจังหวัด
เลยไปก็จะเป็นบ้านแล้ว หนองบัวลำภูก็เป็นบ้าน กลับไปจำพรรษาบ้านแน่ๆ
งานนี้ พอไปๆ มาๆ อยู่ไปอยู่มากก็ทนอยู่ไปจนได้

(๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๓)

— เรื่องที่ ๔ —

แขกพิเศษ

บางวันที่สบายหน่อย คือวันที่ท่านมีแขกพิเศษ ท่านไม่สั่งประชุม ท่านจะสั่งตอนเช้าเลยว่า “วันนี้เราไม่ลงประชุม” เออ วันนั้น ค่อยยังชั่วหน่อย ก็มาเฝ้าดูคุณท่านแล้วบัดนี้ อาตมาไปเฝ้าดูคุณหลวงปู่อยู่ ห่างๆ พอมองเห็น บางทีก็นั่งอยู่ตรงนั้นจนเลยเที่ยงคืนไป นั่งเฝ้าเฝ้าดูคุณหลวงปู่ บางทีก็เกิดแสงสว่างขึ้นมาในกุฏิ พวกเราก็นั่งอยู่นั้น

พอตอนเช้าบัดนี้ฟ้าผ่าตั้งแต่ยังไม่สว่าง “เห็นแต่หมามันชอบหากิน อาเจียนคนเมาสุรา มันไม่พยายามทำความรู้ความฉลาดขึ้นมาในตัวของมัน” ลามไปแล้ว ตั้งแต่ห่มผ้าจีวรไปจนถึงบ้านเขา พอรับบิณฑบาตแล้ว พวกเราก็เปิดเลย เดินให้เร็ว หนีหลวงปู่

เราเข้าใจในการรับแขกพิเศษของท่าน แต่เราอยากดูว่าเป็นยังไง เราไม่เห็นหรอก ตามอด ก็เห็นแต่ว่าเป็นแสงสว่างเท่านั้น บางครั้งก็สว่างเป็น ๑๐ นาที ๒๐ นาที แต่ท่านรู้ว่าพวกเราไปเฝ้าดู พอตอนเช้ามาก็เอาแต่เช้าเลย ลามไปเรื่อยตั้งแต่พระไปรับยามมา จนขึ้นศาลา จนไปบิณฑบาต วันอย่างนั้นไม่ได้ประชุม แต่ก็มีเรื่อง หาเรื่องจนได้

(๑๙ กันยายน ๒๕๕๒)

— เรื่องที่ ๕ —

คอนพญานาค

พักอยู่กับท่านเดือนเศษๆ เราก็เลยไปบ้านแก้งบง^๑ ถึงบ้านแก้งบงแล้ว ได้พบกับพระเถระอีก ๒ รูป คือ พระอาจารย์ประสิทธิ์บุญมมากโร^๒ และพระอาจารย์บุญพิน^๓ กตบุญโอบี ไปพักอยู่ที่นั่น

พอไปบ้านแก้งบงแล้ว เราลงไปอยู่บ้านนาปลาป่า^๔ เราถึงได้ไปถ้ำป่าผ่า^๕ พวกชาวบ้านเขาหลอกไปถ้ำป่าผ่า เราก็ไป เขาสะพายบาตรให้ เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด เราไปได้กระดุกพญานาคที่นั่นมา

มันเป็นลานหินตรงห้วยนาปลาป่า ใต้น้ำตกนาปลาป่าลงมาเป็นลานหินยาวขนาดสัก ๓๐๐-๔๐๐ เมตร น้ำไหลเป็นคลอง คราวนี้ก็ไหลลงข้างๆ ลานหินไป

เราเห็นทีแรกนี่ถือว่าเป็นกระดุกควาย พวกชาวบ้านเขาว่าเป็นกระดุกพญานาค เราก็เลยตามดูตรงหัว มันตายตามน้ำ ไม่ได้ทวนน้ำ หัวมันไปอยู่ข้างล่างโน้น

ซีโครงยาวลักษณะนี้ ซีโครงบางอันก็ยังติดกับข้ออยู่ บางอันก็ได้ติดกับข้อแล้ว เราก็เลยไปเอากระดุกที่มันเป็นหอน^๖ กระดุกหอนเหมือนนิ้วยาวเป็นแท่งๆ แต่เราไม่ได้เอามามากหรอก กระดุกสีข้างๆ หนึ่งยาวเมตรกว่าๆ

แสดงว่าตัวมันใหญ่กว่าต้นตาล เราเอานิ้วมือเอาฝ่ามือเราไปเทียบดู ความกว้างของมัน หนาก็จะเท่าอุ้งมือเรา ยาวขนาดนี้ข้างหนึ่ง นี่ข้างเดียวนะ ยาวเมตรกว่าๆ ตัวก็คงต้องโตกว่าโคนต้นตาลสัก ๓ ต้น

(สัมภาษณ์ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๕)

---

^๑ บ้านบง ตำบลท่าศาลา อำเภอรือ จังหวัดเลย

^๒ วัดป่าหมีใหม่ ตำบลแม่แตง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

^๓ วัดป่าพาเทพนิมิต ตำบลนิคมน้ำอุ่น อำเภอนิคมน้ำอุ่น จังหวัดสกลนคร

^๔ บ้านปลาบ่า ตำบลปลาบ่า อำเภอรือ จังหวัดเลย

^๕ ปัจจุบันเรียกว่า ถ้ำปลาผา

^๖ กระดูกส่วนหัวของพญานาค เรียกว่าหอน เป็นภาษาอีสาน

— เรื่องที่ ๖ —

ผีป่องค่าง หน้าเหมือนลิง

พักอยู่ที่นั่น พอบินทบาตอยู่วันสองวัน เขาก็ว่ามีถ้ำขึ้นไปข้างบน โนน จะพาไปเที่ยวถ้ำ ไปไหม “ไป ก็พวกเอ็งสะพานบาตรให้เรา” ถ้าเป็นลักษณะแ่ง ๒ แ่ง ข้างหน้านี้เป็นห้องโถงใหญ่ สูงขนาดยอดหลังคา ตรงห้องโถงข้างหน้ามีแ่งเข้าไป เราก็ออยู่คนละแ่งกัน ซึ่งท่านพระอาจารย์ ทองดีกับเณรอยู่แ่งนี้ เรายู่องค์เดียวอยู่แ่งนี้ เราเข้าไปครึ่งหนึ่ง ถ้าเข้าไปลึก ไปอากาศจะไม่ได้ เขาก็ทำแครนอนให้นอน

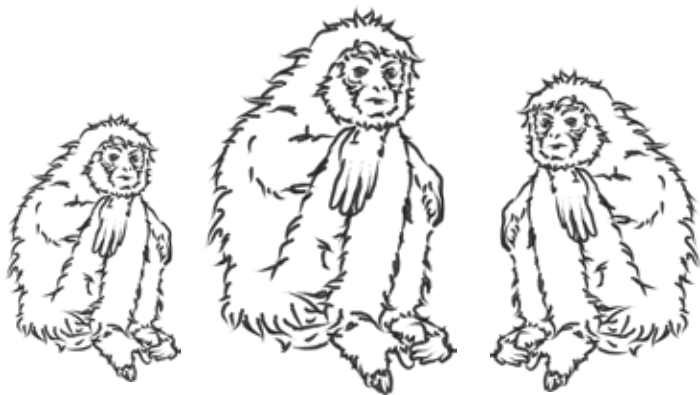
ยังมีขอบปากบาตรที่แตกแล้ว แสดงว่ามีพระไปมรณภาพอยู่ตรงนั้น แล้วก็มีกลองที่เขาตีลูกใหญ่ๆ กลองไม้ประดู่ใหญ่ๆ ที่ยังผุไม่หมด เหลือไว้ น้อย แต่ลูกใหญ่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณเมตร

ไปพักอยู่ได้ ๔ คืน บัดนี้พวกชาวบ้านเขาอุทริ ตอนกลางคืนพากันไป ฟันปลา (วิธีจับปลา) ปลาตามลำห้วยเยอะ

เราก็บอกว่า “พากันไปอยู่ป่าต้องพากันรักษาศีลนะ ถ้าจะหาของกิน หากินพวกหน่อไม้อะไรไป อย่าไปหาชีวิตสัตว์ ต้องรักษาศีล”

พอคืนที่ ๖ เอ๊ะ พวกนี้ทำไมขยัน ก่อไฟสว่างจนเข้ามาในหน้าถ้ำ เราก้ เดินจงกรมอยู่ เรามาดูตึกแล้ว ๔-๕ ทุ่ม เขาก้ก่อกไฟกันสว่างตรงกลาง แล้ว ก็นั่งหันหลังใส่กองไฟกันทั้ง ๒ คน

เขาว่อยู่ข้างนอกลมมา กอไฟเหมือนจะถอนกลงไป เขาก่อไฟจนเห็น ตัวผีโป่งค่าง ตัวเหมือนกับชะนี คืนวันที่ ๖ เขาไม่นอนตลอดคืน เพราะว่านอน

ไม่ได้แล้ว

“ผีโป่งค่างมันจะมากินเลือด มันจะมากัดหัวแม่ตีน จะเห็นดำๆ ตั้งแต่หัวเล็บตรงนี้ มันจะดูดกินเลือดหมด แล้วบัดนี้พอกินเลือดจนคนตายแล้ว มันก็จะล้วงตุต เอาเครื่องในออกมา กินเสร็จแล้วก็จะเอาดินอุดตุตไว้” พวกชาวบ้านเขามาเล่าให้ฟัง เราก็ชนลุก

“เมื่อคืนนี้ผมเกือบถูกมันกิน”

“อ้าว แล้วไปทำอะไร”

“ไปฟันปลา กะว่าพรุ่งนี้จะแกงปลา”

“แต่ไม่ได้แกงปลา มันจะแกงพวกแกเอง เขาเรียกว่าผิดป่า ไปกับพระไม่รักษาศีลก็เป็นอย่างนี้”

(สัมภาษณ์ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๕)

— เรื่องที่ ๗ —

หลวงปู่ชอบย่นแผ่นดิน

หหลวงปู่ชอบท่านเอาผ้าไปปักธงอยู่บนภูบักได๋ หลวงปู่ท่านไปตอนฉันเสร็จ แล้วท่านกลับมา พวกเรายังไม่ได้กวาดตาด นี่ท่านไปกลับได้ยังไง พอไปอยู่บ้านกลางแล้วก็ขึ้นไปภูบักได๋ เราก็กุญแจไปดูที่หลวงปู่ชอบเคยไปเมื่อปีก่อนโน้น

พวกชาวบ้านเขาเล่าให้ฟังว่า “ท่านไปกลับมาพระเณรยังไม่ได้กวาดลานวัด ฉันน้ำร้อนเลย ก็ประมาณสักบ่าย ๒-๓ โมง ไปมาได้ยังไง” พวกชาวบ้านเขาเล่าให้ฟังว่าเป็นสิ่งอัศจรรย์ หลวงปู่ไปภูบักได๋

เราเลยลองไปกัน ๓ องค์ เราเดินตั้งแต่ฉันเสร็จไปถึงตรงนั้นก็มืดค่ำแล้ว พอมืดก็ต้องนอนที่นั่น น้ำก็ไม่ได้เตรียม มีแต่ในกระติกที่เอาไป เอาผ้าอาบน้ำฝนปูนอนบนก้อนหิน ลมมันแรง พอตื้นก็เดินลงมา ไปติดหน้าผาติดเหว โห กว่าจะกลับมาถึงวัดตั้งเที่ยงคืนกว่า กว่าจะหลุดออกมาได้ เดินตัดทางตรงนะ เราถึงว่าท่านยันแผ่นดินได้ หรือท่านเหาะได้ แต่ท่านไปองค์เดียว มีทางไปเส้นเดียวที่ขึ้นหลังภูบักได๋ เราเดินตั้งแต่เช้ามืดว่าจะไปถึงเห็นอยู่ล้าไม้ไผ่ที่ท่านปัก แต่ผ้าที่ท่านเอาเป็นธงขาดหายไปแล้ว

พอมารู้จักหายเหนื่อย ๔-๕ วัน แล้วก็แยกกัน เราเข้าไปอยู่บ้านกลาง^๒
ท่านพระอาจารย์ทองดีกับเณรเลยไปบ้านหินสอ^๓ สุดเส้นทางที่จะเดินต่อ

(๒๙ มีนาคม ๒๕๕๑)

---

^๑ ภูสูงที่สุดในจังหวัดเลย ภูเขาเหมือนชั้นบันได จึงได้ชื่อลักษณะตามนี้ อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
ภูหลวง ตำบลท่าศาลา อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

^{๒, ๓} ตำบลปลาบ่า อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

— เรื่องที่ ๘ —

พวงทองปู่กุย

ปลาญๆ เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๐ หลวงปู่หลุยท่านก็มาตามหาพระ
เณรที่จะมาร่วมฉลองศาลาบ้านกกกอก^๑ ท่านเขียนจดหมายให้
พวกชาวบ้านไปตามหาพระในป่า “ไปเจอพระที่ไหนก็ให้รับเอามาหมด เพื่อจะ
มาฉลองศาลา เป็นงานบุญใหญ่”

หลวงปู่หลุยท่านสร้างศาลาที่บ้านกกกอก อาจารย์ก็เลยเดินทางมาที่
บ้านกกกอก แล้วก็มาพบหลวงปู่หลุย

หลวงปู่หลุยท่านมักทำกลดเป็นนิสัยของท่าน หลวงปู่ชอบสร้างวัด
หลวงปู่หลุยทำกลดไว้แจกคน

พอท่านจัดฉลองศาลาเสร็จเราก็คิดอยากจะทำชาบาตรใช้เอง ก็เลย
ลองทำชาบาตรอยู่ที่บ้านกกกอก ๓ วัน ๓ คืน ทำอันเดียวชาบาตรที่ใช้อยู่ทุก
วันนี้

พอดีเณรที่ปฏิบัติหลวงปู่หลุยไปคัดเลือกทหาร ช่วงนั้นอาจารย์จึงได้อยู่
ปฏิบัติหลวงปู่ อยู่กับหลวงปู่ท่านก็ได้พาเที่ยววัดทุ่งฯ เวลาท่านจะเดินทาง คิน
นั้นท่านจะไม่นอน ท่านจะจัดของ มีหนังสือพระไตรปิฎก ๒ - ๓ เล่ม แล้วก็มี
หนังสือบันทึกของท่าน ที่เป็นเทศนาของหลวงปู่มันบ้าง ของหลวงปู่เสาร์บ้าง
ของท่านพระอาจารย์สิงห์บ้าง หรือท่านไปฟังเทศน์ในงานไหนก็ตาม ท่าน
จะบันทึกไว้ ท่านจะวิจารณ์ว่าองค์นี้เป็นยังไง วิปัสสนาเป็นยังไง สมณะเป็นยัง
ไง ท่านจะหยิบไปอ่านด้วยทั้ง ๒๐ กว่าเล่ม เอาผ้าอาบน้ำหอแล้วขัดสะพาย

แล้วก็มีบาตร มีกลด เครื่องมือทำกลด

หลวงปู่ท่านไม่ได้เรียน แต่ท่านท่องจำ อย่างเสขียวัตร ๗๕ ข้อ ท่านว่า
ไปที่ละข้อได้หมด ชั้นธวัตร ๑๔ ข้อ ท่านก็ว่าไปที่ละข้อได้หมด ธุดงค์วัตร ๑๓
ข้อ ท่านก็เรียงลำดับไปได้เลยว่าข้อนี้หมายความว่ายังไง พระปาฏิโมกข์ท่าน
ว่าได้ทั้งอรรถทั้งแปล

หลวงปู่หลุยท่านพาธุดงค์ อยู่กับท่าน ๒ เดือนกว่าๆ มีนาคมและ
เมษายน

(รายการธรรมะบันดาลใจ)

---

^๑ ตำบลหนองจี่ อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

— เรื่องที่ ๙ —

ประสบการณ์วันโกน

หลังจากฉลองศาลาเสร็จพวกพระเณรเขาก็กลับหมด อยู่กับหลวงปู่กับเณรรูปหนึ่ง อยู่กับพระ ๒ รูปเณรรูปหนึ่ง แล้วเณรก็ลงไปคัดเลือกทหารตอนปลายเดือนมีนาคม เราก็เลยต้องอยู่กับหลวงปู่เป็นพระติดตามหลวงปู่ หลวงปู่จึงพาเดินลงมาบ้านไร่ม่วง

เดินทางกับหลวงปู่หลุยโหดที่สุด วันขึ้น ๑๔ ค่ำออกจากวัดเดินทางไปตามป่าจากบ้านกกกอก เห็นห้วยน้ำเวลาบ่าย ๒ โมง ๓ โมง พาโกนหัวอาบน้ำ พอเอาน้ำใส่หัวให้เพื่อนแล้วโกนหัว เพื่อนก็สระน้ำ เราก็บิดผ้าเปลี่ยนผ้าเสร็จเราก็เอาน้ำใส่หัวเราโกนหัว เราโกนหัวเองได้ สมัยก่อนใช้มีดโกนตราตุ๊กตาคุ้เราโกนหัวได้ครั้งเดียว หลวงปู่สระน้ำเสร็จแล้ว เพื่อนก็ไปนั่งฉันทมาก มวนบุหรีใบตองกล้วย มวนบุหรีเสร็จ เพื่อนก็ว่า “ไปเหอะ” แล้วเพื่อนก็ลุกเดินเลย

เราไปเก็บผ้าของหลวงปู่ที่เราตากไว้ แล้ววิ่งลงไปอาบน้ำให้ผมหลุดออกบางส่วน เอาผ้าจีวรผูกเอว สะพายบาตรหลวงปู่ลูกหนึ่ง บาตรเจ้าของลูกหนึ่ง แล้วก็ห่อหนังสือพระไตรปิฎกเล่มหนาๆ ๓ เล่ม เอาผ้าอาบน้ำห่อ ดีแต่ยามไม่มีของอะไร มีแต่ผ้าเช็ดบาตรอยู่ในย่าม ของใช้ก็มีมีดโกน มีดตัดเล็บ ฆมกรก เท่านั้นอยู่ในย่าม “ไปเหอะ” ก็เดินเลย เราก็โกนหัวไปตามทางแล้วบัดนี้ โอ๊ย ข้างนี้เลือดไหลลงมาถึงคาง ตกหลุมตกบ่อไป โกนหัวไป มันปวดไป

หมด เลือดแดงหมดเลยข้างคางข้างหู ก่อนเข้าหมู่บ้านมีห้วยน้ำ ก็เลยไปล้าง
หน้าล้างเลือดออก เอาผ้าชุบเช็ดเลือดออก มันแห้งไปตามทาง

สุดท้ายมาพาไปอยู่ที่บ้านไร่ม่วง หลวงปู่ชา มา อจตุตฺโต^๑ อยู่ที่บ้านไร่ม่วง
สมัยนั้น ไปพักอยู่นั้น ๒-๓ คืน หลังจากลงอุโบสถเสร็จก็ไปถ้ำผาปู่ ไปพักอยู่
กับหลวงปู่คำดี ปภาโส^๒ สักอาทิตย์

(๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๔)

---

^๑ วัดป่าอัมพวัน บ้านไร่ม่วง ตำบลน้ำหมาน อำเภอเมือง จังหวัดเลย

^๒ วัดถ้ำผาปู่ บ้านนาอ้อ ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

— เรื่องที่ ๑๐ —
จิตไหวเมื่อหลวงปู่เรียกหา

ชีนไปอยู่ในถ้ำ ข้ามนเขาไปอีกลูกหนึ่ง ไปเดินจงกรมอยู่ที่ถ้ำ เราเริ่มตั้งข้อสังเกตุจิตได้ เวลาจิตไหว วันที่หลวงปู่ท่านเรียกหา ท่านเคาะระฆังให้พระเณรไปตามหาทั้งวัด เสียงตีระฆังเราไม่ได้ยิน เราก็ก็นั่งเดินจงกรม ไปภาวนาอยู่นั้น ปกติเราจะออกมาบ่าย ๒ แต่วันนั้น วันที่หลวงปู่จะเดินทาง ท่านเก็บของออกมาหมดจากกุฏิ ผ้าจีวรอะไรท่านเอาผ้าเช็ดบาตรห่อมาหมดเลย ทั้งบาตรทั้งอะไรห่อมาหมด

เราเห็นข้อสังเกตุที่จิตไหว เอ๊ะเป็นอะไร จิตถึงไหวอย่างนี้ มันมีอะไร หลวงปู่ท่านเรียกหา เราก็ก็นั่งลงจากถ้ำ ออกจากทางจงกรม พอลงมายังไม่ถึงข้างศาลาถ้ำผาปู่ ได้ยินเสียงตีระฆัง

เออะว๊าย บัดนี้มีเรื่องอะไร หลวงปู่ท่านสั่งให้พระเณรไปตีระฆัง

“เราตามหาทั้งวัดไปอยู่ไหนมา ไม่ได้ยินหรือ”

“ไปอยู่ถ้ำโน้น ไม่ได้ยินอะไรเลย ผมเพิ่งมาได้ยินเสียงระฆังอยู่ตรงตีนเขา”

“แล้วทำไมไม่มา เราตามหาตั้งนาน”

“ก็รู้อยู่ว่าหลวงปู่ตามหา ปกติผมออกจากทางจงกรมมาบ่าย ๒ โมง วันนี้เดินจงกรมได้พักเดียวแล้วออกมาเลย เพราะวันนี้ผิดปกติ ผมจึงออกมา

ตอน ๑๑ โมง”

หลวงปู่เจี๊ยะบ พอเรว่ามันผิดปกติ เพราะเราเห็นความเคลื่อนไหวของจิต

ท่านว่าพวกชาวบ้านเขามารับไปงานศพพระที่วัดท่าแขก อำเภอยะเยิงคาน พระรูปนี้ท่านนั่งมรณภาพ อดอาหารได้เป็นเดือน แต่ที่ยาวนี้ได้ ๗ วันหรือ ๙ วัน น้ำเหลืองไหลก่อน น้ำเหลืองหยุดได้กุฎิ เขาก็เลยไปงัดกุฎิ เพราะเขาไปแอบดูทุกวันๆ

เราก็ก็นช่วยงานทำปะรำทำอะไรต่ออะไรอยู่ ช่วยงานกับหลวงปู่ได้พักหนึ่ง พอติเณรรูปหนึ่งที่ปฏิบัติหลวงปู่เขาคัดเลือกทหารเสร็จกลับมา เราก็ก็นเลยกลับ ขอลาท่านเดินทาง

ท่านถามว่า “จะไปไหน”

“ผมจะไปโน้น หาหลวงปู่ฝั้น”

ท่านก็ว่าดี ท่านสนับสนุนตั้งแต่ตอนที่พบกับท่าน ว่าสมควรจะไปหาครูบาอาจารย์ที่จะอบรมสั่งสอนตัวเอง เราจึงตั้งใจจะไปหาหลวงปู่ฝั้น

(สัมภาษณ์ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๕)

— เรื่องที่ ๑๑ —

ปากพอง...นี่คิดถึงแม่

นัดกันไว้แล้วกับพระอาจารย์ทองดี เดือนเมษายนนี้เจอกันที่
ถ้ำผาบิ้ง^๑ ก่อน ไปเจอกันที่บ้าน ที่ถ้ำกลองเพล ๓ จุดนี้ที่ไหน
ก็ได้ นัดกันตั้งแต่แยกออกจากกันที่บ้านแก้งบง เมื่อออกจากหลวงปู่หลุยที่
อำเภอเชียงคาน จึงเดินไปที่ถ้ำผาบิ้ง

พอไปถึงถ้ำผาบิ้ง ชาวบ้านเขาบอกว่ามีพระกับเณรมาอยู่พักหนึ่ง เขา
ออกไปได้ ๒ อาทิตย์กว่า เราก็เลยพักอยู่นั้น ไปบิณฑบาตได้อาหารมา ใบตอง
กล้วยขนาดนี้เขาใส่เกลือไว้ช้อนหนึ่ง แล้วข้างบนเขาก็ใส่พริกไว้อีกช้อนหนึ่ง
พริกผงพริกปั่นแบบที่เอามาใส่ถ้วยเดียว ลมเดือนเมษายนหน้าถ้ำเย็นสบาย
ทั้งจามทั้งร้องไห้ที่ผงพริกเข้าตา ฉันไปปากพอง เอาเกลือโรยแล้วก็เอาพริก
โรยข้าว แล้วก็เอาเกลือโรยซ้ำอีกทีหนึ่ง น้ำใส่เข้าไปทีหนึ่ง เป็นตมเค็มตมเผ็ด
เอาน้ำใส่ข้าวเหนียวเข้าไป ทั้งฉันไปทั้งร้องไห้ไป

พอปากพองนี้คิดถึงอะไร...คิดถึงแม่...เราไม่เคยเห็นคุณค่าของแม่มาก
ขนาดนี้ ตอนที่ปากพอง คิดถึงแม่มาก ถ้าอยู่บ้านเรา ตั้งแต่เกิดมาไม่เคย
กินพริกเปล่าๆ แบบนี้ มาเที่ยวนี้เราได้กินพริกเปล่าๆ คิดถึงแม่อย่างแรงเลย
๒-๓ วันอาหารก็เป็นแบบนี้ทั้ง ๓ วันที่บิณฑบาต

(สัมภาษณ์ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๕)

^๑ บ้านนาแก ตำบลผาบิ้ง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

— เรื่องที่ ๑๒ —

เสือจะกิน อัดพุทริออย่างเดียว

พอวันที่ ๔ เกิดเรื่องแล้ว เราไม่ได้สังเกตหรือว่ามันมีอะไร มีต้นมะขามต้นหนึ่งอยู่หน้าถ้ำ ต้นจะเท่ากับเสาต้นนี้ แล้วความเข้าใจของเราเสียงดังกรอบๆ เราเข้าใจว่าเสือมาเหยียบใบไม้แห้ง ช่วงต้นเดือนเมษา โอ้โหความคิดถึงแม่ไม่รู้หายไปไหน

อัดพุทโธอย่างเดียวเลย กลัวเสือจะกิน เพราะว่าไม่มีทางไปแล้ว เรา นั่งอยู่อย่างนี้ นั่งหันหน้าออกหน้าถ้ำ ข้างหลังเป็นถ้ำทั้งหมด ไม่มีทางไป เพราะเสืออยู่ด้านหน้า เสียงมันอยู่ด้านหน้าเรา เราจะลงไปก็ไม่ได้ เราหนีไปทางไหนก็ไม่มีทางไป

เราก็นั่งอัดพุทโธอย่างเดียว เจ็บ จิตสงบ จิตสงบไปแล้วถึงมาพิจารณาสังขารร่างกาย พิจารณาที่เดียวร่างกายก็หายไปเลย ไม่รู้หายไปไหน แล้วก็กลับไปสู่ความสงบใหม่ พิจารณาอยู่อย่างนั้น แล้วก็กลับออกมาดู ไม่เหลือร่างกายให้เห็น ทันได้ไปเห็นแต่กระดูกหน่อยหนึ่ง แล้วก็หายไปอีก อยู่อย่างนั้น นั่งตั้งแต่ตอน ๒ ทุ่มกว่าถึง ๗ โมงกว่า ถึงถอยออกมาได้ ก็ไปบิณฑบาต

ไปบิณฑบาตกลับมาก็มาฉัน พอจิตเราสงบแล้วทำไมปากไม่พอง วันนี้นั่นได้อย่างเอร็ดอร่อย ฉันพริกเปล่าๆ ฉันต้มเค็มต้มเผ็ดอย่างเก่า ก็พริกช้อนเก่านั้นแหละ คนเก่านั้นแหละที่เขาใส่บาตรพริกกับเกลือ อยู่ทีนั้น ๒-๓ อาทิตย์ได้

สังเกตต้นไม้ไปเห็นลูกมะขามที่ร่วงอยู่หน้าถ้ำ หยิบขึ้นมาดู เอ้า อันนี้

รอยบ่างกินมะขามนี้ บ้างใหญ่ตัวมันก็เท่าแมวตัวใหญ่ๆ ร้อนมาจากไกลๆ มา
ลงที่ดิน แล้วก็กระโดดขึ้นต้นมะขาม พอกระโดดขึ้นต้นมะขาม สะเก็ดก็ร่วง
ลงเหมือนกับเสียงเสือ นานๆ ก็ดังคร่าๆ ทีหนึ่ง อันนี้สัญญาเก่าที่เคยได้ยิน
เสียงเสือมาแล้ว ก็เลยบอกว่าเสือ

(สัมภาษณ์ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๕)

— **เรื่องที่ ๑๓** —
เยี่ยมบ้านเกิด

อาจมากำหนดเส้นทางเดินได้ที่เดียว ตอนไปมีกี่กิโลเมตร เดินจากถ้ำผาบึง มาถนนใหญ่ ๗ กิโลเมตร เดินจากถนนใหญ่มาถึงอำเภอวังสะพุงอีก ๗ กิโลเมตร เดินจากวังสะพุงไปถึงบ้านดอนน้อย^๑ ๗.๑ กิโลเมตร เดินจากบ้านดอนน้อยไปที่ไร่ประมาณสัก ๒ กิโลเมตร เดิน ๓ ชั่วโมง ได้ระยะทาง ๘๗ กิโลเมตร สมัยนั้นเดินจาก ๙ โมงเช้า ไปถึงที่ไร่บ่าย ๔ โมงเย็น ได้กำหนดกิโลเมตรที่เดียว นอกจากนั้นไม่เคยกำหนด มีแต่เดินไปเรื่อยๆ เพราะตรงนี้อายุกว้ดระยะทางดูว่าวันหนึ่งเดินคนเดียวได้ระยะทางเท่าไร เดินแบบไม่มองข้างหลัง นาที่หนึ่งเราเดินได้สูงสุด ๑๗๐ - ๑๙๐ ก้าว เคยกำหนดเอานาฬิกาดู ถ้าเดินธรรมดาๆ ก็ ๑๕๐ ก้าว

(๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๔)

เดิน ๘๗ กิโลเมตร ชั่วโมงหนึ่งได้ ๑๒ กิโลเมตรกว่าๆ ธรรมดาคนเดิน ชั่วโมงละ ๔ กิโลเมตรก็แทบตายแล้ว แต่นี่เราเดินมา ๕ เดือนกว่า เราถึงเดิน เร็วอย่างนั้นได้

ถ้าพัก ๒-๓ วัน ต้องเอามีดปาดบ่าออก มันหนา มีดปาดบ่าแล้วก็ปาด ผ่าเท้า มันหนา ต้องเอามีดฉีกเส้นเท้าออก ถ้าไม่ฉีกออกมันจะพอง เวลา เราเดินทางฉีกน้ำที่เดียว ตอนฉีกเสร็จเท้าทั้งเลย ไม่ต้องไปถือให้หนัก ถ้า ได้เดินแล้วก็คือไม่หยุด ถ้าไปกินน้ำระหว่างทาง ภาษานักเดินทางเขาเรียกว่า ลงพื้น

พอไปถึงป่าย ๔ โมงกว่าสร่งน้ำเสร็จแล้ว เราขึ้นไปไร่ไยมพ่อไยมแม่ มีกระต๊อบ เราทำไว้อยู่ เราเพิ่งมาบวชได้ ๒ ปี กระต๊อบยังไม่พัง เราเลยไป นอนกระต๊อบที่ไร่ พอเข้ามาออกบิณฑบาตก็เอาของไปพร้อมหมดเลย เดิน บิณฑบาตในหมู่บ้าน แล้วก็เลยถามพวกไยมว่ามีใครบ้างจะขึ้นไปอุดรฯ “เรา ขอซื้อรถสักทีเถอะเดินมานานแล้ว” ไยมแม่พระอาจารย์ตูป (บุญรอง กมโล)^๒ จะขึ้นไปอุดรธานี ก็เลยขออาศัยรถเขาไปลงที่บ้านห้วยเตือ^๓ เดินเข้าไปวัดถ้ำ กลองเพล^๔

(รายการธรรมะบันดาลใจ)

---

^๑ ตำบลหนองกัยสมบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

^๒ วัดป่าโนนสงเปลือย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

^๓ ตำบลโนนทัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

^๔ ตั้งอยู่เชิงเขาภูพาน ตำบลโนนทัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

— เรื่องที่ ๑๔ —

WUWS:INSE

ชีรภัสไปลงที่บ้านห้วยเตือ เดินข้ามเขาขึ้นไปถึงถ้ำกลองเพล เดินหาท่านพระอาจารย์ทองดี ไปถามหมู่พระเถระ ได้เจอท่านพระอาจารย์ทองดีที่นั่น คุณกันอยู่ว่าหลวงปู่ขาวป่วย ก็เลยพากันเดินไปภูทอกหลวงปู่ขาว อนาคตโย ไปเข้าเฝ้า พวกพระเถระท่านก็จะนั่งอยู่ตามที่นั่ง ส่วนมากท่านจะฉันทะหนักกัน พวกเราก็คงจะไปเข้าเฝ้า ไปนั่งภาวนาเหมือนกัน เอากระโถนไปล้าง คอยเปลี่ยนกระโถนครูบาอาจารย์ คอยดูแลเรื่องน้ำของครูบาอาจารย์

กลางวันก็เตรียมการสำหรับที่จะทำที่ปัก ทำห้องน้ำ ไปเห็นหลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ^๑ ท่านพระอาจารย์วัน อุตตโม^๒ ท่านพระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ^๓ ท่านพระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร^๔ เป็นพระเถระหลายองค์อยู่ในที่นั่น พวกกันก่ออิฐทำห้องน้ำ หลวงปู่สุวัจน์ลงไปก่ออิฐ ท่านพระอาจารย์สิงห์ทองถือเชือก ดึงเชือกเหวี่ยงออกไปๆ ลักปักหนึ่งท่านก็เอาเชือกมากลับที่เก่า โอ๊ย ดูซิ หลวงปู่อุตสาหะใส่แวนก่ออิฐ ดูซิว่าเชือกกับอิฐอยู่ที่เดียวกันหรืออยู่คนละที่เข้า รือ รือ เสรีจก็ก่ออีกอยู่อย่างนั้น บัดนี้เอาตมมาเลยไปช่วยก่อด้วย ไม่ให้ท่านพระอาจารย์สิงห์ทองดึง เอาตะปูเสียบทางโคนต้นเสา แล้วต้องคอยดู เดี๋ยวเฟิ่นจะมายกเชือกให้เราออกไปตามเชือกอีก ก่ออิฐทำห้องน้ำจนเสร็จ ๔ ห้อง

พักอยู่ตรงนั้นได้เวลาพอสมควรแล้ว พวกกันเดินทางต่อกับท่านพระอาจารย์ทองดี ไปถึงอำเภอฟังโคน สกลนคร แล้วเดินเลี้ยวไปอำเภอวานรนิวาสก่อน ๒๘ กิโลเมตร เดินจากวานรนิวาสไปอำเภอบ้านนาหว้า

อีก ๔๐ กิโลเมตร งานศพหลวงปู่สีลา อิสฺสโร^๑ ไปพักอยู่ที่วัดบ้านนาใหญ่ ช่วยทำงานจนงานศพเสร็จ ได้พบหลวงปู่ฝัน อาจาโร ครั้งแรกอยู่ตรงนั้น หลวงปู่ฝันไปเป็นประธานเผาศพหลวงปู่สีลา จัดงานศพเสร็จอีกพักหนึ่ง ท่านเก็บของเสร็จ เราก็เดินไปอำเภอพรรณานิคม เดินไปอีก ๓๕ กิโลเมตร เราไม่ได้เดินระยะยาว พักไปเรื่อยๆ กะว่าวันลงอุโบสถให้เราไปถึงก่อนเที่ยง

(๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๔)

---

^๑ วัดป่าเขาน้อย ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

^๒ วัดถ้ำอภัยดำรงธรรม (ถ้ำพวง) ตำบลปทุมวาปี อำเภอสองดาว จังหวัดสกลนคร

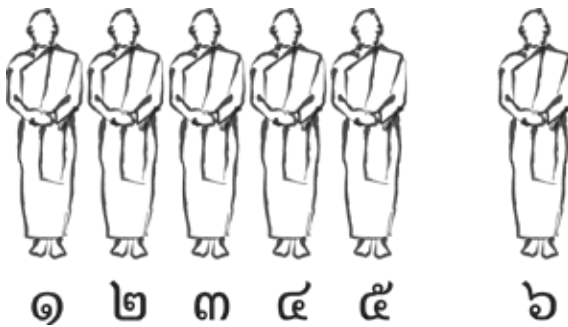
^๓ วัดเจติยาคีรีวิหาร (ภูทอก) ตำบลนาแสง อำเภอศรีวิไล จังหวัดหนองคาย

^๔ วัดป่าแก้วชุมพล ตำบลค้อใต้ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

^๕ วัดอิสระธรรม ตำบลนาใหญ่ อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร

— เรื่องที่ ๑๕ —

ถึงวัดป่าอุดมสมพร

ไ ปอยู่ตอนแรก มีพระ ๕ องค์ เราเข้าไปเป็นองค์ที่ ๖ ของวัด ได้เรียนท่านว่าเป็นชาวหนองบัวลำภู ไปจำพรรษาที่เพชรบูรณ์ ได้พบพระเถระ คือ หลวงปู่ชอบ กับหลวงปู่หลุย “อาจารย์หลุยเคยอยู่ด้วยกันกับเรา” เคยไปกราบหลวงปู่คำดี ปภาโส แล้วก็มากราบหลวงปู่ขาว “เราก็กึ่งไปเยี่ยมหลวงปู่ขาวมา ที่แรกเขาว่าจะตาย ๆ เราไปเยี่ยม ไม่ตายหรอก”

เข้าไปวันแรกขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ พอขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๖ หลวงปู่หลุยกับหลวงปู่ชอบก็มาพร้อมกัน ท่านลงมาจากรถ มีพระติดตามมา ๓ องค์ มาพักที่นั่นถึงวัน ๑๕ ค่ำ วันอุโบสถวิสาขบูชา เสร็จแล้วท่านก็เริ่มคุยกันเลย หลวงปู่หลุยเริ่มพรรณนาสรรพคุณของเราให้หลวงปู่ฟัง เพราะเราเคยอยู่กับท่าน ๒ เดือน ท่านก็รู้จักนิสัยใจคอเราพอสมควร หลวงปู่ฟันท่านว่า “ไม่รู้ซี เพิ่งเข้ามา เรายังไม่ได้ดูอะไรเลย” หลวงปู่หลุยท่านฝากให้ดูแล

ก่อนจะออกจากหลวงปู่หลุย ก็พูดไว้ว่าจะไปหาหลวงปู่ฟัน หลวงปู่หลุยท่านก็สนับสนุน ท่านบอกว่า “ดี พระในประเทศไทยที่ท่านอาจารย์ใหญ่ (หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต) ยกย่องก็มีท่านอาจารย์ฟันนี่แหละองค์หนึ่ง”

๕-๖ วันนี้ หลวงปู่ฟันก็ยังไม่มีปฏิบัติการอะไร พอทำวิสาขะเสร็จ วันรุ่งขึ้นเราก็ไปหารถให้หลวงปู่ชอบหลวงปู่หลุยขึ้นไปบ้านหนองผือ วัดป่าบ้านหนองผือเสร็จแล้วหลวงปู่ฟันก็เริ่มปฏิบัติการ เริ่มอบรมสั่งสอน เริ่มถามโน่นถามนี่ ถามนี่ถามนั่น เดินจงกรมก็ชั่วโมงต่อวัน นั่งสมาธิก็ชั่วโมงต่อวัน

ทำงานอะไรบ้างแต่ละวันๆ ท่านก็บิดเข้าไปเรื่อยๆ ไม่มีวันคลาย มีแต่บิดกับบิดหนักมือขึ้นไปทุกวัน ทีแรกเราก็จะถอดใจเหมือนกัน

พรรษานั้นปี ๒๕๑๐ มีพระไม่ถึง ๑๐ รูป พระอาจารย์ปิ่น ปิยธมฺโม ที่เป็นพระอุปัชฌาจากท่านอยู่เดิมไม่อยู่ ท่านมางานทำบุญโยมแม่ที่ลพบุรี แล้วท่านก็เลยหนีขึ้นไปเที่ยวภาคเหนือไม่กลับ เราเป็นพระหนุ่ม นอกจากนั้นมีแต่หลวงตาแก่ๆ ๔ องค์ แล้วก็มีเณรอยู่ ฉะนั้น เราก็เข้าไปทำหน้าที่พระอุปัชฌา เราจะต้องดูแลของทั้งหมด ตอนนั้นหลวงปู่เพิ่งพ้นจากการป่วย ต้องฉนยาเป็นประจำ

เราเคยคิดว่าอยากจะอยู่ใกล้ชีวิตครูบาอาจารย์ แต่พอเราเข้าไปอยู่ใกล้ๆ จริงๆ แล้ว มันไม่ใช่ง่ายอย่างที่เราคิด เพราะความเข้มข้นมากของครูบาอาจารย์

(รายการธรรมะบันดาลใจ)

---

^๑ วัดภูริทัตตติราวาส บ้านหนองผือ ตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

— เรื่องที่ ๑๖ —

หนีเสือปะจระเข้

นี่กว่าอยู่กับหลวงปู่ชอบโหดแล้วนะ พออยู่สกลนครหนักเข้าไป
กว่าเก่าอีก อันนี้เรียกว่าหนีเสือปะไ้เซ้ เสือมันยังจะกัดกินเป็น
คำๆ ไ้เซ้จับไปที่เดียวกลืนลงไปเลย

ขยับตัวไม่ได้เลยอยู่กับหลวงปู่ฝัน เราจะต้องตั้งจิตของเราไว้อย่างนี้
ตลอดเวลา แว็บออกไปทางไหนก็ไม่ได้ ไม่ว่าแต่เราจะไปพูดไปคุยอะไรก็ตาม
เราจะต้องตั้งตัวเราให้ตรงอยู่ตลอดเวลา ทั้งเดิน ทั้งยืน ทั้งนั่ง ทั้งนอน

“ไ้โฮย ไม่อยากพูด หลวงปู่ฝันบิ๊ดเหมือนกับบิ๊ดผ้า ไม่เคยราออกเลย
มีแต่บิ๊ดเข้าไปเรื่อยๆ บิ๊ดเข้าไปทุกวันๆ มีแต่บิ๊ด มันจะขาดเมื่อไหร่ก็ยังไม่รู้”

ก่อนหน้านั้นตอนที่หลวงปู่หลุยยังไม่ได้พูดอะไร ยังพอสบายอยู่ พอมี
เวลาได้หายใจ แต่พอหลวงปู่หลุยไปฝากฝังไว้กับหลวงปู่ฝันเท่านั้นบัดนี้ พอ
เอี้ย มันจะตายไปก่อนที่จะได้เข้าพรรษาหรือเปล่า เพิ่นทำวันวิสาขบูชาเสร็จ
เพิ่นขึ้นไปบ้านหนองผือ พอหลวงปู่หลุยออกจากวัดให้หลังไปบัดนี้ หลวงปู่ฝัน
ก็เริ่มบิ๊ดเราเลย บิ๊ดลงไปทุกวันๆ บิ๊ดเข้าไปๆ ไม่เคยคลาย

เราคิดอะไรก็ไม่ได้ เราขยับอะไรก็ไม่ได้ เมื่อเราขยับไม่ได้แล้วบัดนี้ก็
อึดอัดอยากหนี อยากหนีก็ว่าอีก อยากกลับบ้านก็ว่าอีก อยากไปที่ไหนก็มีแต่
ว่าทั้งนั้น สุดท้ายมาอยากขึ้นไปวัดถ้ำขาม^๑ อยากขึ้นไปวัดดอยธรรมเจดีย์^๒

พอขึ้นไปล้างหน้าให้ตอนกลางวัน เอาเลย “วัดดอยธรรมเจดีย์ ก็เรา
ไปสร้างกับท่านอาจารย์กงมา จะไปดู่อะไร มันก็มีแต่เสา มีแต่ปูน มีแต่หิน มี

แต่ทรายแค้นนั้น” สุดท้ายมา อยากไปถ้าขามก็ไปไม่ได้ ก็บอก “วัดถ้าขามเรานี่
เป็นคนสร้าง”

เราคิดเฉยๆ ว่าอยากจะไป ขึ้นไปที่กุฏิท่านอดก่อนแล้ว ฉะนั้น จะบอก
ว่าพะอืดพะอม หรือจะบอกว่ายังงี้ก็บอกไม่ถูก บอกไม่ได้ เขาถึงเรียกว่าโหด
อยู่กับครูบาอาจารย์สมัยก่อน

(๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๓)

---

^๑ ตำบลไร่ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

^๒ ตำบลดองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร

— เรื่องที่ ๑๗ —

เอาตา เอาหู มาด้วยหรือเปล่า

จากคำพูดของเณรที่วัดป่าอุดมสมพรปี ๒๕๑๐ เราถามว่า “หลวงปู่ฉันยาอะไร” วันหนึ่งหลวงปู่ท่านจะฉันยาตอนเช้า ๓ เม็ด ตอนเย็น ๕ เม็ด บางวันก็ ๒ เม็ด เราถามแค่นั้นแหละ

เณรพูดยังงี้ เณรบอกว่า “ครูบาเอาตามาด้วยหรือเปล่า แล้วครูบาเอาหุมาด้วยหรือเปล่า”

ไอ้โฮ เกิดมาเราก็ไม่เคยได้ยินคนพูดว่า เอาตามาด้วยหรือเปล่า เอาหุมาด้วยหรือเปล่า เอาใจมาด้วยหรือเปล่า

เราไปที่ไหน เราไม่มีตา ไม่มีหู เราจะไปได้ยังงี้ ถึงแม้คนตาบอดก็ยังมีตาอยู่ แต่ตาบอดเท่านั้นเอง คนมีหูก็คือหูหนวก มันไม่ได้ยินเท่านั้นเอง มันมีรูปร่างลักษณะของหูกอยู่ แต่หูพิการไปเสีย หรือตาพิการไปเสียเท่านั้นเอง

เรากลับไปเดินจงกรม ไปทบทวนดูเลยว่า มาอยู่วัดนี้ ถ้าเราไม่รู้เรื่องทั้งหมดของวัดนี้ ต้องตายอยู่ที่นี้แน่นอน เราถึงได้ทำทุกสิ่งทุกอย่าง เณรสอนเรา

บัดนี้เราได้ยินเสียงคนทำงานอยู่ที่ไหนก็ตาม เราต้องตามไปดูว่าเขาทำอะไร เราจะช่วยเหลือเขาได้อะไร ถ้างานไม่เลิก หรืองานนั้นไม่เสร็จ เราก็ต้องเก็บเครื่องมือเครื่องมือเพราะเราเป็นลูกมือเขา

ทำตั้งแต่กุฏิ ๑๐ หลัง จนมากุฏิ ๕๐ กว่าหลังที่วัดป่าอุดมสมพร ทำ

กันเอง ถ้าขามมีกุฏิอยู่ ๙ หลัง ทำมาได้ ๓๐ กว่าหลัง แบกไม้ทำอะไรทุกอย่าง
ขุดสระ ทำศาลา เก็บเครื่องมือเครื่องมือ เก็บข้าวเก็บของ

ฉะนั้น การปฏิบัติเราลงไปในสนามรบเลย เราอยากรู้เรื่องอะไร เรา
เข้าไปสนามรบนั้นเลย อยากรู้เรื่องศึกสงครามหรือ เราก็ไปรบเลย ไม่ต้อง
กลัว ไม่ใช่จะต้องไปถามเขาเสียก่อนว่า ข้าศึกมีมิดกี่เล่ม มีปืนกี่กระบอก
ไม่ใช่ ฆ่าอย่างเดียว ขอให้เป็นผู้ข้าศึก

ข้าศึกของการปฏิบัติคือกิเลส คือความขี้เกียจ หรือความหลง รักตัวแต่
กลัวตาย มันจะพ้นไหมความตาย ไม่มีวันพ้น เราจะต้องไม่กลัวตาย ไม่กลัว
คนกินแรง เรากลัวแต่ผีกินแรงอย่างเดียว

(๓๐ กันยายน ๒๕๕๑)

— เรื่องที่ ๑๘ —
คุยได้จนตาย

อาตมาคุยได้จนถึงตายเลย เข้าไปอยู่วัดป่าอุดมสมพร อาตมาทำได้ ๔ อย่าง นอนที่หลังหลวงปู่ ตื่นก่อนหลวงปู่ ฉันทอาหารที่หลังหลวงปู่ แล้วก็อื่มาก่อนหลวงปู่

(๒๒ มีนาคม ๒๕๕๑)

นอนที่หลัง ตื่นก่อน

เลิกศาลาก็เที่ยงคืน จับเส้นชั่วโมงหนึ่ง หน้าร้อนท่านจะเลิกศาลาเที่ยงคืน หรือต่ำกว่า ก็ ๕ ทุ่ม ตอนเข้าไปใหม่ๆ ยังไม่ใช่ในพรรษา ถ้าในพรรษาพาทำวัตรเช้าตี ๔ หรือบางทีก็ทำวัตรเช้าตี ๓ ถึงว่าไม่มีเวลากินเวลานอนอยู่ที่วัดป่าอุดมสมพร กว่าที่จะจับเส้นเลิกตี ๑ ช่วงนี้ท่านพัก ๒ ชั่วโมง ช่วงเดือนพฤษภาคมและมีถุนายน ท่านจะตื่นตี ๓ ถ้าเราจับเส้นก็จะจับอยู่ชั่วโมงหนึ่ง ท่านให้หยุด เอามุ้งลง ถึงจะกลับกุฏิมาเดินจงกรมพักหนึ่ง

พอกลับกุฏิท่าน ก็จะมาล้างกระโถน เตรียมน้ำบัวปาก ยาสีฟัน น้ำล้างหน้า น้ำฉันท ท่านจะฉันทน้ำแก้วหนึ่งตอนเช้า หลวงปู่ฉันทน้ำร้อนที่ใส่กระตักไว้สมัยก่อนใช้กระตักตรานกยูงลูกใหญ่ หลวงปู่ท่านจะให้ผสมน้ำล้างหน้าให้อุ่นล้างได้ น้ำฉันทก็จะทำให้อุ่น เวลาจะทำน้ำให้อุ่นทำอย่างไร เอาน้ำเทใส่แก้ว แล้วก็เทกลับไปกลับมาอยู่ ไม่มีหก ขนาดน้ำเดือดๆ เอามาเทแบบนี้ ลัก ๓ นาที

ก็ฉันได้แล้ว หลวงปู่ท่านจะไม่ฉันน้ำเย็น ฉันน้ำร้อนตลอด ตอนเย็นก็เหมือนกัน ตอนฉันยากี่ฉันน้ำร้อน ไม่ฉันน้ำเย็น เราก็ตื่นก่อนหลวงปู่ นอนก็นอนหลังหลวงปู่ หรือไม่นอนเลย

(๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๔)

ฉันทีหลัง อิ่มก่อน

วันหนึ่งเราล้างบาตร ๕ ใบ ล้างบาตรตัวเอง แล้วก็ล้างบาตรท่านพระอาจารย์แปลง สุนทรโร^๑ ล้างบาตรท่านพระอาจารย์อุทัย ลิริธโร^๒ ล้างบาตรหลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ สุดท้ายล้างบาตรหลวงปู่ฝัน

หลวงปู่ท่านจะใช้เวลาฉันประมาณ ๒๕ นาที ฉันอาหารในบาตรใช้เวลาประมาณ ๑๘ นาที แล้วก็ฉันผลไม้อีก ๖-๗ นาที

เราจะใช้เวลาฉันไม่เกิน ๓ นาที ทั้งล้างบาตร ทั้งอะไรเสร็จเรียบร้อย เช็ดบาตรเช็ดอะไรเสร็จเรียบร้อย เสร็จแล้วก็ไปล้างบาตรท่านพระอาจารย์แปลง พอล้างบาตรท่านพระอาจารย์แปลงเสร็จก็มาให้ท่านพระอาจารย์อุทัย เช็ด แล้วก็ไปล้างบาตรท่านพระอาจารย์อุทัย

(๒๒ มีนาคม ๒๕๕๑)

---

^๑ วัดป่าอุดมสมพร ตำบลพรรณา อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

^๒ วัดเขาใหญ่ ญาณสัมปันโน ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

— **เรื่องที่ ๑๙** —
ธรรมมีอุปการะมาก

อาจารย์นี้ ถ้าวันไหนหลวงปู่ไม่ดำหนิไม่ว่า ฉันไม่อร่อยด้วยซ้ำไป
อยากได้ยินได้ฟังอยู่ตลอดเวลา เพราะการที่ว่าเป็นการให้
สติเรา ธรรมที่มีอุปการะมาก คือ สติกับสัมปชัญญะ ครูบาอาจารย์ท่านให้
สติสัมปชัญญะกับเรา แต่ถ้า ๒-๓ วันไปท่านไม่ว่า รู้สึกฉันไม่อร่อย นอนก็ไม่
ค่อยหลับ

แต่ถ้าว่าเช้า ว่าสาย ว่าบ่าย ว่าเย็น เดินไปสบาย มีปีติมีความสุขอยู่ใน
ตัวของมัน สติสัมปชัญญะของเราจะตั้งมั่นอยู่ตลอดเวลา เต้นอยู่ตลอดเวลา
ถ้าถูกว่า จิตใจของเราจะฟุ้งแผ่วถ้าถูกว่า ไม่เฉื่อยชา คล่องแคล่วว่องไว เรา
จะมองเบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุด ได้ทั้งหมดทุกเรื่องไป เป็นการสนับสนุนธรรม
ที่มีอุปการะมากกับเรา

ฉะนั้น เราต้องทำความเข้าใจกับตัวของเราใหม่ **สุสุสุ สกเต ปณณ**
ผู้ฟังด้วยดีย่อมมีปัญญา

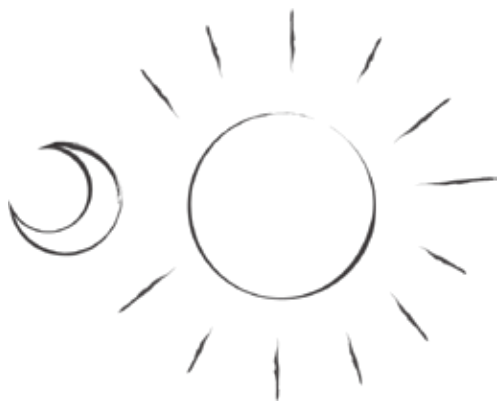
(๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๔)

— เรื่องที่ ๒๐ —

ฟังก์ชันจนสว่าง

ถดูหนาวหลวงปู่ท่านจะลุกประมาณตี ๑ ในฤดูหนาวเราจะไม่นอน
กลางคืน นอนไม่ได้ ถ้านอนแล้วจะไปล้างกระโถนไม่ทัน จะไป
ถាយยาสิฟน ถายน้ำบ้านปากไม่ทัน

เราจะเลิกจากศาลาก็ประมาณ ๕ ทุ่มกว่า หลวงปู่จะเข้าห้องประมาณ
๕ ทุ่มครึ่ง ๖ ทุ่ม แล้วก็จับเส้นอยู่ประมาณชั่วโมงหนึ่ง พอจับเส้นเสร็จ ก็ลง
ไปเดินจงกรม เดินจงกรมหมดเทียนเล่มหนึ่ง ก็มาที่กุฏิหลวงปู่

ที่กุฏิหลวงปู่มีกรรมของเวรอันหนึ่ง ก็คือตะเกียงที่เป็นทองแดง สมัย
แรกที่เราเข้าไปอยู่ไม่มีไฟฟ้า ต้องจุดตะเกียงน้ำมันก๊าดตัวนี้ ตะเกียงน้ำมัน
ก๊าดตัวนี้จะให้ใครจุดก็ได้ ใครจุดก็ลุก เหม็นควันน้ำมันก๊าด แต่ถ้าเราจุด
ทำยังไงก็ไม่ลุก แต่คนอื่นจุดมันจะลุก แล้วก็เหม็นควัน โอ๊ย ตะเกียงกรรม
ของเวร จะให้พระไปเปลี่ยนก็ไม่ได้ เราต้องไปจุดตะเกียงให้ตอนเช้า ปรับ
อุณภูมิห้องหลวงปู่

หลวงปู่ลุกขึ้นมา เราก็ก็นั่งหาเรื่องหย่าท่าน ให้ท่านเทศน์ให้ฟังแต่ละ
เรื่อง ส่วนมากหน้าหนาวท่านจะเทศน์ตั้งแต่ตี ๑ จนถึงสว่างแทบทุกคืน ฉะนั้น
เราก็ก็นเป็นคนหนึ่งที่ได้นั่งได้ฟังมามากพอสมควร เรื่องขนบธรรมเนียม
ประเพณีต่างๆ อะไรต่ออะไร

แม้แต่คนจะมาวัด หลวงปู่ท่านบอกได้ วันนี้จะมีคนนั้นมาคนนั้นมา

หลวงปู่ท่านบอกได้ อย่างอาจารย์หมอมวย เกตุสิงห์ จะขึ้นไปวัด หลวงปู่ท่านบอกได้เลย “วันนี้พวกหมอมจะมานะ ให้ไปดูกุฏิ” คือมีกุฏิพักสำหรับอาจารย์หมอมวย

เราก็อ่านเรื่อง “มีผู้หญิงกี่คน ผู้ชายกี่คน”

โหย ขึ้นเลย ท่านขึ้นมาประโยคแรกคือ “มันมีตั้งแต่หมาชอบไปหากิน อาเจียนคนเมาสุรา” เราก็อ่านตาสว่างขึ้นมา “มันหากินเก็บเศษเก็บเหลือไปมันทำไรทำนากินเองไม่เป็น”

เราถามคือเราจะได้อะไรอยู่ยังงี้ ถ้ามีผู้หญิงมาด้วยหลายคน เราจะได้ไปจัดบ้านรับรองว่ามีกี่คน ต้องหาเรื่องแหย่ทุกวัน มันมีเรื่องที่จะต้องแหย่ให้ท่านพุทธธรรมะให้ฟัง โน่นแล้วบัดนี้เหง้อออกเป็นเม็ตๆ uly พอลูกท่านดู

ฉะนั้น ถึงว่าการได้ยินได้ฟังเป็นการดีที่สุด วิธีการต่างๆ เรื่องประวัติ หลวงปู่เสาร์ ประวัติหลวงปู่มั่น ประวัติครูบาอาจารย์ต่างๆ เราแหย่หมด ท่านก็เล่าให้ฟัง การปฏิบัติ แนวทางการปฏิบัติทุกรูปแบบ ปัญหาทางด้านจิตใจทุกรูปแบบจะมีทางไหนมา เราก็อ่านเข้าใจว่าอะไรเป็นอะไร เพราะเราเคยได้ยินได้ฟังมาแล้วทั้งนั้น

ถึงว่าการปฏิบัติ แนวทางการปฏิบัติที่ทำอยู่ทุกวัน เราไม่มีอะไรที่จะสงสัยในการปฏิบัติในทางดำเนิน วิธีการที่จะดำเนินทางด้านจิตใจ ในการทำสมาธิภาวนาก็ไม่สงสัย เพราะว่าครูบาอาจารย์พาเราทำมาแบบนี้ แล้วเราก็เชื่อมั่นในครูบาอาจารย์ของเราว่าท่านไม่พาเราผิดทาง ตลอดถึงเรื่องอาหารการฉันทุกอย่าง ฉันอะไรเวลาไหน อะไรควรฉัน อะไรไม่ควรฉัน พวกเราก็อ่านเข้าใจ อะไรที่ฉันได้ อะไรที่ฉันไม่ได้ เราก็อ่านถามครูบาอาจารย์มาตลอด

การปฏิบัติ แนวทางการปฏิบัติที่ดำเนินกันมา คิดว่าไม่มีตรงไหนเลยที่ว่าเราจะสงสัยในการปฏิบัติ การเดินจงกรม การนั่งทำสมาธิ การดำเนินทางด้านจิตใจในสมณะกรรมฐานก็ตาม ในวิปัสสนากรรมฐานก็ตาม

(๑๔ มีนาคม ๒๕๕๑)

— เรื่องที่ ๒๑ —

ปูที่นอน

พวกเราดูแลบริวารของหลวงปู่ฝั้น ไม่เกิน ๗ วันเราต้องรื้อที่นอน รื้ออะไรออกมาทั้งหมดมาตาก ตากแล้วก็ไม่ใช่หนิ ตากที่นอน ต้องยีนผ้า มีไม้เคาะๆ ที่นอน พวกพรหม เราได้ทำหน้าที่ดูแลบริวารของครูบาอาจารย์

มีพระเณรเขาอยากได้บุญด้วย เอาชี จะมาทำด้วยกันก็มา หลวงปู่ท่านใช้ผ้าห่มทั้งหมด ผืนไหนอยู่ข้างล่าง ผืนไหนอยู่ข้างบน ผืนไหนอยู่ตรงกลาง ผืนไหนเป็นผ้าปูข้างบนสุด เราให้ไปรื้อที่นอนเลย แต่เวลาปู บัดนี้ตัวเองไม่สังเกต ไม่รู้ผืนไหนอยู่ข้างล่าง ผืนไหนอยู่ข้างบน หลวงตาร้องให้ไปหาเราที่กุฏิ

“เป็นอะไรหลวงตาถึงได้ร้องให้”

“ช่วยไปปูที่นอนให้หลวงปู่หน่อย”

“เฮ้ หลวงตาเป็นคนรื้อ ก็ปูเองจะเป็นไรไป”

“อ๊วย ไม่ได้หรอก เดี่ยวโดนเทศน์คืนนี้แน่นอน เดี่ยวตอนสงฆ์น้ำเอาแน่ ไปดูให้หน่อย”

หลวงตาเอ๊ย พอเราไปดูไม่ถูกจริงๆ ผ้าปูที่นอนผืนบนลงไปอยู่ข้างล่างสุด ไม่สังเกต ไปเอาผ้าห่มมาเป็นผ้าปูที่นอน ทำงานอยากได้บุญ ช่วยจัดบริวาร ช่วยทำอะไรต่ออะไร เราต้องอาศัยความจำบ้าง เรียกว่าสัมผัสญาณ คือ ความรู้ตัว สติ คือ ความระลึกได้

(๖ กันยายน ๒๕๕๔)

— เรื่องที่ ๒๒ —
โยมแม่ถึงแก่กรรม

เราเข้าไปอยู่วัดป่าอุดมสมพร วิฑูรย์ก็มี โทรศัพท์ก็ไม่มี เขียนจดหมายกลับบ้าน มีจดหมายมาหา จดหมายก็จะต้องส่งที่กุฏิหลวงปู่ หลวงปู่จะต้องเรียกมาถามดูก่อน “เอ้า เปิดมาดูก่อนซิ จดหมายนี้เขียนถึงเรื่องอะไร มีข่าวเรื่องอะไร”

อย่างไบโทรเลข พอเปิดมาต้องเอาอ่านให้เพื่อนฟังว่าเขาโทรเลขมาเรื่องอะไร แล้วเพื่อนก็จะบอกว่าให้ตอบหรือไม่ให้ตอบ จะให้ไปหรือไม่ให้ไป

ตัวอย่างที่เขาโทรเลขไปบอกเราว่าโยมแม่ถึงแก่กรรม ตอนนั้นกำลังทำงานไปหาหินมาลงฐานเจดีย์ ๕ ยอดที่อยู่หลังกุฏิเพื่อน ไปเอาหินอยู่ในป่าโน้น ไปตัดหินกัน ปลายปี ๒๕๑๐ เราเข้าไปอยู่พรรษาแรก ไปกับพวกคนงานไปกับพวกรถหิน ขนได้วันละ ๒ เทียวกว่า เราพักกลางวันอยู่ กำลังนั่งฉันทน้ำอยู่กับพระอาจารย์อัม สุขกาโม° พวกคนงานเขากินข้าวกัน รถไปส่งหินเทียวกแรกกลับมา ทำไมเขาไม่ได้ไปกินข้าว เขาเดินมาหาเรา เรามีความรู้สึกว่า เอ๊ะ คนเดินมาแปลกๆ เดินมาเรื่องอะไร คิดขึ้นมาได้เลยว่า โอ โน้โยมแม่ถึงแก่กรรมไปแล้ว พอสุดท้ายมาก็มาเปิดโทรเลขดู เขาบอกว่าโยมแม่ถึงแก่กรรมแล้ว จะเผาอีก ๒ วัน พระอาจารย์อัมยังว่า “ทำไมเม่นขนาดนั้น” ก็ไม่รู้ เห็นเขาถือ

กระดาษขาวๆ มา

เอาหินขึ้นรถแล้วพากันกลับมาบ่าย ๓ โมง ๔ โมง มาถึงขึ้นไปสรงน้ำ
พื้นเสร็จ สรงน้ำเสร็จก็เอาโทรเลขมาให้เพื่อนดูว่าโยมแม่ถึงแก่กรรม แล้วเขา
จะเผาพระรินนี้ พออ่านโทรเลขให้เพื่อนฟัง เพื่อนบอกว่า “ท่านจะไปพินไหม หรือ
จะไปเผา” เพื่อนถามแค่นั้นแหละ เราไปก็เผา เราไม่ไปก็เผา เรื่องเผาไม่มี
ทางที่เขาจะเอาเก็บไว้ เผาอย่างเดียว เพราะเขาบอกว่าเขาจะเผาวันพระรินนี้

สุดท้ายมาก็ลงจากกุฏิไปเดินจงกรม จนกว่าถึงเวลาจะมารับยามไป
ศาลา เดินก็ไม่สงบ จะไปไม่ไป ไปไม่ไป เลิกจากศาลามาแล้วก็จับเส้น จับ
เส้นแล้วก็มาเดินจนถึงตี ๓ คือนั้นเดินไม่สงบเลย ไม่ได้นอนตลอดคืน กลาง
วันก็ทำงาน กลางคืนก็ไม่ได้นอน เดินทั้งคืนจนถึงตี ๓ ถึงตัดสินใจได้ว่าไม่ไป
เพราะไปเขาก็เผา เราไม่ไปเขาก็เผา

พอตอนเช้ามา เพื่อนสั่งให้โยมไวยาวัจกรเอาปัจจัยให้ ๑ หมื่น แล้วเพื่อน
ก็สั่งตอนที่เราไปถวายยา “เอาปัจจัยกับอาจารย์แนม หมื่นหนึ่ง แล้วก็เอาผ้า
ไตรอยู่ที่กุฏิ ๑๐ ไตร”

เราตัดสินใจทันที เราบอกว่า “ได้พิจารณาแล้วว่าไม่ไป”

พอไม่ไปท่านก็เลยพูด “โอ๊ย แม่เราตายก็เหมือนกัน เราก็ไม่ได้ไป เรา
ถึงได้มาสร้างวัดป่าอุดมสมพร” ตอนออกพรรษาแล้วถึงได้ขึ้นไปกับหลวงปู่
อ่อน ไปทำบุญกัน ทำบุญเสร็จแล้วถึงมาพักอยู่ที่ป่าช้า พักอยู่ที่หนองน้ำ เลย
มาสร้างวัดนี้เสียเลย เมื่อเป็นเวลาที่สะดวก เวลาที่ไม่มีการมึนงันถึงไป

พอปีหลังมา ถึงได้ไปกับท่านพระอาจารย์ทองดี ท่านพระอาจารย์อุทัย
ไปทำบุญ นิมนต์พระ ๒๐ กว่าองค์ ทำบุญเสร็จท่านพระอาจารย์อุทัยขึ้นไป
เที่ยวภาคเหนือ เราก็มารู้ว่าไปกับท่านพระอาจารย์อุทัย พวกโยมทางวัดเขา
ตามมาอยู่ที่ถ้ำกลองเพล เขามารับกลับไป

อย่างพวกจดหมาย ถ้ามีจดหมายเข้าวัดมา เพื่อนจะต้องถาม เอามาอ่าน
ให้เพื่อนฟัง “นี่แสดงว่าเขียนจดหมายไปโดยที่ไม่ได้บอกเรา” ฟังเทศน์กันไป
บัดนี้เป็นเดือน

อย่างท่านพระอาจารย์อุทัย ๗ ปี ท่านไม่กลับไปเลย พวกชาวบ้าน

มาตามหา มาเจออยู่ที่ถ้ำขาม ที่แรกเชื่อว่ามาตามดูทางสกลนครทางอุดรธานี
แล้ว ถ้าไม่เจอ กลับไปก็จะทำบุญให้ เพิ่นไม่เคยเขียนจดหมาย ไม่เคยเขียน
อะไร มาอยู่ถ้ำขามก็เป็นพระคุณแลหลวงปู่ เสร็จแล้วก็ไม่มีเวลาที่จะติดต่อกับ
ทางบ้าน ญาติพี่น้องก็ไม่ได้ติดต่อ ใครก็ไม่ได้ติดต่อ

ท่านพระอาจารย์สิงห์ทอง ๕ ปีถึงได้กลับไป ตอนที่เริ่มจะไปเข้านาค
ลุงบอกว่า “ถ้าไอ้สิงห์ทองมันบวชได้ถึง ๓ ปี มาชี้ใส่ได้เลยที่บ้านเรา”

พอ ๕ ปี เพิ่นกลับไป ไปถามหาเลยว่า “อีลุง มึงจะให้กูชี้ที่ตรงไหน”
“เอาเลยหลาน ชี้ใส่ที่นอนลุงนั่นละ”

ดูซิ ครูบาอาจารย์เป็นครูบาอาจารย์มา เพราะเพิ่นตัดอารมณ์ข้างนอก
ออกไป ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอารมณ์ภายนอก จิตที่จะสงบลงไปได้ต้องมี
อารมณ์แต่น้อย ไม่ได้ไปหมกมุ่นอยู่กับนิเวศธรรม หมกมุ่นอยู่กับโลกธรรม
หรือไปหมกมุ่นอยู่กับเครื่องกังวลใจต่างๆ

(๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๑)

---

^๑ วัดป่าภูผาผึ้ง ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

— เรื่องที่ ๒๓ —
รักษาโรคกระเพาะ

เราอดอาหาร เราไม่เคยกินพวกนมพวกเนย เราฉันน้ำปานะธรรมดา ปกติ ปี ๒๕๑๑ เราอดอาหารไป ๒ เดือนกว่า รักษาโรคกระเพาะ เราฉันยาเดือนหนึ่งประมาณ ๒ ลังแม่โขง เขาใส่มาลังละ ๔ ขวด เดือนหนึ่งฉันหมด ๒ ลัง ๘ ขวด เป็นโรคกระเพาะไม่หาย ก็ได้แต่อาศัยกินยา

ภายหลังมาก็เลยไปพิจารณาดูจะทำยังไง งานข้อวัตรปฏิบัติก็ต้องทำ เตี่ยวบางวันก็ท้องเสีย บางวันก็ท้องอืด บางวันก็อาเจียน จะเอาอย่างไรกับมัน เลยไปได้ความรู้ขึ้นในความฝัน

ไปยืนดูเขากำลังใส่ข้าว เห็นเมล็ดข้าวเปลือกออกไปกับข้าวสาร เมล็ดข้าวเปลือกออกไปกับรำกับปลายข้าว ไปยืนดูเขาอยู่ พอเขาเห็นมากเข้า ๆ ก็วิ่งไปดับเครื่อง เขาก็โกยข้าวในหัวช่อดอก เปิดหัวขึ้นมา ตะแกรงมันร่ว เขาก็เปลี่ยนตะแกรงชุดใหม่ พอเปลี่ยนตะแกรงชุดใหม่เรียบร้อยแล้ว ก็ปิดหัวลงมา แล้วก็เอาข้าวใส่เข้าไป แล้วก็ไปเดินเครื่องใหม่ เบาเครื่อง เดินเครื่องให้อ่อนก่อน แล้วก็เดินเครื่องแรงขึ้น ๆ ปล่อยข้าวสีธรรมดาปกติ ไม่มีเมล็ดข้าวเปลือกที่ออกไปกับเมล็ดข้าวสาร เป็นข้าวสารทั้งหมด

ไปเล่าให้หลวงปู่ฟัง ท่านก็เลยว่า “ลองอดอาหารดู”

ขอโอกาสท่านว่า “ถ้าอย่างนั้นผมจะเริ่มอดตั้งแต่วันพรุ่งนี้ แต่ขอโอกาสไม่ขึ้นจับเส้นด้วย งานอื่นจะทำ ไปประเคนอาหารก็จะไป ไปจัดอาหารใส่บาตรก็จะไป”

งานอื่นก็ธรรมดา จับเส้นใช้แรงมาก ไม่มีหน้าร้อนหน้าหนาว เหงื่อออกทุกหน้าเวลาจับเส้น ใช้แรงเยอะ ขอโอกาสท่านไม่จับเส้น จะให้หมู่เขาช่วยจับเส้น จับเส้นช่วยเขาเป็นบางวันที่แรงไม่ตก ช่วงแรงตกเราก็จับไม่ไหว

เริ่มอดวันที่ ๑ วันที่ ๒ วันที่ ๓ หิว กวาดลานวัด กวาดรอบกุฏิ วางไม้กวาดปลายไม้ไม่ถึงดินเลย หัวคว่ำ ขวนซ์ดขวนเซ ก็เลยบอกพระว่าวันนี้จะไม่ขึ้นไปทรงน้ำหลวงปู่ ช่วยดูด้วยก็แล้วกัน แล้วก็บอกเขาด้วยว่าจะไม่ขึ้นศาลาเพราะไปไม่ไหว เดินจงกรม ๕ โมงกว่า ขวนซ์ดขวนเซ ทางจงกรมกว้าง ๒ วา เดินเต็มทางจงกรม ธรรมดาเราจะเดินแนวประมาณ ๓๐ เซนติเมตร แต่เดินเต็มพื้นที่ ๒ วาเลย แต่ก็เดินไปถึง ๔-๕ พุ่ม จิตก็เริ่มสลาย ในระหว่างที่กายหิว จิตมันคง มีความแน่วแน่ในตัวเอง มีความมั่นคงในตัวเอง ด้วยอริยสัจ อริยมรรค ๕ พุ่มกว่าๆ ขึ้นกุฏิ ไปนั่งฉันทน้ำเปล่าแก้วสองแก้ว ก็เลยนั่งภาวนา เราไม่ได้เข้ากุฏิ อยู่ข้างนอกกุฏิตลอด

นั่งภาวนาไปสักพักเดียว อยู่ในคำบริกรรมได้พักเดียว จิตก็คลายคำบริกรรมออก เข้าสู่ฉนิทสมาธิ อุปจารสมาธิ ทะลุจิตลงไปเป็นอัปปนาสมาธิเลย โดยที่ไม่ยังอยู่ในปฏิภาคนิมิต อุคคหนิมิต พอทะลุจิตลงไปเป็นอัปปนาสมาธิ โอ้โฮ เหมือนโลกนี้ทั้งโลกมีแต่เราคนเดียวไม่ว่าในแง่ไหนมุมไหนต่างๆ ความเบาความสบายไม่เคยพบเคยเห็นมาก่อน ไปอยู่ในอัปปนาสมาธิตามสมควร แล้วก็ถอยกลับมาพิจารณากาย

พอพิจารณาไปพักเดียว ไปเห็นแปลที่ในกระเพาะ “ไปปล่อยให้เป็นแปลได้ทำไม ทำไมถึงไม่เอาอะไรมาปิดไว้ เอายามาใส่” พอนึกว่า “เอายามาใส่” แปลก็หาย ย้อนกลับไปหาอัปปนาสมาธิ ย้อนไปย้อนมา ย้อนมาย้อนไป

ตอนต้นพรรษาหลวงปู่ตื่นตี ๔ พอได้เวลาตี ๔ ก็ไปล้างกระโถน เสร็จแล้วเล่าให้ท่านฟัง ท่านว่า “พิจารณาต่อไปให้มากกว่านี้”

วันที่ ๔ ไปชั่งน้ำหนักดูตอนเช้า ได้ ๕๖ กิโล แต่ก่อน ๕๕ กิโล ขึ้นมา กิโล ก็ฉันทธรรมดา น้ำผึ้งก็ไม่ได้ฉันท พอจิตใจสบายขึ้นมา ร่างกายก็สบายขึ้นมา อยู่มาได้ ๖ วัน วันที่ ๗ ก็เลยลงมาฉันท น้ำหนักขึ้นมาจาก ๕๕ กิโล ขึ้นมาอยู่ที่ ๖๐ กิโล ขึ้นมา ๕ กิโล หยดอาหารไป ๒ เดือน นับวันดูในพรรษานี้เรา

อดอาหารไป ๖๐ วัน ฉันทน้ำธรรมดา ตอนเข้าก่อนไปกุฏิหลวงปู่ ตื่นขึ้นมาจะ
ฉันทสักแก้วหนึ่ง

(๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๔)

— เรื่องที่ ๒๕ —
อดอาหาร

๒ ร่ายอยู่วัดป่าอุดมสมพร ๑๐ ปี เราจะอดช่วงวันที่ ๑๓ สิงหาคม แล้ว
จะไปฉันทน์เอาวันที่ ๒๐ สิงหาคม นี่เป็นการอดประจำปี

วันที่ ๑๒ สิงหาคม คนมาทำบุญเยอะ ข้าวไม่ได้กินสักคำ มันเหนียว
อิมก่อน ไปประเคนอาหาร ไปจัดอาหารใส่บาตรหลวงปู่ กว่าจะเสร็จหมดแรง
ก่อนไม่อยากจะกิน กินแซนด์วิชไปคุ่หนึ่งกลืนแทบไม่ลง หมดแรง ค่อยว่าจะกิน
เต็มในวันนี้ พระเณรเขาจัดอาหารให้ใส่บาตรเราไว้เป็นเจดีย์เลย ฝาบาตรก็
เต็ม ไม่รู้อะไรเป็นอะไร เพราะอาหารเยอะ ๙ โมงครึ่งกว่าจะจัดอาหารเสร็จ
จัดอาหารตั้งแต่ ๗ โมง ชั่วโมงครึ่งกว่าจะจัดอาหารเสร็จ กว่าจะได้ให้พร เริ่ม
อดตั้งแต่วันที่ ๑๒ สิงหาคม กินแซนด์วิชคุ่เดียว ไปถึงวันที่ ๒๐ สิงหาคม เรา
จะลงไปฉันทน์ ฉันทอยู่ แต่กว่าเราจะจัดอาหารให้หลวงปู่เสร็จ หมดแรงก่อน ฉันท
ไม่ลง วันธรรมดาก็ยังพอทำเนา บางทีวันเสาร์วันอาทิตย์เรายังไม่อยากจะฉันท
เลย จัดอาหารหลวงปู่เสร็จ เทข้าวบาตรออก แล้วก็หนี กินไม่ลง ผ่าจิวรเปียก
ครึ่งฝืนกว่าจะเสร็จงานรับประเคนของ เปิดพัดลมเท่าไรก็ไม่เย็น

จะอดอาหารต้องดูก่อนว่าเราจะอดเพราะเหตุอะไร เราใช้วิธีการอื่นได้
ไหม ฝ่อนอาหารเพื่อไม่ให้ธาตุชั้นธี่สะดุด เรามาอยู่ที่นี่ เราก็อด มาไม่อดตั้งแต่
ปี ๒๕๓๐-๒๕๓๑ ก่อนหน้านั้นเราก็ออดทุกปี การอดอาหารจะต้องมีเหตุผล ไม่
ได้ออดเพราะนอนตื่นสาย ไม่ได้อดเพราะอายุทำกิน ร่างกายกำเริบหรือจิตใจ
กำเริบ หรือเกิดความง่วงเหงาหาวนอน อาหารทับ เราต้องพิจารณามาได้

ความเสียก่อนว่าอาหารมันทับ แต่เราพ่อนอาหารไม่ได้ กินน้อยไม่เป็น ถ้าเป็น
อย่างนั้นเราถึงจะอด เราพ่อนอาหารเอาไม่ไหวร่างกายจะดุด

การทำความเพียรนั้นเราจะต้องมีรูปแบบของเรา มีขบวนการของเรา
การกำจัดกิเลสส่วนหยาบ ส่วนกลาง ส่วนละเอียด เป็นกิเลสชนิดไหนที่เราจะ
ทำงาน

(๒๙ กันยายน ๒๕๕๔)

---

^๑ วัดเวฬุวัน ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

— เรื่องที่ ๒๕ —

ช่างศึกต้องพอม

เวลานั้นเราก็ต้องดู ฉันทให้พออยู่ได้ อย่างฉันไปจนกระทั่งว่ามันขี่เกียจ ฉันทพออยู่ได้ ให้ว่าได้ฝึกตัวเอง ช่างศึกต้องพอม ถ้าอ้วนมัน่วง หลับ ขี้เกียจออกศึก ช่างศึกเวลาออกศึกก็เดินไม่ไหวแล้ว

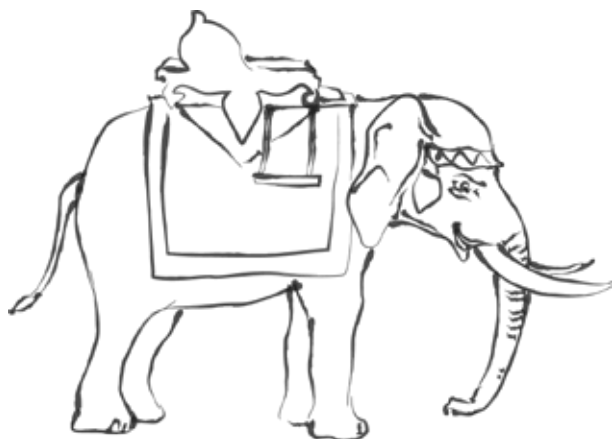
นั้นดูรูปที่เราถ่ายคู่กันกับท่านพระอาจารย์อุทัย ไพลารำตรงนี้เอาน้ำ ใส่แก้วหนึ่งยังไม่เต็มเลย ปี ๒๕๑๘ ถ่ายบนถ้ำขาม ไอ้เพ็งเป็นตากล้อง

รูปนั้นวันที่ ๒๐ สิงหาคม ที่ยืนถือบาตรอยู่หลังหลวงปู่ เราเป็นคนส่ง บาตรให้หลวงปู่เสร็จแล้ว เห็นเขาถือกล้องมา เราก็เดินไปข้างหลัง ว่าจะ บังให้มืด ไม่มืด หลวงปู่บังเราไม่มืด ยังมองเห็นอยู่

(๒๒ มีนาคม ๒๕๕๑)

เราเลี้ยงช้างต้องให้พอม อย่าให้อ้วน ถ้าเลี้ยงช้างให้อ้วน ตกมันขึ้นมาแล้วเอาไม่อยู่ เราเลี้ยงหมูเลี้ยงให้อ้วน กินแล้วกินนอน กินแล้วกินนอน รอวัน เขาเอาไปเชือด

(๒ กันยายน ๒๕๕๔)

— เรื่องที่ ๒๖ —
เตโชกสิณ

ทำ กลืนก็กำหนดลงไปข้างใน พอเรากำหนดลงไปข้างใน ให้เห็นประกายไฟแป๊บๆ ๆ ๆ เสร็จแล้วกำหนดให้นิ่ง พอมันนิ่ง เราก็ขยายให้ใหญ่ออกๆ ให้ท่วมตัวเรา แล้วบัดนี้พอขยายออกมากขึ้นๆ ทำให้ร่างกายโปร่งแสง พอโปร่งแสงแล้วจะเห็นจุดดำๆ พอเห็นจุดดำๆ นั้น ก็ดึงมันออกไปไว้ข้างนอกร่างกายของเรา แล้วก็เพ่งไฟใส่เข้าไปตรงจุดดำๆ นั้น ให้มันหายให้หมดเลย

ปี ๒๕๑๒ หลวงตาโชท่านป่วยเป็นทึบปี (วัณโรค) มารักษาอยู่ที่โรงพยาบาลขอนแก่น เราเป็นปัจฉาสมณะมากับท่าน มาโรงพยาบาลโรคทรวงอกมาถึงอาการมันขึ้น พอฉายเอ็กซเรย์ออกมา จะเป็นน้ำฝ้าขาวไปหมดเลยในปอด น้ำท่วมปอด พูดไม่มีเสียงแล้ว

พวกหมอดูฟิล์มเขาบอกว่า “ท่านอาจารย์ไม่ต้องกลับ พักอยู่ที่วัดป่า เหล่างานี้ คิดว่าหลวงตาคงไม่ฟื้นคืนนี้”

“เอาอย่างนั้นเลยหรือ”

“ตรงนี้มีเตา การเผาจะได้สะดวก”

เลยถามหลวงตาว่า เดียวนี้สภาพร่างกายจิตใจเป็นยังไงจริง ๆ ท่านพูด
ไม่มีเสียง เราก็จับความเอา ใช้ภาษากลาง (ภาษาใบ้) บ้างว่าจะอยู่ที่นี้ หรือจะ
กลับวัด พักหน้า กลับวัด

“ไฉนะหลวงตา”

“ไฉว” ได้ยาแล้ว ก็เลยพากันกลับวัด

สมัยก่อนนั่งรถบัส ไม่มีรถส่วนตัวซื้ออย่างทุกวันนี้ ชี้อุ่นตลบ ไม่มีรถแอร์
นั่งอย่างทุกวันนี้ จากขอนแก่นไปอุดรธานี จากอุดรธานีไปสกลนคร นั่งรถบัส
ชี้อุ่นตลบไปตลอดทาง หน้าเราดูบไม่ได้อะ มีแต่ทรายทั้งนั้น เป็นทางลูกรัง ปี
๒๕๑๒

พอกลับไปถึงวัด ลงรถบัสได้เอาพวกท้ายรถ ๒ คนอุ้มลง เราก็ถือ
บริขาร ลงไปข้างทางก็นั่งฟังเสารัฐสถานี่ตำรวจเลย เราก็เข้าไปที่สถานี่ตำรวจ
ไปขอรถตำรวจเข้าไปส่งที่วัด ถามดูว่าอาการเป็นยังไง จับความได้ว่าหนัก
หนักก็ไม่มีไร ท่านให้ไปบอกชาวบ้าน บอกญาติ บอกลูกให้ลงไปวัด พวก
ชาวบ้านไปถึงวัดประมาณบ่าย ๓ บ่าย ๔ จากขอนแก่น

พอลงจากรถก็อุ้มประคองไปศาลาหลังเล็ก หาน้ำเช็ดตัว เสร็จแล้วเลย
ไปหาหลวงปู่ เล่าให้ท่านฟังว่า หลวงตาหนัก หมอจะไม่ให้กลับมา จะให้อยู่วัด
เหล่านี้ กลัวจะไม่ฟื้นคืนนี้ ตอนไปยังพูดมีเสียง ตอนนี้อยู่ไม่มีเสียง

พอ ๖ โมงกว่าๆ หลวงปู่ก็ไปเยี่ยมหลวงตา ท่านอธิบายเรื่องกลืนนี้ให้
หลวงตาฟังจนถึงทุ่ม ทุ่มครึ่งท่านก็ขึ้นศาลา หลวงตาลุกไม่ได้แล้ว นอนฟัง
อย่างเดียว ฟังรู้เรื่อง มีสติอยู่

พอ ๕ ทุ่มกว่าเลิกจากศาลา แล้วไปจับเส้นหลวงปู่ เที่ยงคืนกว่าๆ เนร
ร้องเสียงหลง ร้องกันไปคนละทิศ หลวงปู่ว่า หลวงตาเป็นอะไรไปหรือเปล่า
เราก็เลยลงมาฉายไฟฉายดักเนรไม่ให้ร้อง

เราว่า “อะไรๆ”

“ไม่รู้”

“ไม่รู้ได้ยังไง”

หลวงตาลุกขึ้นมาจับแขนเณร มือท่านเย็น ให้เณรเฝ้าอยู่ ๒ องค์ ไปจับองค์นี้ก็วิ่ง ไปจับอีกองค์ก็วิ่ง เพราะเณรนอนอยู่ ๒ ผัง วิ่งลงอีกทาง โดดลงศาลาไปเลย หลวงตาพูดพอมีเสียงบ้าง ท่านชี้ใส่น้ำ เรว่าอันนี้เราประเคนหมดเรียบร้อยแล้ว ฉันได้เลย

ตอนเช้าก็มาคุยกันว่าเป็นยังไง ตอนเช้าท่านพูดได้ พูดมีเสียง เมื่อคืนหลวงปู่อธิบายเรื่องกสิณให้ฟัง ก็ทำกสิณได้ เสร็จแล้วก็เลยสบาย เอาปอดออกไปไว้ข้างนอก เฟงที่เป็นจุดดำให้เป็นจุดน โฟไหม้หายไปเลย

หลวงปู่ผันมรณภาพ ปี ๒๕๒๐ หลวงตาไซ่ท่านเพิ่งมามรณภาพ ปี ๒๕๓๓ อายุ ๙๖-๙๗ ปี ท่านอยู่ได้ด้วยกสิณ

ทำความรู้สึกให้เกิดความอบอุ่นแก่ร่างกาย สว่างอยู่ตลอดเวลา โรคภัยไข้เจ็บก็เข้ามาไม่ได้ เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย เวลาธาตุวิปริต เราเข้ากสิณเลย นั่นพอจะเป็นเครื่องอยู่ของใจได้ นอกจากนั้นไม่มีที่ไหนจะเป็นเครื่องอยู่ของใจ

(๙ ธันวาคม ๒๕๕๐)

— เรื่องที่ ๒๗ —

ไม่เคยคลาดสายตา

การคุ้มครองครูบาอาจารย์ มันคุ้มครองอาบัติได้ ต้องมีอุปสัมบัน (พระภิกษุ) อนุุปสัมบัน (ผู้ที่ไม่ใช่ภิกษุ เช่น สามเณร อุบาสก) คอยดูแลครูบาอาจารย์

เราอยู่กับหลวงปู่พื้น ๑๐ ปี เราไม่เคยขาด ไม่เคยอยู่นอกสายตาของเรา ตั้งแต่เราตื่น จนกระทั่งเราหลับ ยกเว้นเวลาเพื่อนเข้าห้องนอน ยังมีบางครั้งไปอยู่ในห้องเพื่อนตลอดทั้งวันทั้งคืน เวลาเพื่อนไม่สบาย ออกไปฉันท้างนอก ฉันทเสริจกลับมา ให้พระเปลี่ยน หรือให้เณรเปลี่ยน ต้องดูแลตลอด ไม่ใช่เวลาเลิกศาลาแล้วต่างคนต่างหนีเลย เพื่อนลุกไปหรือยัง ต้องมีคนดู อันนี้เป็นธรรมเนียม เป็นประเพณีปฏิบัติกัน

ก็บอกว่า “นอนทีหลัง ตื่นก่อนครูบาอาจารย์ ฉันททีหลัง อิมก่อนครูบาอาจารย์” ฉันททีหลัง อิมก่อน เราจะได้ล้างบาตร ทำอะไรต่ออะไร นอนทีหลังเราก็จะได้เก็บข้าวเก็บของ

ของที่เขามาถวายเป็นของส่วนกลาง เป็นของส่วนรวม เป็นของทุกคน เขามาถวายครูบาอาจารย์ก็จริงอยู่ แต่ครูบาอาจารย์ก็เชื่อว่าเอาไปใช้คน

เดียวที่ไหน น้ำท่า ผ้า เครื่องนุ่งเครื่องห่ม ปัจจัย ๔ เอามาเก็บเป็นของส่วนกลางทั้งหมด ครูบาอาจารย์ไม่ได้เอาไปเก็บเป็นของส่วนตัวสักอย่าง เวลาเราจะใช้จะฉน เราใช้ก็ฉนส่วนนั้น แต่เวลาทำหน้าที่เราไม่ทำ เวลาเขาปรับอาบัติไม่ได้ปรับอาบัติครูบาอาจารย์นะ เขาปรับอาบัติพระอุปัชฌาภ หรือปัจฉาสมณะ

ปัจฉาสมณะ คือคอยคุ้มครองอาบัติ เวลาพระอุปัชฌาภออกไปทำงานจะต้องมีปัจฉาสมณะ เวลาครูบาอาจารย์รับแขกรับคนอยู่ เราก็หาที่นั่งหลบ ๆ อยู่ นั่งอยู่ส่วนข้างด้านใดด้านหนึ่ง เวลาพ่นต้องการเรียกอะไร มาถึงได้เลย

มีคืนเดียวที่เราไม่ได้ขึ้นจับเส้นหลวงปู่ คืนแรกที่เราเข้าไปนอนวัดป่าอุดมสมพร เพราะคืนนั้นเขามีสงานศพ เราเลยไปดูประเพณีเผาศพตั้งแต่หัวค่ำ วันนั้นเราได้สร้งน้ำหลวงปู่ แต่ไม่ได้ขึ้นจับเส้น ไปดูพื้นที่เขาเอามาเผา ไม่เหียงสดๆ เขาเอามาเผา เรานึกว่าจะไม่ไหม้ มีไม้แห้งไม้ที่ขึ้น ไม้ที่คุดน นอกจากนั้นเป็นไม้สดทั้งหมด เอามาวางพาดๆ กัน ตัดไม้เท่าๆ เขาเผากันอยู่แถวโน้น ตรงที่สร้างเมรุทุกวันนี้ ตอนบ่ายเราไปสวดมาติกา ตอนกลางคืนเลยไปดูว่าพินสดๆ ไหมจริงหรือ วันนั้นเราไม่ได้ขึ้นจับเส้นหลวงปู่ แต่ลงศาลาเล็กจากศาลาเราเดินไปโน่นเลย นอกจากนั้นไม่มีที่เราไม่ได้ขึ้น นอกจากเราเจ็บไข้ได้ป่วย เราก็บอกหมู่พระเณร ให้ไปเปลี่ยนกันดูแลครูบาอาจารย์

มีงานนิมนต์บางงานที่เขานิมนต์ ๒ องค์ เฉพาะหลวงปู่กับท่านพระอาจารย์แปลง ถ้าไปต่างจังหวัดมีปี ๒๕๑๔ เราไม่ลงไปด้วย ขอพ่นอยู่ถ้ำขามพ่นก็ให้อยู่ถ้ำขาม พระอาจารย์เสถียร คุณวโร^๑ ที่อยู่วัดถ้ำพระทุกวันนี้ไปด้วย ไปจันทบุรีแล้วก็เข้ากรุงเทพฯ ไม่มีใครไป ก็เลยเรียกเอาอาจารย์เสถียรไป

การไปอยู่กับครูบาอาจารย์ต่างที่ เพิ่นตื่นตั้งแต่ตี ๓ ตี ๔ กว่าเพิ่นจะนอนเที่ยงคืน ทำคนเดียวหมดทุกอย่าง ตั้งแต่ล้างกระโถน ถวายน้ำล้างหน้า ถวายยาสิพิน ถวายน้ำบ้วนปาก แล้วก็มาเก็บข้าวเก็บของทำทุกอย่าง ตมน้ำอย่างมาวัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน มาวัดเสนาฯ (วัดลิริกมลาวาส) สมัยก่อนไม่มีเตาแก๊สหรงอก ตมน้ำก็ไปหาเก็บเอากิ่งฉฉาแห้งที่ร่วงลงมา หาเอากิ่งใหญ่ๆ มาทำที่ตมน้ำสร้ง ตมน้ำฉฉน ของที่จะฉฉนก็เอาเตรียมไปพร้อม ใบย่านาง

แดง เสือโคร่ง สมอแห้ง เวลาเพ้นต้องการ เพ้นว่า “นั่งนานๆ ๒-๓ วัน หายา
ระบายมาหน่อย” เราก็ต้มสมอแห้งใส่ลัก ๗ ลูก กับใบบัวบก ซึ่งเราก็เตรียม
ไปพร้อม ต้มให้น้ำแห้งหนึ่ง

ฉะนั้น การทำหน้าที่ในความเป็นสมณะ ไม่ใช่มีตั้งแต่บวชนั่งเหลืองห่ม
เหลืองแล้วก็แล้วไป มีกิจวัตรอย่างอื่นอีก เรียกว่าอุปัชฌายวัตร สัทธวิहारิก
วัตร อาจารย์วัตร อันตเวาสิกวัตร

(๒๑ มกราคม ๒๕๕๒)

ถ้าวันไหนเพ้นอาการไม่ค่อยดีความดันขึ้น เราก็อยู่ตลอดคืนตลอด
วัน ไม่ได้ลงจากกุฏิ ลงไปก็ไปเข้าห้องน้ำเท่านั้น ๒ คืน ๓ คืน ติดต่อกันไม่
ได้หลับเลย จับเส้นตลอดวันตลอดคืน จนข้อมือบวม มีครั้งหนึ่งจับเส้นกับ
พระอาจารย์อัมอยู่ตลอดวันตลอดคืน ๒ คืน ช่วงเข้าพรรษาเดือนกันยายน ปี
๒๕๑๑ ความดันขึ้น ๑๘๐/๑๐๐

(๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔)

---

๑ วัดถ้ำพระภูวี่ ตำบลโสกก่าม อำเภอน้ำหนาว จังหวัดบึงกาฬ

— **เรื่องที่ ๒๘** —
ไม่ต้องให้ใครไปตาม

6 รามาอยู่วัดป่าอุดมสมพร ไม่ต้องให้ใครไปตาม เวลาหลวงปู่ฝัน
ต้องการอะไร อีก ๕ นาทีหรือ ๑๐ นาที เราก็ต้องมาถึง

คล้ายๆ กับว่าท่านมองดูเราอยู่ตลอดเวลา มันจะเกิดความรู้สึกว่าท่าน
มองดูเราตลอดเวลา เราจะขยับอะไรก็ตาม เราจะก้าวขาไปทางไหนก็ตาม
เราจะจับตัวเราได้ ความเคลื่อนไหวของจิตที่มาเกี่ยวข้องกับใจกับตัวของเรา
ตั้งแต่อยู่กับหลวงปู่หลุยที่ถ้ำผาปู่เท่านั้น จะเกิดความรู้สึกอย่างนั้นตั้งแต่นั้น
มา

เราไปส่งยามท่านเสร็จ เรากลับไปเดินจงกรมอยู่ที่ป่าช้าโน้น บางทีก็จะ
แวะเข้าห้องน้ำก่อน ก็จะใช้เวลาอีกนิดหน่อย ๑๐ นาทีมาถึง มาถึงใกล้กุฏิ
ก็ทำท่าเดินให้เร็วๆ ง่ายๆ เร็วผิดปกติ ก็มีลวดลายเหมือนกัน ไม่ใช่ไม่มีลวดลาย
เราจะเดินมาทางไหนก็ตาม ทางหน้าท่านก็ตาม ทางหลังท่านก็ตาม เดินมา
จากทางหลังกุฏิท่านก็ตาม เราจะมาค่อขนาดไหนก็ตาม ท่านจะรับรู้สิ่งที่
เราเดินเข้ามาได้ พอเรากราบยังไม่เสร็จ ท่านก็จะมองกลับไป สั่งให้ไปเอา
ของมาให้หน่อย ทั้งที่ท่านไม่ได้มองมาข้างหลังเลยนะ

อยู่กับหลวงปู่เราต้องตั้งใจของเราไว้ตลอดเวลา ให้รู้สึกว่าคุณ
เคลื่อนไหวเป็นอย่างไร ถ้าเราไม่ตั้งใจไว้อย่างนั้น เดี๋ยวก็โดนเล่าอะไรต่อ
อะไรให้ฟังบ้าง ถ้าเราส่ายจิตออกไป ท่านก็จะเล่าให้ฟัง เดี๋ยวเดียวเล่า
ไป เหยื่อก็จะออกเป็นเม็ดๆ ฉะนั้น เราต้องตั้งใจของเราไว้ตลอดเวลา

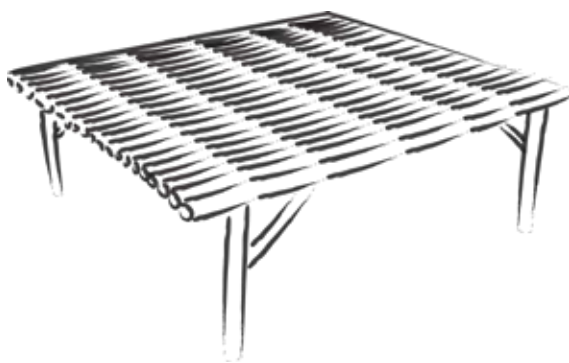
อย่างเวลาเราไปรับหน้าที่ประเคนของจัดอาหาร เราไม่ต้องมองคน มา
ถึงในระยะเวลาที่รับประเคนของ เราโยนผ้าออกไปเลย เราอยู่ด้านข้าง อยู่ด้าน
หลัง เวลาคนเดินเข้ามาจะมีอาการลมปะทะ ลมนี้จะร้อนวูบๆ ๆ เข้ามา เราก็
เลยได้ข้อสังเกตว่า อ้อ หลวงปู่ก็ต้องกำหนดรู้แบบนี้ ลมที่มาสัมผัสจากคนที่
เดินเข้ามาหา

(สัมภาษณ์ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๕)

— **เรื่องที่ ๒๙** —
นอนใต้ถุนกุฏิ

อยุ่กฏีหลังใหญ่ๆ รำคาญเท่านั้นแหละ เดี่ยวก็ถูกไล่ไปนอนข้างนอกอีกแล้ว เดี่ยวก็ไล่ไปนอนที่อื่น อย่างอยู่ที่วัดอุดมฯ สุดท้ายมาไม่นอนในห้องเสียเลย อยู่ข้างนอก เอาเตียงมาตั้งข้างล่าง ครูบาอาจารย์มาก็ไปพักข้างบน

อย่างหลวงตาบัว ญาณสมปนฺโน° ไปกลางวัน หรือหลวงปู่สุวัจน์ไป ก็ให้ไปพักข้างบน เราทำความสะอาด มีเสื่อผืนเดียว มีหมอนใบหนึ่ง ผ้าห่มก็ไม่มี หลวงปู่สุวัจน์ยังถามว่าอยู่กันยังไง ผ้าห่มก็ไม่มี “ผมไม่ได้อยู่ข้างบน ผมนอนเตียงข้างล่าง” ง่วงมากก็นอนตรงนั้น ไม่ได้ยากอะไร ถ้าเรามีของมาก เราต้องขนข้าวขนของออกเวลาครูบาอาจารย์มาพัก ท่านจะพักตรงนี้จะทำยังไง อย่างหลวงปู่สุวัจน์มา ท่านก็จะมาพักตรงนี้ จะพักเดี๋ยวนี้ เดินขึ้นไปแล้ว ถ้าเรามีของก็ต้องไปขนของออก นี่ไม่มีของอะไร หลวงตาบัวไปหากก็ไปที่ตรงนั้น แล้วก็จับเส้น จับเส้นเสร็จได้เวลาหลวงปู่ออก ก็พาท่านไปหาหลวงปู่เท่านั้นเอง ถ้าท่านต้องการจะคุยบนกฏี ก็พาท่านขึ้นไปคุยบนกฏี หลวงปู่สุวัจน์ต้องการไปคุยบนกฏี ก็พาขึ้นไปคุยบนกฏี

อยู่ภูฏานใหญ่ๆ ย้ายไปย้ายมาอยู่อย่างนั้น ไปนอนเตียงข้างล่างเสียเลย
อย่าไปสนใจยุ่ง เวลาเราร่วงนอนจริงๆ ไม่ได้ไปสนใจยุ่งหรอก เวลาเราไม่่วง
ถึงจะได้ยินเสียงมันบิน

(๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑)

---

^๑ วัดป่าบ้านตาด ตำบลบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

— เรื่องที่ ๓๐ —

กิจนิมนต์กรุงเทพฯ

เดินทางกับหลวงปู่เป็นเวลา ๑๐ ปี ไปงานนิมนต์ทุกจังหวัด และเข้ากรุงเทพฯ ด้วย งานเข้ากรุงเทพฯ เป็นงานที่ไม่อยากมาที่สุด แต่หาคนเปลี่ยนมาหลวงปู่ไม่เอา ท่านเรียกเรามากก็ต้องมา จำเริญ

ปลายเดือนเมษายน ๒๕๑๒ มาจัดงานฉลองอายุ ๗๒ ปีของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธมฺมธโร) ที่วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน มาพักอยู่นั้น เป็นงานที่โหดที่สุด มากกรุงเทพฯ กับหลวงปู่ ๗ วัน เหมือนกับมาอยู่ ๗ ปี

สมัยก่อนไม่มีมุ้งลวดอย่างทุกวันนี้ ไม่มีห้องแอร์ให้นอนอย่างทุกวันนี้ เอาเก้าอี้ ๒ ตัวมาชนกัน หันหลังเข้าหากัน เสร็จแล้วเอาผ้าจีวรคลุมลง เข้าไปนั่งอยู่ในนั้น ไม่มีที่จะอยู่ พอปิดไฟยุ่งมาเหมือนกับฝัน พอกลับไปถึงวัด แขนเราเป็นปื้นทั้ง ๒ ข้าง หน้ามีแต่ตุ่มยุ่งทั้งนั้น จนหนังหน้าหนา

(๓๐ มกราคม ๒๕๕๓)

สมัยก่อนวัดพระศรีฯ ยังไม่มีน้ำประปาใช้หรอก มีน้ำประปาใช้อยู่ที่กุฏิหลวงปู่ กับกุฏิสมเด็จพระเจ้า บ้านรับรอง นอกจากนั้นก็หิ้วน้ำกัน อาบน้ำในคลอง

ตรงข้างเมรุนั้นแหละ เดือนก่อนเราไปงานศพ ไปยืนดูอยู่ นี่เราลงอาบนํ้าตรง
นี้แหละ หลวงปู่สุวัจน์ ท่านพระอาจารย์แปลง ลงอาบนํ้าในคลองด้วยกันทั้ง
นั้น หลวงปู่ตั๋ยังลงอาบนํ้าในคลองกันเลย มีหลวงปู่ฝันได้อาบนํ้าในกุฏิ คุณ
ประชา ตันศิริ อดีตผู้ว่าการประปานครหลวงเป็นคนไปทำถังนํ้าให้ เอนํ้า
ประปาไปส่งให้ทุกวัน

(๒๒ มีนาคม ๒๕๕๑)

มาอยู่กรุงเทพฯ ๗ วันเหมือนมาอยู่ ๗ ปี มีคนมาใส่บาตรหลวงปู่ฝันดี
๓ ต้องเอาบาตรออกมาตั้ง พวกที่จะไปต่างประเทศตอน ๖ โมง เขามาแวะใส่
บาตรก่อน พวกที่จะไปต่างจังหวัดเขาไปแวะใส่บาตรก่อน ท่านพักที่ไหนก็ตาม
ในกรุงเทพฯ ในยุคนั้น เรานับรถได้วันเดียว คือวันแรกที่ท่านมาถึง หลังจาก
นั้นอย่าไปนับ เราอยู่ถึงตี ๑ ทุกคืน ตี ๓ ก็มีคนมาใส่บาตรแล้ว

มาอยู่กรุงเทพฯ ๗ วันเหมือนกับมาอยู่ ๗ ปี เพราะเราต้องทำคนเดียว
หมดทุกอย่าง ตั้งแต่ล้างบาตร เก็บของอะไรต่ออะไร เราเป็นพระอุปัชฌาย์
ต้องดูแลทุกอย่าง ตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งหลับ แต่หลวงปู่สุวัจน์ ท่านพระ
อาจารย์แปลง ท่านมาในนามพระปัจจุสมณะ

ใน ๗ วันที่มาอยู่กรุงเทพฯ จะมีคนถวายของท่านสัก ๓๐๐ กล้อง ขนาด
กล้องแมโขง เราก็เอาฝากระป๋องไปลงที่อุดรธานี ทอยยฝากวันละ ๕๐ กล้อง
พอของหมดเราก็สั่งทางอุดรธานีว่าของหมดแล้ว ให้เอาของไปส่งไว้ที่วัดป่า
อุดมสมพร เขาจะเอารถไปส่งที่สกลนคร ท่านพระอาจารย์แปลงถ้าท่านไม่ได้
มากับเรา ท่านก็จะเก็บของเข้าห้อง

พอเรากลับขึ้นไปปั๊บน หลวงปู่ท่านก็จะทดสอบเรา “เอาโอเล่ของนาย
ช่างวิชิตมาถวายพระเณร” ช่วงหลังมีพระเณรอยู่วัด ๓๐-๔๐ รูป พระเณรก็
จะรุมมาราบท่าน โอเล่เหมือนกันจะเป็นของคนอื่นไม่ได้ ต้องโอเล่ของนาย
ช่างวิชิต

หลวงปู่ท่านก็ไปยื่นดู “กล่องนี้หรือเปล่า กล่องนั้นหรือเปล่า” ถ้าเปิดไม่ถูกกล่องก็เป็นเรื่องเลย “ไม่มีสติกติด” เอาไปเทศน์ได้อีกเป็นเดือน

การอยู่กับครูบาอาจารย์ไม่ง่าย เราทำงานทุกอย่าง ดูแลทุกอย่างแล้วเรายังต้องทำภวนาด้วย นั่นคือเรื่องสำคัญ

(รายการธรรมะบันดาลใจ)

— เรื่องที่ ๓๑ —
พระ(ไม่)รอ

เราเป็นบุคคลที่ได้ฝึกหัดอบรมเรื่องสติ เรื่องสัมปชัญญะมา ต้องมีความกระตือรือร้น ต้องมีความเข้าใจ ไม่ใช่เฉื่อยชาอยู่ตลอดเวลา มันกลายเป็น “พระรอ” ไปหมด นี่ไม่ใช่ ความตื่นตัว ความตื่นใจ ไปไหนมาไหนก็เหมือนกัน โอ้ย...คอย บางทีเราจนเบื่อจนไม่อยากไป

สมัยที่เราเดินทางกับหลวงปู่ฝั้น พอท่านบอกว่าจะเดินทาง เราขอเวลา ๑๕ นาที ไปอาบน้ำก่อน อาบน้ำ แต่งตัวด้วย แต่งของด้วย จัดของด้วย เอาของขึ้นรถเรียบร้อยด้วย ก่อน ๑๕ นาที ทั้งอาบน้ำ ทั้งจัดของ ๕ นาทีเท่านั้น เคยจับเวลาดู อาบน้ำ ๓ นาที จัดของตัวเอง ๒ นาที จัดของหลวงปู่ ๖ นาที ขึ้นรถก่อน ๑๕ นาที การเดินทางจะเอาอะไรไปด้วย พวกไม้สัฟิน พวกผ้าอังสะ จะไปกี่วัน มันมีกำหนดอยู่ทั้งหมดการเดินทาง อยู่ที่ไหนก็เหมือนกัน เพราะเวลามันบีบอยู่ เวลาจำกัดอยู่ทั้งหมด แต่ไม่กระตือรือร้น เอื่อย โอ้ย เรือเกลือ เก็บของก็เก็บเข้าเก็บออก เก็บเข้าเก็บออก ของที่ไม่ต้องใช้เอาไปของที่จะใช้ไม่เอาไป

เราเดินทางกับหลวงปู่ ๑๐ ปี เราเริ่มไปครั้งแรกไปงานครบรอบ ๖๐ ปีอาจารย์หม่อวย เกตุสิงห์ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๑๑ ออกจาก

วัดอุดมฯ ไปนอนที่วัดถ้ำกลองเพล ได้ไปเจอท่านพระอาจารย์สิงห์ทองกับท่าน
พระอาจารย์จวน

ทุกวันนี้เหนื่อยหน่าย จัดที่ฉัน ทำอะไรต่ออะไร ระเบียบวินัยกติกา
สังคมไม่รู้มันหายไปไหนหมด เอาอะไรเป็นตัวตั้งก็ไม่รู้

(๒๙ กันยายน ๒๕๕๔)

— เรื่องที่ ๓๒ —
ไม่เคยหนีงาน

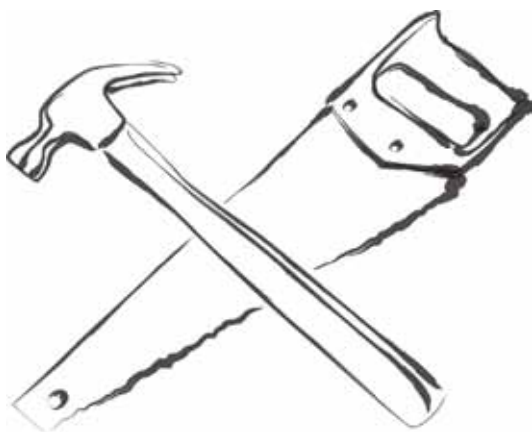
สมัยที่พวกอาตมาไปอยู่กับหลวงปู่ชอบ หลวงปู่หลุย หลวงปู่ฝั้น น้ำก็ไม่มี ไฟก็ไม่มี น้ำก็ไปห้ามเอามาเป็นกิเลสๆ มาใช้

อย่างอยู่วัดป่าอุดมสมพร ก็ชุดบ่อไม่รู้กี่บ่อ เพื่อจะเอาน้ำมาใช้ในการรดน้ำ แล้ง ไปห้ามกันเอา พวกเถรเล็กเถรน้อยห้ามกันทั้งนั้น อาตมาห้ามกับพระอาจารย์อ๋ม เอามาทีละ ๘ ปี๊บ ถ้าเอามาทีละ ๒ ปี๊บ ๔ เทียวกว่าจะเต็มโอ่ง นี่เอามาทีละโอ่งเลย ทำไม้ห้ามยาวๆ ห้ามทีละ ๘ ปี๊บเลยทีเดียว ๕ โอ่งก็ ๕ เทียว

(๑๐ มีนาคม ๒๕๕๑)

พวกเราที่เข้าไปอยู่ทำงานอย่างเดียว แต่ก่อนยังไม่มีส้วมซึม มีอยู่อันหนึ่งที่หน้ากุฏิ กุฏิท่านพระอาจารย์แปลงอันหนึ่ง ที่กุฏิเบอร์ ๙ อันหนึ่ง และกุฏิเบอร์ ๑ อันหนึ่ง ทั้งวัดมีส้วมซึมอยู่ ๔ อัน นอกจากนั้นก็เดินไปใช้ส้วมหลุม เราเข้าไปตอนแรก ตอนหลังมาก็เริ่มทำกัน หาโถส้วมไปวาง

ปี ๒๕๑๑ คุณประชา ต้นศิริ ไปซื้อที่เพิ่มให้ ๑๐๐ กว่าไร่ อยู่ทางด้านกุฏิ

ที่เราอยู่ ก็เลยขยายภูมิมาทางนี้ สุดท้ายมาพวกเราก็ได้ทำภูมิกันเอง แบก
เสาภูมิ พวกชาวบ้านเขาตากเสาให้ ก็ไม่ในวัดนั้นแหละ

(๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๔)

ศาลาถ้าขามทำกันเอง โหด แบกไม้ขึ้นเขา หามกันก็ไม่ได้ ถ้าคนหนึ่ง
พลาดล้ม หมดเลย อยู่วัดอุดมสมพรเรายังวะ แบกเสาหามเสาไม่หมดเสียที่
เราอยู่กลาง ๓ คน เอาไป ๒ ต้น เราอยู่ตรงกลางแบกเสา ๒ บ่าเลย ตอนไป
ทิ้งลง ทิ้งลงที่ละบ่า นั่งลงให้เขายกใส่บ่าให้เราก่อน แล้วเราถึงยืนขึ้น

เราไม่เคยหนึ่งงาน ครูบาอาจารย์สั่งงานไว้ เราก็ต้องทำตามที่ได้รับมอบ
หมายจากครูบาอาจารย์ เราถึงยืนอยู่ได้ทุกวันนี้

กระป๋องสีเอามาตักน้ำล้างส้วม ไม่มีชักโครกอย่างทุกวันนี้ เพราะไม่มี
แป้นน้ำ สมัยก่อนยังไม่มีน้ำประปา ไม่มีน้ำก็อก ต้องทำกระป๋องตักน้ำเอา เอา
กระป๋องสีมาตักปากลง เคาะปาก พันทักใหม่ เอาลวดใส่ให้แข็ง

บ๊อบหามน้ำก็เอาเทียนมาทาไว้ไม่ให้ขึ้นสนิมถ้าใครไปคว่ำบ๊อบไม่เป็น เพ็น
เดินผ่านไปก็เป็นเรื่อง คว่ำบ๊อบต้องไม่ให้น้ำซังกัน

(๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔)

— **เรื่องที่ ๓๓** —
ไม้กวาดแข็ง ไม้กวาดอ่อน

ออยู่วัดป่าอุดมสมพร เราจะหาฟันในช่วงเดือนเมษายน พฤษภาคม
ไม้กวาดก็จะตัดเดือนเมษายน ไปนอนตัดไม้กวาดกัน เอาไม้เปาะ
ที่ทำข้าวหลาม ไปหาเอาดงที่ต้นเล็กๆ เถาน้ำก้อย ให้เณรไปตัด หรือเอาพวก
ชาวบ้านไปตัด ไปนอนเฝ้า ขึ้นไปนอนแถวอำเภอส่องดาว อำเภวาริชภูมิ ไป
นอนอยู่ที่วัดป่าวาริช^๑ บางทีก็ขึ้นไปนอนที่บ้านกุดโห้ บางทีก็ขึ้นไปนอนที่บ้าน
หนองผือ แล้วแต่บางปี ไปนอนบ้านหนองผือก็ไปตัดที่ภูไม้เปาะ ถ้าไปถ้าขาม
แบกไกล ไม่ได้เอารถเข้าไปใกล้ ถ้าเป็นหน้าเดือนกุมภาพันธ์ มีนาคม ไม้เปาะ
ใบร่วงพอดี ไม่ต้องไปตีใบ เดือนมีนาคม เมษายน จะไปตัดไม้กวาดแข็ง

ทอดกฐินเสร็จก็จะไปเก็บแซม เดือนพฤศจิกายน ธันวาคม และ
มกราคม เก็บต้นแซมมาทำไม้กวาดอ่อน เก็บแซมมาตีเอาดอกมันออก ถัก
ไม้กวาดอ่อนลายหางสิงห์ หวายไม่ต้องซื้อ เราไปภูเขาราก็เอาหวายมาด้วย
ตอนหลังมาหาหวายทางหนุ่ยยาก เอาเชือกเส้นสีแดง ๆ ถัก ก็เหนียวดี

การเตรียมการเตรียมงานพวกนี้เป็นหน้าที่ เป็นข้อปฏิบัติที่ต้องทำ เป็น
ประเพณีที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น มาถึงครูบาอาจารย์

(๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔)

^๑ อำเภวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร

— เรื่องที่ ๓๕ —
น้ำล้างเท้า

สมัยอยู่วัดป่าอุดมสมพร บางทีเปลี่ยนน้ำล้างเท้าวันละ ๑๐ กว่า
หน ๑๕ หนก็ยังเคย สมัยก่อนมีแต่ขี้ต้มขี้โคลน ถนนหนทางไม่มี
ราดยาง รถติดมาตามทาง เข็นกันมาตามทาง พอมาถึงอ่างล้างเท้า ยัดลงไป
ในอ่างล้างเท้าเลย ทั้งรองเท้า ทั้งอะไรต่ออะไร น้ำล้างเท้าชุนคลัก

พอพวกนั้นกลับไป เราก็ต้องล้างอ่าง หามน้ำมาใส่อีก น้ำก็อกก็ไม่มี
สมัยแรกๆ เราต้องวิ่งล้างอ่างล้างเท้า ทั้งปูเสื่อ พอเก็บเสื่อเสร็จ เอ้า คนมา
อีก ยิ่งหน้าในพรรษา ถ้าเป็นวันเสาร์วันอาทิตย์ อย่างน้อยก็ต้อง ๖-๗ คณะ
หรือ ๑๐ คณะขึ้นไปที่จะมากราบหลวงปู่ แต่ละคณะมาก็เอาขี้ต้มขี้โคลนมาทั้ง
นั้น มาอยู่ที่นี้ถึงไม่มีอ่างน้ำล้างเท้า แล้วไปเป็นผลเสียอีกอันหนึ่ง บางคนเป็น
ขี้เรือนกว้างที่เล็บ กลายเป็นโรคติดต่อก็ได้

การที่เราจัดการความเป็นสาธารณะ จัดการตัวเราให้เป็นคนสาธารณะ
จัดการในความคิดของเราที่จะบำรุงของสาธารณะให้ทรงคุณค่า พระศาสนา
เป็นของสาธารณะ ธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นของสาธารณะก็
จริงอยู่ แต่พอมาเป็นธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในภาคปฏิบัติ เป็น
สาธารณะ เป็นเรื่องของส่วนบุคคล

คนไหนที่จะชะมัดเขม้นกอบโกยตัวเอง ขวนขวายความรู้ความฉลาดใส่ตัวเอง เปลี่ยนความคิดของตัวเอง เปลี่ยนพันธุ์ของตัวเองใหม่ จากเป็นคนที่ไม่คิด ไม่ทำ จากคนที่ไม่มีความรู้ สร้างสติปัญญาของตัวเองขึ้นมา สร้างศรัทธาของตัวเองขึ้นมา สร้างความเพียรของตัวเองขึ้นมา

ถึงว่า **วิริเยน ทุกขมจฺเจติ** บุคคลจะล่วงทุกข์ไปได้เพราะความเพียร

(๒๑ พุทธจิกายน ๒๕๕๑)

— เรื่องที่ ๓๕ —
การมีส่วนร่วม

ระบบการจัดการ ถ้าช่วยกันงานไม่หนัก งานทำความสะอาดทำ
อะไรทำอะไรพวกนี้เหมือนกัน ช่วยกันปิดช่วยกันกวาดคนละ
วาสองวาก็เสร็จ แต่ถ้าทำงานคนเดียวไม่เสร็จ งานอะไรก็ตาม ศาลากว้างก็
เหมือนกัน เวลาใช้ศาลาใช้ด้วยกันทั้งหมด แต่เวลาปิดกวาดมีคนสองคน
แทนที่จะดูคนอื่นเขาทำอะไร เราก็ต้องทำได้ด้วยกันทั้งหมด เวลาล้างถ้วยล้าง
จานก็เหมือนกัน ของมีไม่กี่ชิ้น ถ้าช่วยกันทำ นี่แบกก็แบกอยู่คนเดียว

เราเบียดตั้งแต่สมัยอยู่ที่วัดป่าอุดมสมพร ก๊อกร้าน้ำเสียทั้งวัดต้องเรียก
เราไปซ่อมให้ มือหมุนออกแค่นั้นก็ไม่ได้ เปลี่ยนก๊อกใหม่ไม่ได้ หลอดไฟเสีย
ก็ต้องมาเรียก พิวส์ขาดก็ต้องมาเรียก ไม่รู้เป็นอะไร พัดลมใหม่ก็ต้องมาเรียก
ไฟถนนไฟหน้ากุฏิหลวงปู่ขาดก็ต้องมาเรียก พอเวลาเราไม่อยู่สักอาทิตย์หนึ่ง
โอ้ย ๕ วันไม่ได้หยุดเลยตอนกลับมา ฉันเสร็จไม่ได้กลับไปกุฏิเลย ๕ วัน ต้อง
มาป็นเสาไฟฟ้า ต้องมาป็นเสาพัดลมลง ต้องมาป็นเปลี่ยนหลอดไฟ ไม้ถูศาลา
ทั้งเคลื่อนไม่เก็บ ผ้าถูศาลา ผ้าเช็ดเท้าเหมือนกัน

ช่วยกันเป็นภาระส่วนรวม ช่วยกันรักษาทรัพย์สินสมบัติที่เป็นครุภัณฑ์
ลหุภัณฑ์ เวลาเราจะทำสมาธิภาวนานานๆ ถึงจะมาเป็นผล ยิ่งจิตใจที่มั่ง

กันเอง คนนั้นทำมาก คนนี้ทำน้อย คนนี้ไม่ทำ คนนั้นทำ คอยนั่งจับผิดกัน
อยู่อย่างนั้น ความอิจฉาริษยาเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติ ความน้อยเนื้อต่ำใจ
ก็เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติ ความฟุ้งเฟ้อเห่อเหิมก็เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติ

เราทำงานเราไม่เคยเอาปัจจัยส่วนกลางไปทำ สิ่งเครื่องไม้เครื่องมือ
ทำอะไรต่ออะไร ส่วนมากก็เป็นปัจจัยส่วนตัว พวกงานซ่อมบำรุงรักษาอะไร
ต่ออะไรต่างๆ ซ่อมพัดลม ซ่อมอะไรต่ออะไร เพื่อนก็ให้อยู่ หลอดไฟหลอด
ไฟ เพื่อน ก็ให้ แต่กว่าจะสั่งโยม เราต้องสต็อกของไว้ พอเราไม่อยู่เครื่องมือ
กระจายไปหมด มีดพร้าไปคนละทิศละทาง เอาไปใช้แล้วไม่เอามาเก็บไว้ที่
เดิม เอาไปใช้เราไม่ว่าเลยของใช้ เราต้องใช้ แต่ปัญหาอยู่ที่เวลาเก็บ อย่าง
ผ้าถูศาลา ไม้กวาด ของทุกอย่าง ต้องเก็บเข้าที่เข้าทาง

สิ่งต่างๆ เหล่านี้ที่เป็นแขนง ทำให้จิตใจไม่เป็นไปกับศีล สมาธิ ปัญญา
เพราะเป็นอุปสรรค เขาเรียกว่าเป็น ปลิโพธิ เครื่องกัณวลใจ

(๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๔)

— เรื่องที่ ๓๖ —

โดนนี้อกยก ๖

งานหยาบมันมาบอกงานละเอียด ทำงานหยาบๆ ทำการทำงาน แต่พอเสร็จงานแล้วไม่เก็บข้าวเก็บของ นี่เขาเรียกว่าโดนน็อกยก ๖ ข้าวของทิ้งเกลื่อนพอเสร็จงาน แต่พอเวลาทำงาน เอาออกมาใช้ชนกันออกมาที่ไหนๆ เครื่องไม้เครื่องมือเอาออกมาทำงาน แต่พอเสร็จงานเท่านั้น ไม่สนใจกับงาน ไม่สนใจกับเครื่องไม้เครื่องมือ นี่คือโดนน็อกยก ๖ คนหยาบ สันดานหยาบ ต้องมาปรับเปลี่ยนสันดานกันใหม่

อาตมาไม่คิดว่าจะได้มานั่งอยู่ในที่ตรงนี้ สมัยก่อนเราไม่เคยสนใจ เราสนใจเรื่องการเดินจงกรม เรื่องการนั่งสมาธิ เรื่องการภาวนา เรื่องการทำงาน แต่เวลาทำงานเราจะเป็นคนลงไปทำงานก่อน แล้วเวลาเลิกงานเราจะต้องเลิกทีหลัง เราจะต้องเก็บเครื่องไม้เครื่องมือ เก็บอะไรต่ออะไร ให้เรียบร้อยก่อน ปิดกวาดให้เสร็จก่อนถึงจะหนี ถ้าอย่างนั้นก็ไปอาราธนาไว้ โดนกันทั้งวัด ถ้าเราไม่เก็บเครื่องไม้เครื่องมือ ไม่มีคนเก็บ เราเปื้อมาถึงทุกวันนี้ เวลาทำงานไม่อด คนเอาเครื่องมือออกไปใช้ แต่พอเวลาใช้เสร็จแล้วบัดนี้ทิ้งเลย

สมัยก่อนบางทีเลิกงานตั้งแต่ ๖ โมง ทุ่มหนึ่งยังเก็บเครื่องมือไม่เสร็จ เพราะเราต้องเก็บข้าวเก็บของ ทำความสะอาด ทำอะไรต่ออะไร ต้องวิ่งไปรับ ยามเฝ้าศาลาอีก น้ำไม่ต้องอาบ ไปเสียก่อน ลงศาลาเสียก่อนทั้งเหงื่อเต็ม ตัว เปลี่ยนผ้าอังสะโยนทิ้งไว้ก่อน ผ้าอังสะเปียก เช็ดๆ เอา แล้วก็ไปลงศาลาก่อน เพราะทุ่มครึ่งต้องลงศาลาทุกวัน ไปบอกท่านว่า “เครื่องมือผมยังเก็บไม่เสร็จ” เพราะว่าหมู่เขาหนีหมดก่อน เหลืออยู่คนเดียว โนน่นะ พอเลิกศาลาเสร็จ บางทีต้องจับเส้นเสร็จ ถึงจะได้กลับไปเก็บของอีกทีหนึ่ง เพราะอะไรเราต้องเก็บข้าวของ ถ้าไม่เก็บ เราจะทำงานวันรุ่งขึ้น เราจะเอาเครื่องมือเครื่องไม้เครื่องมือไหนไปใช้

ทุกวันนี้ทั้งกันเลย เครื่องไม้เครื่องมือทุกอย่าง ไม่มีคนที่จะสนใจ สนใจ เวลาเอาออกไปใช้เท่านั้น อันนี้โดนนี่อกยก ๖ มันบอกอะไร

บอกไปโน่น อนาคตข้างหน้า จะมีสติปัญญาพอที่จะรักษาทรัพย์สินสมบัติไหม ทรัพย์สินสมบัติของพ่อแม่หาไว้แทบล้มแทบตาย พอมาถึงยุคของตัวเองเป็นยังไง เอาไปจำหน่ายจองจำ บ้านช่องห้องหอ ที่ไร่นาที่สวน เอาไปจำหน่ายฝาก สู้ตายมาเจ๊ง ต้องเข้าบ้านเขาอยู่ ทั้งๆ ที่เป็นบ้านของตัวเอง พ่อแม่เขาหาไว้ให้ พอมาถึงยุคของตัวเอง มีกันเป็นจำนวนมากทุกวันนี้ ก็เพราะเหตุอะไร เพราะโดนนี่อกยก ๖ มาตั้งแต่สมัยเป็นเด็ก มาตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียน โดนนี่อกยก ๖ เรื่อยมา

(๓ ตุลาคม ๒๕๕๔)

— เรื่องที่ ๓๗ —

มาตรการเด็ดขาด

พร: หนึ่ง อหะไร

๒ ร่ายวัดป่าอุดมสมพร ขึ้นคำสั่งผู้เดียว หลวงปู่ท่านสั่งคนเดียวให้ใครไปทำอะไร โรงครัวอะไรต่ออะไร ท่านสั่งอย่างเดียว ไม่มีใครที่จะไปเป็นเจ้ากั้เจ้าการในวัด ไม่ว่าจะให้คนโน้นทำอย่างโน้น คนนี้ทำอย่างนี้ ไม่มี ไม่พอใจก็ไปเลย แต่หลวงปู่ท่านวางมาตรการเด็ดขาด คนที่มาบางที่ท่านไม่ให้พัก ก็คือไม่ให้พัก

คนเขามาตอนเช้าใส่บาตร ท่านก็บอกว่าให้ออกไป ให้กลับกรุงเทพฯ เลย ไม่ให้พักอยู่ในสกลนคร ไม่ให้พักอยู่ในบริเวณนี้ อันตราย ไม่มีอะไร เป็นผู้หญิง อายุประมาณ ๔๐ ต้นๆ จำชื่อไม่ได้ เขาก็เคยไปวัดหลายครั้งแต่ก่อน ที่แรกตั้งใจว่าจะมาอยู่วัดในพรรษา เคยมาขอท่านหลายครั้ง แต่ท่านก็ไม่ให้อยู่ สุดท้ายมาเที่ยวนี้ ไม่รู้ท่านคิดยังไง เรายังคิดไม่ออกจนถึงทุกวันนี้ ท่านบอกตั้งแต่ตอนเช้าแล้วว่าให้ออกไปไม่ต้องพักอยู่ที่นี่ มีรถสกลนครมาแล้ว ให้ขึ้นรถกลับกรุงเทพฯ เลย

พอตอนบ่ายโมงท่านออกมาจากห้อง เราขึ้นไปล้างกระโถน เห็นว่า “ไปหารถมาสิ เดี่ยวไปสกลฯ สะหน่อย” เราไม่รู้จะไปที่ไหน เราไม่ได้ถาม ลังคุณรุ่งเรือง จุลชาติ ให้เอารถมา หลวงปู่จะไปสกลนคร คุณรุ่งเรืองก็ส่งรถแลนด์ ๕ ประตู ติดแอร์ เป็นรถสำรองของผู้อำนวยการเขื่อนมาพร้อมคนขับ ๒ คน เดินทางจนถึงสกลพอจะเข้าเมือง เราถึงได้ถามว่าหลวงปู่จะให้ไปที่ไหน

ท่านว่า “ไปกิตติไฮเต็ล” เราก็บอกคนขับรถ

พอไปถึงโรงแรมจอตลอดแล้ว เจ้าของวิ่งลงมาหา “ไปบอกคนที่มาจาก กรุงเทพฯ เมื่อเช้านี้ ที่พักอยู่ชั้น ๔ ห้องเบอร์...ลงมา” เราจำเบอร์ห้องไม่ได้ จนมาถึงวันนี้เรายังอัศจรรย์อยู่ว่าท่านรู้ได้อย่างไร

พอเรียกลงมาเสร็จ “ไปเอากะเป๋าลงมา” เพื่อนสั่งเลย “กลับกรุงเทพฯ เดี่ยวนี้” เขาก็ไปเตรียมของเอากะเป๋าลงมา เพื่อนก็ให้ขึ้นท้ายประตูหลังรถ แล่นดั้นด้นละ เพื่อนไม่ลงรถด้วยซ้ำ เราก็ไม่ได้ลงรถ

เสร็จแล้วเลี้ยวไปที่ขนส่ง เอาไปส่งที่ท่ารถ เพื่อนสั่งให้คนขับรถไปซื้อตั๋วให้ สมัยนั้นยังไม่มีรถทัวร์ ประมาณปี ๒๕๑๕-๒๕๑๖ เพื่อนนั่งอยู่ในรถที่ท่ารถ จนรถออก เห็นเขาขึ้นรถ แล้วเพื่อนถึงพากลับ รถแดงออก ๕ โมงกว่า จะไปถึง กรุงเทพฯ ประมาณ ๕ แล้วเพื่อนก็ไม่พูดอะไร กลับมาวัดเพื่อนก็ได้พูดว่ามีอะไร เราก็ไม่กล้าถาม ถามเดี๋ยวก่อนอีก เราอยู่ว่าคำตอบจะมายังไง “หมาชอบกินแต่ข้าว ทำกินเองไม่เป็น” จะมีอะไรผิดปกติก็ไม่รู้ จะเป็นพวกสันติบาลหรืออะไรเราก็ไม่รู้

หลังจากนั้นก็ยังมีอีก มีผู้หญิงแอบหนีจากมหาวิทยาลัย ไม่เรียนต่อ หนีไปที่ไหนก็ไม่รู้ ภายหลังมาพ้อเขามาถามมาบ่นให้ฟัง เพื่อนว่า “มันอยู่นั่นยังไปโรงแรมกรองทอง” สุดท้ายก็ไปรับมาจากโรงแรมกรองทอง เพื่อนรู้ได้อย่างไรก็ไม่รู้เรื่องของคน

(๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๔)

— **เรื่องที่ ๓๘** —
ของพิศกฤษฎา

ปี ๒๕๑๔ แม่ชีละไม ตั้งตรงจิตร พี่สาวของหลวงตามรรณดี กุสลธมฺโม มาคุยกันว่าน่าจะอัดเทปหลวงปู่ไว้สำหรับที่จะจัดงาน ๗๒ ปีของหลวงปู่ ให้พระอาจารย์ปิ่น เป็นคนอัด อัดได้ ๓ วัน เอาไปวางใต้ ธรรมาสน์ พอวันที่ ๓ เพ็นเทศน์ไปได้สักพักหนึ่งก็หยุด

ท่านว่า “ใครเอาของผิดกฎหมายมา เดี่ยวเราปล่อยให้ไฟลุกนะ” พอ ท่านบอกว่าปล่อยให้ไฟลุก มันดังแป๊ะ เทปตัดเลย

ตอนไปจับเส้น พระอาจารย์ปิ่นตามไปขออนุญาตอีกว่าเป็นของแม่ชี เขาขอให้อัด จะเอามาแจกในงาน ๗๒ ปีของท่าน วันรุ่งขึ้นมาก็เล่นตั้งแต่ ตอนฉัน พวกแม่ชีมาใส่บาตรก็เอาเลย

“เห็นว่าเทปหรือเป็นสุขเป็นทุกข์ เห็นว่าการได้ยินได้ฟังมากหรือ ถ้า อย่างนั้นอย่าไปกินข้าว อย่าไปเคี้ยวข้าว อ่านตำรากับข้าวเอาเฉยๆ ไม่ต้องไป เอาผักเอาหญ้ามาใส่หม้อแกง”

พอกกลางคืนมา ท่านบอกให้เอาหนี “ถ้าจะอัดเทปก็ให้แม่ชีหนีไป หนีไป ทั้งเทป หนีไปทั้งคน ถ้ายังดื้ออยู่” ท่านว่า ไล่หนีเลย แม่ชีร้องให้ ไปขอขมา ท่านว่าจะไม่อัดอีกแล้ว “หรือท่านปิ่นต้องหนี หนีกลางพรรษานี้แหละ” เข้า พรรษาไปได้ ๓-๔ วันเอง กะว่าจะอัดเทปตลอด ๓ เดือน จะมาทำเป็นเทป แจกช่วงงาน ๗๒ ปี

(๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑)

— **เรื่องที่ ๓๙** —
รู้ว่าไม่ถูกใจ

พระณेरที่มาบางองค์ยังไม่ได้ฉันน้ำ พอพระณेरเข้ามา มีรถจะออกไป เพื่อนบอกให้ขึ้นรถกลับไปเลย เพื่อนถามว่ามีสตางค์ไหม พอบอกว่าไม่มีเงินค่ารถที่จะไปต่อที่นั่นที่นี่ เพื่อนก็ให้ไปทีละร้อยสองร้อย จะเอาเท่าไรให้ไปเลย มีเป็นประจำเดือนหนึ่ง ๒-๓ องค์ที่เพื่อนให้ไป บางองค์ยังไม่ได้ฉันน้ำ บางองค์ก็ได้ฉันน้ำ

บางองค์อยู่ถึงวันรุ่งขึ้น พระณेरกำลังเซ็ดบาตร เพื่อนจะถามหาว่า “พระองค์ไหนมาเมื่อวานนี้”

“ผมครับ”

“เซ็ดบาตรเสร็จแล้ว รถเขาจะออกไป ไปกับเขาเลย” แล้วเพื่อนก็ไม่พูดอะไรให้เราฟังอีก เพียงแต่บอกให้เขาไป

เรามาวិเคราะห์ดูทุกวันนี้ มันมีพิรุณมา อย่างวันก่อนที่เราให้ไปก่อนวันลงอุโบสถ มันไม่ได้ถือศีล ศีล ๕ ก็ไม่มี ศีล ๑๐ ก็ไม่มี เป็นพระ มันมีการล่วงละเมิดศีลธรรม

เราคิดว่าเราเข้ามามีบุญที่ไม่ถูกไล่หนีตั้งแต่วันแรก พอเห็นพระณेरเข้ามา แล้วบัดนี้ไม่ได้นอนค้างคืนเลย เพื่อนให้ออกไป แต่เราทำไมยังได้อยู่ ปี

นี้จะได้อยู่หรือเปล่า ก็มีอยู่แค่นั้น คิดอยู่แค่นั้นว่าคืนนี้เราจะได้นอนที่นี่หรือ
เปล่า หรือเราจะถูกไล่ออกไป คิดอยู่อย่างเดียว

จนปี ๒๕๑๔ ขึ้นปีที่ ๕ ที่เราเข้าไปอยู่ พอตีท่านพระอาจารย์รังสี
อาจารย์ของหลวงปู่บุญเรือง กิตติปัญโญ^๑ มรณภาพ ท่านเจ้าคุณธรรมจินดา
ภรณ์^๒ อดีตเจ้าอาวาสวัดราชบพิธฯ องค์ก่อน ขึ้นไปสกลนคร ไปลงอุโบสถ
ก่อนเข้าพรรษา

ท่านเรียกพวกเราไปตอนที่ท่านไปถึง เราไปจัดที่พักให้ ท่านบอกว่า
“ท่าน ๒ องค์นี้ไปอยู่กับผมทางภาคกลาง” คือ ท่านพระอาจารย์อุทัย กับ
อาตมา

“ผมไปไม่ได้ละมัง ขึ้นอยู่กับหลวงปู่” ท่านพระอาจารย์อุทัยก็ว่าแล้ว
แต่หลวงปู่ จะไปอยู่เพชรบุรีก็ได้ อยู่ราชบุรีก็ได้ อยู่ประจวบก็ได้ หรืออยู่
กาญจนบุรีก็ได้ หรืออยู่นครปฐมก็ได้ สมัยนั้นท่านเป็นเจ้าของคณะภาค ๑๔-๑๕
เพราะท่านพระอาจารย์รังสีมรณภาพ หาพระเถระปฏิบัติที่จะอยู่ด้านนี้ไม่มี

สุดท้ายมาพอลงอุโบสถ ท่านก็พูดในที่ประชุมพระเถระว่า จะขอพระ
๒ องค์จากท่านอาจารย์ใหญ่ไปทางภาคกลาง เพราะตอนนี้มีความเดือดร้อน
คือท่านพระอาจารย์รังสีท่านมรณภาพ อยากได้พระไปช่วยงานทางโน้นสัก ๒
องค์

หลวงปู่ท่านถามว่า “จะเอาใคร”

เจ้าคุณธรรมฯ ก็เลยบอกว่า “จะเอาท่านอุทัย กับท่านสาคร”

“ถ้าเอาท่าน ๒ องค์นี้ไป ผมก็ทำงานไม่ได้ ท่านเป็นพระที่ช่วยงานผม
อยู่ ไม่ได้ทั้ง ๒ องค์”

นั่นละถึงดีใจหน่อยว่าเราจะไม่ถูกไล่ออกจากวัด นอกจากนั้นเราไม่เคย
ดีใจ กลัวว่าจะถูกไล่ออกทุกวัน คืนนี้เราจะได้นอนหรือเปล่า วันนี้เราจะได้อยู่
ตลอดวันหรือเปล่าพอสว่างมาแล้ว ถูกไล่ออกไม่มีข้อแม้ ถ้าเพิ่นบอกให้ไปคือไป
อย่างเดียว

(๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๔)

---

^๑ วัดพุทธวิมุตติวนาราม ตำบลพุ่มด อำเภอยะโยค จังหวัดกาญจนบุรี

^๒ ต่อมาคือ สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี (ทองเจือ จินตากร) วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

— เรื่องที่ ๕๐ —
ยาร้อน ไม่ใช่แกงเลียง

สมอถ้าฉันทุกวันๆ ไม่เป็นไร ถ้านานๆ ฉันเสียทีหนึ่ง เอาเรื่องเลย พวกอุปาสิกาทานกันแล้วหรือยังสมอจัมเกลือ ถ้าจะเอาก็มีใบ บัวบก พริกขี้หนู อย่างใบบัวบกให้พอเกรียมๆ แล้วก็มาหั่น หั่นให้ดี ๆ อย่าให้มีเส้น โขลกพริกขี้หนูให้ละเอียด เอาใบบัวบกใส่เข้าไป โขลกใส่กันให้ละเอียด ให้ละเอียด เสร็จแล้วเติมเกลือเข้าไปหน่อย เอาหัวชาอ่อนเผาไฟ หั่นแล้ว โขลกให้ละเอียด ทั้งเผ็ดทั้งร้อน เอามาจัม ดีกว่าจัมเกลือเปล่าๆ ฉันได้เยอะ ด้วยถ้ามีของจัม

เสร็จแล้วก็มาต้มยาร้อน น้บครบอายุ สมอเท่ากับอายุ พริกก็เท่ากับ อายุ พริกแห้ง พริกสด พริกขี้หนู โขลกให้แตกๆ เอาลงไปด้วยกัน มาลาเรีย หายเลย ชาแก่ใส่ ๙ ฟาน ชิงใส่ ๙ ฟาน ต้มเข้าไป ใบบัวบกใส่กำมือหนึ่ง อย่าง ไฟให้ดีเสียก่อน หั่นให้ละเอียดแล้วใส่หม้อต้ม ต้มน้ำให้เดือดเสียก่อน แล้วถึง เอาสมอลง

ถ้ามีแดดตากแห้งไว้ อยู่ที่สกลนครเรตากแห้งไว้ ๓ วันจะทำถวาย หลวงปู่ที่หนึ่ง ใส่สมอ ๙ ลูก พริกขี้หนู ๒ เม็ด ตากแห้งไว้ ใบบัวบกสด เพราะ ใบบัวบกมีตลอดปี ชาอ่อนตากแห้ง ชิงอ่อนตากแห้ง ชาอ่อนของหลวงปู่

ใส่ ๓ ฟาน ชิงกีใส่ ๓ ฟาน ทำถวายหลวงปู่ ต้มน้ำขันหนึ่ง ให้เหลือแค่แก้ว มีหม้อต้มเฉพาะ เต็มเกลือพอสมควร พริกไทยโขลกให้แตก ๓ เม็ดใส่เข้าไป

ไปต้มงานศพหลวงปู่พร สุมโน^๑ ต้องแยกหม้อต้มถวายหลวงปู่ ที่แรกไม่ได้แยกหม้อ โห้ย พวกมาเอาหมด หลวงปู่บุญเพ็ง เขมาภิรโต^๒ วัดถ้ำกลองเพล ถูกกลืนที่เราต้มใบบัวบก ต้มยาร้อน ได้รับการชมเชย ท่านแล้วว่า “สมัยก่อนเราต้มถวายหลวงปู่มัน รสชาติไม่ให้หวาน ถ้าต้มใส่น้ำเป็นปี๊บ ต้องใส่น้ำตาลนิดหนึ่ง ใส่เกลือ รสชาติไม่ให้หวาน”

ที่เขาต้มกันทุกวันนี้ ใส่จนเลี่ยน หวาน ใส่กระชาย ยาร้อนไปทำให้หวานแล้วไม่น่าฉัน ต้องทำรสชาติเอาแค่กลมกล่อม ทุกวันนี้ไม่รู้ใส่อะไรต่ออะไร ใส่เข้าไปจนไม่รู้รสชาติเป็นอะไร กลายเป็นต้มยำ กลายเป็นแกงเลียง ใส่พอเป็นยา เขาเรียกว่ายาร้อน ไม่ใช่แกงเลียง

(๑ ตุลาคม ๒๕๕๔)

---

^๑ วัดประชาธิมม ตำบลหนองหลวง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

^๒ เจ้าอาวาสวัดถ้ำกลองเพล รูปปัจจุบัน

— เรื่องที่ ๕๑ —
เพลอไม่ได้

๒ ป็นธรรมชาติของหลวงปู่ฝั้น ถึงได้รับคำชมเชยจากหลวงปู่มนัส ขึ้นชื่อว่าจิตเคลื่อนไหวที่ไหนก็ตามในโลก หลวงปู่ฝั้นรู้หมด ไม่ว่าเคลื่อนไหวอยู่ที่ไหนก็ตาม ฉะนั้น การอยู่กับท่านเราต้องนั่งตลอด ขยับไม่ได้ สมาริเราต้องตั้งอยู่ตลอดเวลา เพลอไม่ได้

เคยมีพระเณรเข้าไปหาท่าน ไปนั่งอยู่ข้างหลัง ท่านพูดคุยอยู่ ท่านว่ากลับไปยังหลัง “มันมาปฏิบัติ หรือมาทำอะไร มานั่งฟังท่านอยู่ได้ยังไง” เหม่อออกเป็นเม็ดๆ เลย เราเห็นอย่างนั้นครั้งสองครั้ง หัวหดแล้ว

ในบ้านบะทอง บ้านนาหัวช้าง อำเภอพรรณานิคม หมู่บ้านทั้ง ๒ แห่งนี้ เครื่องขยายเสียงจะเปิดไม่ได้เลย ภายหลังมามีรถขายน้ำปลาผ่านหน้าวัด เสียงเขาเปิดเพลงได้ยินชัดเจน ไม่ถึง ๓ นาที เพลงนั้นก็จะ...แอ๊ด...เจียบ

เวลาท่านออกไปบิณฑบาต เขาขี่รถอะไรมาก็ตาม ซีมอเตอร์ไซด์ ซีปิคอัพ เขาต้องฟังลงข้างทางก่อน ไม่กล้าสวน

ฉะนั้น เวลาอยู่กับหลวงปู่เราต้องฝึกตัวของเรา มีเจตนาของเราขึ้นมาที่จะทำงาน พอเราฝึกตัวของเราไปแล้ว ก็อยู่ได้สบาย

(รายการธรรมะบันดาลใจ)

— **เรื่องที่ ๔๒** —
หลวงปู่ฝั้นหายตัว

ทหลวงปู่ฝั้นสุบชิการกับบุหรี ๕๕๕ ท่านสุบชิการวันละ ๒ ตัว ตอน
สร้งน้ำเสร็จตอนเย็นตัวหนึ่ง ตอนเช้าท่านก็สุบชิการตัวหนึ่ง
บางทีเวลาท่านฉันเสร็จแล้ว ท่านสุบชิการ

หลวงปู่ท่านหายตัวให้ดู พวกเราเช็ดบาตรอยู่ถ้าขาม ท่านพนชิการเห็น
เป็นควันขึ้นไป แต่ตัวท่านไม่เห็นนะ ไม่เห็นตัวท่าน พวกเราเช็ดบาตรอยู่ เรา
สะกิดพระคูดุ อาตมาเคยเห็นหลายครั้งหลวงปู่ท่านหายตัว ตรงที่ท่านนั่งอยู่
เห็นหมอนกับคว้นบุหรีที่ท่านพนขึ้นไป เสียงเคาะบุหรีใส่กระโถนดังโป๊งๆ นี่
ได้ยิน เสียงดังผิดปกติเราถึงหันไปดู เห็นแต่ควันลอยขึ้นไป แต่ไม่เห็นหลวง
ปู่ อยู่ถ้าขามท่านทำใหดู ท่านเพ่งร่างกายท่านให้ว่างไปเลย เรามองเห็นหมอน
อิง แต่ร่างกายท่านไม่มี แต่เห็นคว้นบุหรี

(๑๔ มีนาคม ๒๕๕๑)

— เรื่องที่ ๕๓ —
อิทธิบาท ๔

หลวงปู่ผันน้ำหนัก ๗๘ กิโลกรัม อาตมาอุ้มคนเดียวไหว ตอนนั้น
ชาท่านบวม ท่านจะเข้าห้องน้ำ วิ่งลงมาข้างล่าง หาพระที่ไม่มีสั
องค์ ท่านสร่งน้ำเสร็จแล้ว วิ่งกลับขึ้นไป ให้ท่านกอดคอ แล้วเราก็อุ้มแบบอุ้ม
เด็กนั้นแหละ ท่านนั่งอยู่ข้างนอก ต้องอุ้มผ่านประตูห้องนอน แล้วถึงไปเข้า
ประตูห้องน้ำ โอ้ย แทบตาย ตอนอุ้มไม่รู้สึกละเหนื่อย อีก ๒ - ๓ คืนไปฝันว่าได้
อุ้มหลวงปู่เข้าห้องน้ำอีก โอ้โฮ พอฝันเสร็จลุกขึ้นมานั่งหายใจแทบไม่ทัน มัน
เหนื่อย

ตอนนั้นชาท่านบวม เดินไม่ได้ ลงมาจากถ้ำขาม ปี ๒๕๑๗ พระอาจารย์
ณรงค์ อาจาโร® เป็นคนไปรับลงมาจากถ้ำขาม ทำกุฏิเสร็จแล้วไม่ลงมา อยู่กับ
ท่านพระอาจารย์อุทัยบนถ้ำขาม พอชาท่านบวม ท่านณรงค์ก็เลยไปรับลง
มา บอกว่าหลวงปู่ไม่สบายชาบวม ธรรมดาเท้าบวมอยู่เรื่อย ใครไปใกล้ไม่ได้
โดนดุไปหมด ก็ธรรมดาแล้วคนป่วย นี่ก็เริ่มจากอาหาร ไปเอาอาหารแสดลงใส่
บาตรท่าน

ลงมาก็เลยไปคุย คินเดียวยุบ จากหลังเท้าแดงเหมือนลูกตำลึงแดง
น่ากลัวจริงๆ แดงจนเขียว จับดูนิ่มไปหมดเหมือนจะมีหนองแต่ไม่ใช่หนอง
หมอแผนจะมาผ่า “ผ่าไม่ได้ อันนี้ไม่ใช่โรคหนอง ไม่ใช่โรคฝี เป็นโรคประจำ
ตัวท่านเฉยๆ เดี่ยวพรุ่งนี้ก็หาย”

พอไปคุยตอนสรงน้ำเสร็จ คุยเรื่องการพิจารณาอิทธิบาท ๔ เรียกว่า ธรรมแห่งเครื่องสำเร็จ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เราเจริญอิทธิบาท ๔ เมื่อเจริญให้มาก แม้แต่จะให้อายุชยอยู่ได้ถึง ๑๒๐ ปี ก็ยังได้ เพราะเราพอใจในความเป็นอยู่ตรงนั้น ก็คุยเรื่องอิทธิบาท ๔ คุยไปคุยมาว่า พระพุทธเจ้าขับไล่โรคพยาธิด้วยอิทธิบาท ๔ เป็นสิ่งอัศจรรย์จริงๆ อิทธิบาท ๔ มีคุณมาก มีอานุภาพมาก

เราก็เลยไปกราบเรียนขอโอกาสหลวงปู่ หลวงปู่เคยเล่าให้ฟังเรื่องหลวงปู่มั่นป่วยปี ๒๔๙๑ ท่านพระอาจารย์สิงห์ทองไปตามหลวงปู่กลับมาจากถ้าพระภูว หลวงปู่ไปกราบเรียนเรื่องอิทธิบาท ๔ กับหลวงปู่มั่น พอหลวงปู่มั่นพิจารณาแล้ว วันเดียวโรคทั้งหมดหายเลย เราก็เลยขอโอกาสหลวงปู่ลองพิจารณาดู

ท่านเจ็บไม่พูดอะไร ท่านไม่ทำเครื่องเครียด แล้วก็ไม่ทำหน้าตาไม่พอใจเราที่เรากราบเรียน ท่านไม่ตอบอะไร ก็แสดงว่าท่านรับพิจารณา ตอนเช้าจัดเตรียมที่ฉันที่ศาลาได้เลย ท่านจะเดินลงไปยังฉันที่ศาลาได้ แม่นขนาดนั้นถ้าท่านไม่ต่อว่าอะไร

จากที่ไม่เคยลงจากกุฏิ จากขามวมเป่ง หลังเท้าโค้งขึ้นมาเหมือนหลังเต่า เหมือนกับจะมีหนอง พอตอนเข้ายุบหายไปเหมือนกับไม่เคยเป็นอะไรมาก่อน เป็นโรคประจำตัว

พอสุดท้ายมาตอนเช้าก็ไปจัดอาหารที่ศาลา เอาบาตรไปตั้งที่ศาลา จัดที่นั่งไว้ พระเณรก็แปลกใจว่า “หลวงปู่จะมาฉันได้หรือ”

“เราเชื่อว่าหลวงปู่จะมาฉันที่ศาลาได้วันนี้ เพราะตอนเช้าเราไปล้างกระโถน ไม่เห็นท่านพูดอะไร เห็นท่านเดินเข้าห้องน้ำ น่าจะเดินได้” คืนเดียวเท่านั้นแหละ ตอนเช้ามายุบหายไปเลย

(๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๑)

---

^๑ วัดปากกะทอน ตำบลบ้านดาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

— เรื่องที่ ๔๔ —
พิพิธภัณฑวัดป่าสุทธาวาส

ปี ๒๕๔๘ เปิดพิพิธภัณฑวัดป่าสุทธาวาส รวบรวมบริหารหลวงปู่่มั่น
ทั้งหมด อยู่ที่ไหนๆ อยู่กับใคร หลวงปู่ฝันท่านจะเล่าให้ฟัง

บาตรน่าจะไปอยู่กับเจ้าคุณธรรมเจดีย์ (จุม พนธุโล)^๑ ตลับนวด
หลวงปู่ซามาได้ไป สูดท้ายมาก็ไปชะหาดลับนวด ไม่เท่า กับหนังจำปาชั้น
ปูนอน เก็บอยู่ที่วัดภูธรพิทักษ์^๒ รวบรวมบริหารหลวงปู่่มั่น มีอยู่ที่ท่านพระ
อาจารย์วัน ก็มี อยู่ที่หลวงปู่หล้า เขมปัตโต^๓ ก็มี ไปตามเก็บเอาหมด

เวลาเข้าไปหาครูบาอาจารย์ก็จะพยายามถามอย่างไปหาหลวงปู่
เทสก์ เทสรส^๔ ก็จะถามว่า มีใครบ้างที่อยู่ในเหตุการณ์ ที่ได้บริหารของ
หลวงปู่่มั่นไป ท่านให้รวบรวมเอาไปเก็บไว้ที่เดียวกัน หลวงปู่เสาร์เก็บไม่ได้
มากพวกบริหาร หลวงปู่่มั่นเก็บได้เยอะ เพราะเรามีเวลาหลายปี

(๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑)

ไปอยู่วัดป่าสุทธาวาส ๑๘ วัน น้ำหนักลดไป ๖ กิโลกรัม ทำงานถ้ำขาม
๓ เดือนน้ำหนักยังไม่ลดเลย กลางวันทำงานนอกพิพิธภัณฑ กลางคืนเข้ามา

ทำในพิพิธภัณฑ มาจัดตู้อะไรต่ออะไร ไม่ได้นอน พอไม่ได้นอนบัดนี้ฉันอาหาร
ก็ไม่ได้

วันที่เปิดพิพิธภัณฑจริงๆ มีอาจารย์ดมกับเจ้าต๋อยช่วยจัดที่นั่ง กรองน้ำ
สมัยก่อนไม่มีน้ำขวด กรองน้ำ ๑,๕๐๐ กาแจกที่นั่งพระ พิมพ์หนังสือประวัติ
หลวงปู่มันไป ๒,๐๐๐ เล่ม แจกหมดพอดี ตอนเช้าแจกหนังสือ ตอนสาย
วิ่งรับประเคนของ ที่กุฏิสมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน)^๕ กับกุฏิสมเด็จพระ
พระญาณฯ^๖ (ปัจจุบันคือ สมเด็จพระสังฆราช) ๒ หลัง ฉับ ๒ ที่ สมเด็จพระ
สังฆราชท่านฉันร่วมกันกับเจ้าคุณธรรมจินดาภรณ์ วัดราชบพิธฯ ส่วนสมเด็จพระ
วัดบวรฯ ท่านฉันร่วมกันกับสมเด็จพระ วัดนรนาถฯ^๗ เราวิ่งรับประเคนของ ให้จัด
อาหารตั้งแต่เช้า เราจะได้เตรียมงานอย่างอื่น เพิ่มไปถึง ๗ โมง เราจัดถวาย
อาหาร ๗ โมงครึ่ง ว่าจะได้ฉัน ๘ โมงกว่า

สมัยนั้นหลวงปู่ศรี มหาวิโร^๘ ไปนอนแคร์ ไม่มีกุฏิให้นอน มีแต่เจ้าฟ้า
เจ้าคุณสมเด็จพระ เจ้าคุณอริยเวที (เขียน ฐิตสีโล)^๙ ไปนอนแคร์ด้วยกัน สมเด็จพระ
พระญาณฯ ท่านไปตั้งแต่ตอนบ่าย ท่านไปแวะเยี่ยมพระเถรที่นอนอยู่ตาม
แคร์ ไม่รู้จะเอาอะไรไปให้ ก็เอาเสื้อไปให้นั่งแค่นั้น ไม่มีเสื้อก็มีฟางไปให้นั่ง
หลวงปู่ศรีลงมาราบสมเด็จพระพระญาณฯ นั่งฟาง ครูปาอาจารย์ได้นอนเตียง
พระเถรก็ปูผ้าอาบนํ้านอนไปอย่างนั้น

(๒๑ มกราคม ๒๕๕๒)

^๑ วัดโพธิสมภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

^๒ ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

^๓ วัดบรรพตคีรี (ภูจ้อก้อ) ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

^๔ วัดหินหมากเป้ง ตำบลพระพุทธบาท อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

^๕ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

^๖ สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฺฒนมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก วัดบวรนิเวศ
วิหาร

^๗ สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (สนั่น จันทปญฺโชโต) วัดนรนาถสุนทริการาม

^๘ วัดประชาคมวนาราม (ป่ากุง) ตำบลศรีสมเด็จ อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

^๙ วัดรังสีปาลิวัน ตำบลโพธิ์ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

— เรื่องที่ ๔๕ —

อัฐิธาตุบุรพาจารย์

อัตราตุ๋นหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นเป็นสิ่งอัศจรรย์ เคยเก็บรวบรวม ๔ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ - ๒๕๑๕ ตอนที่บรรจุขุณบกที่วัดป่าสาละวัน

ไปตามหาเอามาจากลูกศิษย์หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ลูกศิษย์หลวงปู่เทสก์ ขอแบ่งเข้ามา ๒ องค์บ้าง ๓ องค์บ้าง ๕ องค์บ้าง ๑๐ องค์บ้าง แล้วแต่เขาจะแบ่งให้ เก็บรวบรวมมา หลวงปู่มั่นได้ประมาณ ๓๐๐ กว่าองค์ หลวงปู่เสาร์ได้ประมาณสัก ๑๐๐ กว่าองค์ แล้วก็มาใส่ขวดเนสกาแพ ๒ ขวด ๔ - ๕ เดือนพอเราได้มาเพิ่ม ก็แวะเอามาเก็บที่วัดป่าสาละวันทีหนึ่ง ตอนนั้นหลวงพ่อพุทธ จานีโย อยู่

ขวดเนสกาแพ ๒ ขวดใส่ไว้ในเซฟ บิดเกลียวให้แน่น เราปิดด้วยมือของเราเอง เอาเทปพันสายไฟพันอย่างน้อย ๔-๕ รอบ เสร็จแล้วก็เอาเชือกผูก แล้วเอาครั่งบีบตรงหัวเชือก ถ้าคนแกะจะต้องรู้ มีกุญแจเซฟ ๒ ลูก อยู่กับอาจารย์ลูกหนึ่ง อยู่กับคุณจำลอง สวัสดิพงษ์ ลูกหนึ่ง แล้วยังมีกุญแจตู้เอาเซฟไว้ในตู้อีก แล้วก็มึสุมุดบัญญัติคุมอยู่ในยามว่าเราไปได้มาจากใคร รวมกับของเก่าได้มากี่องค์

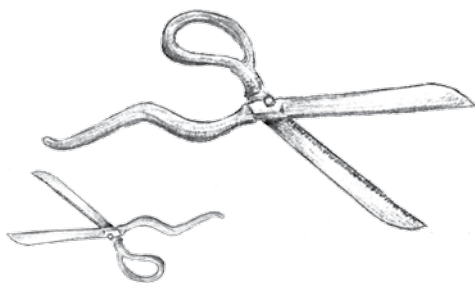
มุดลอดขวดออกไปหากันได้ยังไง มุดออกจากขวดตรงไหน ฝาก็ไม่มี

รู้ เราเอากรรไกรตัดผ้าแบบมีหาง กดดูตามฝ่าว่ามีรูด้วยหรือที่เรามองไม่เห็น ก็ไม่ทะลุสักที่ทั้ง ๒ ใบ หลวงปู่เสาร์จะไปอยู่ร่วมกับหลวงปู่มั่นก็มี แต่รวม ไม่มาก ๔-๕-๖ เดือน จะไปสักเม็ดสองเม็ด แต่หลวงปู่มั่นจะไปอยู่กับหลวง ปู่เสาร์บางที ๒๐ กว่าเม็ด ส่วนมากหลวงปู่มั่นจะไปอยู่กับหลวงปู่เสาร์ ๔-๕ เดือนเราไปเปิดที่หนึ่ง หลวงปู่เสาร์จะมาอยู่กับขวดของหลวงปู่มั่นไม่เกินเม็ด สองเม็ด หรืออย่างมาก ๕ เม็ด แต่จำนวนไม่ลดและไม่เพิ่มจากบัญชีของเรา ที่เราได้มา ลดในขวดหนึ่งแต่ไปอยู่อีกขวดหนึ่ง อันนี้เราเก็บด้วยมือของเราเอง ปิดเกลียวด้วยมือของเราเอง พันเทปสายไฟพันรอบ ๕ ชั้นด้วยมือเราเอง ผูกเชือกด้วยมือเราเอง บีบครั้งด้วยมือเราเอง มีวันที่กำกับ เก็บรวบรวม อยู่ ๔-๕ ปี

อัฐิหลวงปู่เสาร์กลม วางไม่ได้ ถ้าวางแล้วกลิ้งเลย ของหลวงปู่มั่นไม่ กลิ้ง กลมแต่มีเหลี่ยม พันหลวงปู่มั่นกับพันหลวงปู่เสาร์ก็ต่างกัน พันหลวงปู่ มั่นจะเล็ก แต่พันหลวงปู่เสาร์จะใหญ่ ท่านเป็นคนโบราณรูปร่างใหญ่ หลวงปู่ มั่นรูปร่างเล็ก

(๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑)

---

^๑ วัดป่าสาละวัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

— เรื่องที่ ๔๖ —
กระดุกตัวเอง ไม่สนใจ

ไปจัดงานหลวงปู่เสาร์ อาตมาไม่ได้หยิบอัฐิธาตุหลวงปู่มาสักก้อน
อาตมาดีใจที่สุดที่ไม่หยิบมา ซึ่งเรามีโอกาส แต่เราไม่ได้หยิบมา
แม้แต่ก้อนเดียว เราเป็นคนเข้าไปดูเข้าไปจัดอะไรต่ออะไรอยู่ ตั้งแต่วันที่ ๓
พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ที่เข้าไปอยู่วัดดอนธาตุ จนกระทั่งถึงวันที่ ๒๓ มีนาคม
๒๕๔๖

ตอนจัดงานเปิดบุษบกที่วัดป่าสาละวันก็เหมือนกัน เราเริ่มรวบรวม
อัฐิธาตุหลวงปู่มัน หลวงปู่เสาร์ตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ แต่เราก็ไม่ได้หยิบมาเลย
แม้แต่เม็ดเดียว

จากคำพูดคำหนึ่งของหลวงปู่ฝั้น ตอนนั้นพระเจ้าขอพระบรม
สารีริกธาตุ หรือขออัฐิธาตุของหลวงปู่มัน กับขอผมของท่าน “เราบอกทางที่
จะเข้าไปหาบรรคผลนิพพาน แต่มันอยากได้อัฐิ”

ฟังแล้วกังวลว่าอยู่ที่ใจตลอดเวลา พระขอผมท่าน โอ๊ย เป็นเรื่องอยู่ตั้ง
เป็นเดือน ๆ แต่ที่อาตมาเก็บมา ไม่ได้ขอท่าน โกงแล้วเก็บมาเอง เวลาไปต่าง
จังหวัดกับท่าน เราก็จะเป็นคนเก็บ แต่ถ้าโกนในวัด เราเก็บใส่ผอบอันใหญ่ ๆ
ไว้ แล้วท่านจะเอาแจกคน แต่ถ้าพระเถรขอเป็นเรื่อง

พอนึกถึงคำพูดของหลวงปู่ “กระดุกตัวมันเต็มตัว ไม่สนใจ จะมาเอา กระดุกครูบาอาจารย์” คำพูดนี้กังวานอยู่ตลอดเวลา ทั้งที่เรามีโอกาส พระ เณรองค์อื่นเขาหยิบกัน เราไม่กล้าหยิบ

(๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑)

---

^๑ ตำบลทรายมูล อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุบลราชธานี

— **เรื่องที่ ๔๗** —
ออกวิเวกเตรียมการตัวเอง

ปี ๒๕๑๙ เราเตรียมการตัวของเราเอง เตรียมทำสมาธิภาวนา ขออนุญาตหลวงปู่ฝันไปวิเวก ปลีกตัวไปได้ ๕ เดือน เราไม่ได้อยู่จำพรรษาที่วัดป่าอุดมสมพร ช่วงนั้นหลวงปู่ฝันยังไม่อาพาธ

เราออกจากวัดตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ มาจัดงานฉลองวันคล้ายวันเกิด หลวงปู่ชอบวันที่ ๑๐-๑๒ กุมภาพันธ์ เราขออนุญาตท่านว่าขอปลีกตัวไปสักระยะหนึ่ง พอดีพระที่อยู่จังหวัดเลยมาขออนุญาตหลวงปู่ฝันให้เราไปกลั่นยาให้หลวงปู่ชอบ หลวงปู่อนุญาต เราก็เตรียมหม้อมากลั่นยา

สุดท้ายมาหลวงปู่ชอบอยากไปเชียงใหม่ เราก็เลยวางแผนไปเชียงใหม่กับหลวงปู่ ไม่นัดนอน ๒ คืน วางแผนกันกับพระอาจารย์ขันตี วัดม่วงไข่ กับท่านณรงค์อีกองค์ ที่อยู่วัดโคกการาม ไปอยู่วัดห้วยน้ำริน^๑ เราลั่นยาเสร็จก็เลยขึ้นไปเที่ยวผาแด่น ไปพระบาทสี่รอย แล้วกลับมาหาหลวงปู่ที่ห้วยน้ำริน แล้วก็ไปหาหลวงปู่แหวนเดือนมีนาคม ส่งพระอาจารย์เดชกลับวัดป่าอุดมสมพร แล้วเราเลยไปสร้างวัดอยู่ที่บ้านแก่งปันเต้า^๒ว่าจะอยู่ตรงนั้น มันสงบเงียบ อากาศเย็นดี เดือนมีนาคม เมษายน ไม้อ่อน

ขึ้นเดือนพฤษภาคมฝนตก โอ้อโฮ พ่อเอ๋ย บัดนี้คุณกินน้ำเหลืองไหลทั้ง

แซน แพ้คุณอีกแล้ว ยังไม่เคยเห็นตัวจนป่านี บิณฑบาตกลับมาจนได้ทางมุ่ง
ฉันอยู่ที่วัดแก่งปันเต้า สุดท้ายมายอมแพ้ ทั้งวัด ไม่มีคนอยู่ก็ไม่ใช่ไร ทำกุฏิ
ได้ ๔-๕ หลังแล้ว กะว่าจะจำพรรษาที่ตรงนั้น เพราะสงบ ภาวนาดี

สุดท้ายมาก็เลยไปจำพรรษาอยู่ที่เขาพูรางกับหลวงปู่สงวน ยุตุตธมโม^๓
เดือนกันยายน ตุลาคม เขาถึงได้มีโทรเลขไปบอกว่าหลวงปู่ป่วยตั้งแต่วันที่
๑๓ กันยายน

(สัมภาษณ์ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๕)

---

^๑ ตำบลชีเหล็ก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

^๒ วัดแก่งปันเต้า ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

^๓ วัดฐตฺถคณิมิต (วัดเขาพูรางล่าง) ตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

— เรื่องที่ ๔๘ —

มันขัดกับ อนิจจัง ทุกขัง อนตฺตา

การดูแลผู้สูงอายุต้องมีขบวนการ มีความรู้ มีประสบการณ์ มีวิธีการ
การพูด เราจะพูดมากก็ไม่ได้อยู่กับผู้สูงอายุ เพราะท่านเห็นฟ้า
ก่อนเรา เราจะต้องพูดแต่น้อย เราพูดแต่ส่วนที่เราจะเอา ถ้าอันไหนที่เราไม่
เอา เราอย่าไปพูด

อย่างเวลาหลวงปู่ นั่งฟังหมอน ท่านจะนอน ท่านก็ต้องขยับแขน ๒ - ๓
ครั้ง เราก็ขอโอกาส “หลวงปู่จะนอนใช่ไหม” ถ้าท่านไม่ตอบ ก็แสดงว่าท่าน
จะนอน ท่านนั่งนานแล้ว เหนื่อยนั่งแล้ว ถ้าท่านจะลุก ท่านจะตบหมอน เคาะ
หมอนป๊อๆ ๆ เราก็ประคองเอาท่านลุก

ปีที่ท่านมาอยู่โรงพยาบาลจุฬาฯ ดึกจงกลนี้ ชั้น ๓ ท่านให้หลวงปู่สัจจ์
ไปตามที่ระยองว่า “จังหวัดกาญจน์ติดกับระยอง ท่านสัจจ์ไปตามหน่อชื”
มีโทรเลขไป ๒ - ๓ ฉบับ บอกว่า “หลวงปู่ถามถึงท่านอาจารย์ อาตมาก็เดิน
ทางมาจากเมืองกาญจน์ ปี ๒๕๑๙

พอพระอาจารย์ปิ่น หลวงปู่สัจจน์ออกไปจากห้อง สรงน้ำเสร็จ คุย
ธรรมะคุยอะไรเสร็จแล้ว พอได้จังหวะคุยเรื่องอิทธิบาท ๔ โห้ย ท่านขึ้นเลย
“อะไรก็อิทธิบาท ๔ อะไรก็อิทธิบาท ๔ มันขัดกับ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา”

เท่านั้นละ เราจะช็อกตายให้ได้ เกือบนั่งไม่ติด เกือบเป็นลมช็อก ตายอยู่ตรงนั้นเลย หัวใจมันจะไม่เต้นเอา มองอนาคตได้เลย อีก ๓ เดือน พุทธศักราช ๒๕๑๙ และ ๔ มกราคม ๒๕๒๐ หลวงปู่ก็เสียชีวิต จากที่ท่านพูดว่า “มันขัดกับ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา” ไม่เหมือนกับคราวก่อนที่ พูดเมื่อชาท่านบวม

แบบเดียวกับหลวงปู่เทสก์ ตอน ๕ โมงเย็นคุยกับหลวงปู่เทสก์เรื่อง อธิติบาท ๔ ท่านพรรณนาเรื่องอธิติบาท ๔

พระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ พระสาวกทุกๆ องค์ ต้องเจริญอธิติบาท ๔ กันทั้งนั้น แม้แต่พระพุทธเจ้าอาพาธ พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะยังไป เจริญอธิติบาท ๔ ให้ฟังเลย พระพุทธเจ้าหายอาพาธได้ พรรณนาไปเรื่องอธิติ บาท ๔ คนนั้นเจริญอธิติบาท ๔ อยู่ที่นี่ พระสาวกองค์นี้เจริญอธิติบาท ๔ อยู่ ตรงนี้ ท่านพรรณนา โอ้โฮ เราใจอุ่นขึ้นมา

พอ ๕ ทุ่มกว่าไปแล้วบัดนี้ “มันขัดกับ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา” เทียนนั้นก็ เกือบช็อกเหมือนกัน ท่านไล่อาตมาหนีเลย ตอนเที่ยงคืนกว่า ๆ เกือบจะตี ๑

“ท่านทนฟังไม่ได้หรือ เราพูดเรื่อง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มันมีอะไรที่ไม่ เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ถ้าท่านทนฟังไม่ได้ หนีไป”

ก็ไม่อยากให้ท่านพูด เพราะว่าเราต้องการที่จะให้ท่านอยู่ จากวันที่ ๑๗ พุทธศักราช เดือนเดียวหลวงปู่เทสก์ท่านก็สิ้น วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๓๗ เดือน ๑ เพ็ญ

การเจริญอธิติบาท ๔ เป็นธรรมแห่งเครื่องสำเร็จ และก็มาเป็นส่วน ประกอบ คือ อินทรีย์ ๕ พละ ๕

อินทรีย์ ๕ ยังสมบูรณ์แบบอยู่ใหม่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ พละ ๕ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ตัวอินทรีย์จะเป็นตัวที่มาเป็นส่วนประกอบ ว่าสมบูรณ์อยู่ใหม่ อินทรีย์ ๕ ก็แยกมาจากธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ฉะนั้น ใน เมื่อธาตุ ๔ ไม่สมดุลง่าย อินทรีย์ ๕ ก็ไม่สมดุลง่ายไปด้วย เป็นเวลาของมันที่จะต้องสิ้นสุด

ฉะนั้น การเจริญอิทธิบาท ๔ มีผลมาก แต่ต้องมีส่วนประกอบ เรียกว่า เป็นธรรมที่จะมาสนับสนุนซึ่งกันและกัน ก็คือ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ ในจำนวน อินทรีย์มีความสมดุลย์ไหม รากเหง้าของอินทรีย์ คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ในเมื่อธาตุสมดุลย์ อินทรีย์ก็สมดุลย์ ถ้าธาตุไม่สมดุลย์ เราจะเจริญยัง ไงก็ตาม มันไม่เป็นส่วนประกอบ ไม่รวมลงเป็นหนึ่ง เมื่อไม่รวมลงเป็นหนึ่งก็ ไปไม่รอด

(๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๑)

— เรื่องที่ ๔๙ —

เขี้ยวร ๔๔ วัน

อาจารย์เคยเข้าเวร ๔๔ วันตอนเฝ้าหลวงปู่ฝั้น บางทีก็เข้า ๓
เวร ๔ เวร ต่อกันโดยที่ไม่ได้พักเลย จัดเวร ๓ ผลัด ๆ ละ ๖
ชั่วโมง ผลัดที่ ๑ เข้าเที่ยงถึง ๖ โมงเย็น ผลัดที่ ๒ เข้า ๖ โมงเย็นถึงเที่ยงคืน
ผลัดที่ ๓ เข้าเที่ยงคืนถึงสว่าง ช่วง ๖ โมงเช้าถึง ๙ โมงเช้าเป็นหน้าที่ของ
อาจารย์เข้าคนเดียวตลอด ๔๔ วัน เวรเข้าไม่มีคนเปลี่ยน เพราะเป็นเวลาฉัน
ของหลวงปู่ ไม่มีคนทำแทน อาจารย์มีหน้าที่ต้องทำพิเศษอีก ๓ อย่าง ดูแล
ออกซิเจน ปรับอุณหภูมิในห้องที่ ๑๕ องศา ถ้าข้างนอก ๘ องศา บางที่ท่าน
บอกว่าหนาวไป ก็ปรับอุณหภูมิที่ ๒๐ องศา เพราะข้างนอกห้องอยู่ที่ ๖ องศา
หลวงปู่ป่วย ปลายปี ๒๕๑๙ มรณภาพต้นปี ๒๕๒๐

(๖ สิงหาคม ๒๕๕๔)

— เรื่องที่ ๕๐ —
หลวงปู่ฝั้นมรณภาพ

ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เดือนมกราคม ทั้งหนาวทั้งฝนตก ฝนตกตั้งแต่วันที่ ๓๐ ธันวาคม ตกถึงวันที่ ๓ วันที่ ๔ วันลงอุโบสถหลวงปู่มรณภาพ ฝนไม่ตก แต่อากาศครึ้มมืดไปทั้งหมด พอ ๒ ห่มไปแล้วบัดนี้ อากาศถึงเปิด หลังหลวงปู่มรณภาพแล้ว ก่อนหน้านั้นติดต่อดิถีเป็นชั่วโมง ๆ ก็ติดต่อกันไม่ได้ ติดต่อไปแค่สถานีตำรวจที่อำเภอพรณานิคม ๓-๔ กิโลเมตรก็ติดต่อกันไม่ได้

หลวงปู่กำชับไม่ให้ใครเข้ามา ท่านว่า “เราจะพัก” พระเณรก็ไม่ให้เข้า แม้แต่พวกอยู่เเวรก็เข้าได้เฉพาะเวลาเเวรตัวเอง ไม่ใช่เเวรตัวเองเข้าไปที่กุฏิไม่ได้ มีพระที่เข้าออกได้ตลอดเวลาก็มีอยู่ ๓ องค์ ท่านพระอาจารย์แปลง หลวงปู่สุวัจน์ หลวงปู่ลิม

หลวงปู่ลิมไปพักอยู่ที่นี่ ท่านให้ความเคารพหลวงปู่ตอนที่ปัญหา ด้านจิตใจ หลวงปู่เป็นคนไปแก้ไข ปัญหาจนถึงได้จบ ก็เลยให้ความเคารพ หลวงปู่ฝันมาก ท่านไปพักประจำที่นั่นตอนหลวงปู่ฝันไม่สบาย

ตั้งแต่วันที่ ๓๐ - ๓๑ - ๑ - ๒ - ๓ ฝนตกตลอดวันตลอดคืน แรงแมาเป็นคราวๆ ชูๆ มาเป็นคราวๆ แล้วก็ลมหนาว ๖ องศา ฝนตกหน้าหนาว วันที่ ๔ อากาศปิด ไม่มีฝน มีแต่ก้อนเมฆ มีดอยู่เฉยๆ ไม่มีฝนหยดสักเม็ด ฝนเริ่ม

ตกวันที่ ๓๐ ตอนเที่ยงคืน เราเข้าเวรตั้งแต่ ๖ โมงถึงเที่ยงคืน ออกมาจัดเวร แล้วกลับกุฏิไม่ได้ ไม่มีร่ม ก็เลยนอนอยู่ใต้ถุนกุฏิเพ็น

(๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๔)

วันที่ ๓ มกราคม วันอภิเษกสมรสสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช พอวันที่ ๔ หลวงปู่ก็เสียตอน ๑ ทุ่ม ๕๐ นาที ตั้งนาฬิกาก่อนที่จะเสีย นาฬิกา หลวงปู่สุวัจน์ นาฬิกาที่กุฏิหลวงปู่ แล้วก็นาฬิกาผู้อำนวยการโรงพยาบาล สกลนคร เอามาเทียบกัน นาฬิกาผู้อำนวยการโรงพยาบาลเร็วไป นาฬิกา หลวงปู่สุวัจน์ช้าไป นาฬิกาของเราพอดี ตอนทุ่มครึ่งเทียบนาฬิกากัน อีก ๒๐ นาทีต่อมาหลวงปู่ก็เสีย

พอหลวงปู่เสีย เราก็นั่งอยู่ที่ใต้ถุนกุฏิหลวงปู่ นั่งอยู่ที่ตรงนั้น ๗ วัน ๗ คืน เพราะเขาเอากุฏิหลวงปู่เป็นศูนย์ติดต่อประสานงานกับทางพวกราชการ เอาวิทยุไปตั้ง

จนทำบุญ ๕๐ วันเสร็จ เราเอากุญแจกุฏิหลวงปู่มอบให้เจ้าอาวาส ก็เลยไปกับท่านพระอาจารย์อุทัย ไปเที่ยวที่จังหวัดยโสธร ขออนุญาตท่านพระอาจารย์แปลงไปช่วยทำกุฏิที่วัดบ้านเกิดของท่านพระอาจารย์อุทัย กุฏิเสา ๑๒ ต้น เราทำอยู่ ๕ วันถึงเสร็จ มุ่งหลังคาเสร็จ กราบลาท่านพระอาจารย์อุทัยไปเที่ยวต่อ ไปจังหวัดศรีสะเกษ ไปอำเภอกันทรลักษ์ แล้วก็ขึ้นเขาพระวิหาร

(๖ สิงหาคม ๒๕๕๔)

หลวงปู่สุวัจน์สั่งให้เขียนประวัติหลวงปู่พื้น ที่แรกจะไปเขียนที่เขาพระวิหาร แต่แล้วก็ได้ไปเขียนอยู่ที่วัดเชื่อนจุฬาภรณ์^๑ โดยแบ่งงานกันเขียนปีนั้นของคนนั้น ปีนั้นๆ ของคนนั้นๆ เฉพาะที่เรารวบรวมประวัติตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ถึงปัจจุบัน ไปช่วยงาน ๑๐๐ วันหลวงปู่พื้น จึงได้ส่งประวัติให้หลวงปู่สุวัจน์ วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๓๐ เพื่อเรียบเรียงเป็นหนังสือประวัติหลวงปู่

ฝัน อาจาโร

เสร็จงาน ๑๐๐ วันหลวงปู่ฝัน เราจึงขอหลวงปู่สุวัจน์ ท่านพระอาจารย์
แปลง ท่านพระอาจารย์อุทัยว่าจะไปตามหาหลวงปู่หลุยทางปักข์ได้

(สัมภาษณ์ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๕)

---

^๑ ตำบลทุ่งลุยลาย อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

— เรื่องที่ ๕๑ —
กระโถนทองพระโอง

ธรรมาเคียงกับมิด เขียงต้องเป็นที่รองรับสำหรับฟัน สำหรับหัน
สำหรับเคาะ สำหรับตี สำหรับทุบ ก็ธรรมา แต่ตอนแรกเราไม่รู้
จักว่าเป็นธรรมา ก็เลยเดี๋ยวดร่อน ทุกวันนี้มารู้จักว่าเป็นธรรมา

ใครมาก็ต้องเช็ดผ้าซั้วเป็นธรรมา ใครเหยียบซั้ตมมาจากที่ไหน
ก็ต้องมาเช็ดสะพานเป็นธรรมา ความเป็นธรรมา การอยู่ใกล้ชิดครู
บาอาจารย์ เขาก็จะมาเหยียบเราสำหรับที่จะเข้าไปหาครูบาอาจารย์ ถ้าเขาได้
เหยียบอย่างที่เขาต้องการ เขาก็ว่าดี ถ้าเขาไม่ได้เหยียบอย่างที่เขาต้องการ
เขาก็ด่า ก็มีอยู่แค่นั้น แล้วแต่เขาจะว่าเพราะไม่พอใจ

เราอยู่ตรงกลาง ข้างซ้าย-ขวาก็พระเณรอัดเข้ามา ข้างหลังก็หลวง
ปู่อัดเข้ามา ข้างหน้าญาติโยมก็อัดเข้ามา ทุกคนก็ต้องการประโยชน์เหมือน
กัน คนที่มาหาหลวงปู่ก็อยากได้ประโยชน์ เราจะจัดการอย่างไรให้เขาได้
ประโยชน์ตามที่เขาต้องการ ถ้าเขาได้อย่างที่เขาต้องการ เขาก็ว่าเราดี ถ้าเขา
ไม่ได้อย่างที่เขาต้องการ เขาก็ว่าเราไม่ดี แค่นั้นแหละ ไม่ต่างจากผ้าซั้ว ไม่
ต่างจากกระโถนทองพระโธ

เวลาพระเณรทำผิด หลวงปู่ก็จะว่าให้เรา เพิ่นพูดอะไรก็ไม่รู้ พระ
เณรไปเถียงเพิ่นอยู่ทีนั้น เพิ่นไม่ว่า สรงน้ำเสร็จแล้วท่านกลับมาว่าเรา ไป
ที่ไหนก็เหมือนกัน ไปเห็นจากที่ไหนก็ตาม เอากลับมาว่าต่อที่วัดป่าอุดมฯ ว่า
ให้อยู่ที่กุฏิแล้ว ก็ขึ้นไปว่บนศาลาอีก

อะไรท่านก็ว่าได้ทั้งนั้น มีวิธีการที่จะว่าได้หมด ว่าให้ดีก็ได้ ว่าไม่ให้ดีก็ได้ ดีว่าให้ไม่ดีก็ได้ นี่ที่เรียกว่ากระโดนทองพระโรง

(๑๗ กันยายน ๒๕๕๕)

“อาตมาคุยได้จนถึงตายเลย
เข้าไปอยู่วัดป่าอุดมสมพร ทำได้ ๔ อย่าง
นอนที่หลังหลวงปู่ ตื่นก่อนหลวงปู่
ฉันอาหารที่หลังหลวงปู่ แล้วก็อิมก่อนหลวงปู่”

ธัมมาวุธฺวาท

จัดพิมพ์วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๗

จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

สำนักพิมพ์ธรรมทาน โทร. ๐๘๖-๓๙๖๑๒๔๘, ๐๘๔-๑๙๑๖๙๙๙